

Municipiul
Bistrița

Vasile Duda
Corneliu Gaiu
Günter Klein
Nicoleta Toma

CULTURĂ ȘI CIVILIZAȚIE LA BISTRITĂ

Carte pentru ciclul primar

Bistrița 2012

Municipiul
Bistrița

*Vasile Duda
Corneliu Gaiu
Günter Klein
Nicoleta Toma*

CULTURĂ ȘI CIVILIZAȚIE LA BISTRITĂ

Carte pentru ciclul primar

Bistrița 2012

Cartea pentru ciclul primar, *Cultură și civilizație la Bistrița* a fost elaborată în conformitate cu Legea Educației Naționale și în baza unei programe opționale aprobate de Inspectoratul Școlar Bistrița-Năsăud la data de 26.09.2012.

Inspectoratul Școlar Bistrița-Năsăud recomandă utilizarea acestui material în cadrul opționalului “Bistrița - Cultură și civilizație locală” de la nivelul claselor a III-a și a IV-a la școlile din Municipiul Bistrița.

Autori: Vasile Duda
Corneliu Gaiu
Günter Klein
Nicoleta Toma

Inițiator proiect: Vasile Duda

Coordonator proiect: Nicoleta Toma

Corectură text:

Ecaterina Mara
Laura Stan

Desene: Bogdan Alexandru Platon, Sanda Doris Platon

Machetare: Refresh Time

Referenți de specialitate:

conf. univ. dr. Gheorghe Mândrescu (Universitatea Babeș-Bolyai)
prof. univ. dr. Sorin Mitu (Universitatea Babeș-Bolyai)

Colaboratori:

Angelo Aurelian Manea - inspector școlar de specialitate pentru disciplina istorie
Smaranda Florean - inspector școlar de specialitate pentru învățământul primar
Aurora Rad - inspector școlar de specialitate pentru educație permanentă

Parteneri:

Liceul de Arte „Corneliu Baba”, Bistrița - Dir. Macedon Retegan
Școala Gimnazială Nr. 1 Bistrița - Dir. Mia Șigovan

1. Geografia Bistriței	10
2. Dacii	12
3. Romanii	14
4. Formarea românilor	16
5. Maghiarii și sașii	18
6. Atestarea documentară a orașului	20
7. Legenda unui cavaler (studiu de caz)	22
8. Sigiliul Bistriței	24
9. Cetatea orașului	26
10. Biserica și muzeul	28
11. Bistrița, cel mai frumos oraș	30
12. Meșterii orașului	32
13. Cioplitorii de piatră (studiu de caz)	34
14. Casa unui armurier (studiu de caz)	36
15. Casa celor două povești	38
16. Petru Rareș la Bistrița	40
17. Timpul și măsurarea timpului (studiu de caz)	42
18. Fierarul din Bistrița	44
19. Poștalionul	46
20. Grănicerii din Năsăud (studiu de caz)	48
21. Arhitectura de lemn	50
22. Școala la Bistrița	52
23. Casa Andrei Mureșanu	54
24. Constantin Romanu Vivu	56
25. Medicină și farmacie	58
26. George Coșbuc	60
27. Astra (studiu de caz)	62
28. Lămpile	64
29. Fotograf la Bistrița	66
30. Piața Unirii	68
31. Liviu Rebreanu	70
32. Regii României (studiu de caz)	72
33. Aurul alb	74
34. Aurul verde	76
35. Meșterii lemnului (studiu de caz)	78
36. Războaiele (studiu de caz)	80
37. Curentul electric în oraș	82
38. Șoimii patriei și pionierii	84
39. Bistrița de beton (studiu de caz)	86
40. Sportul (studiu de caz)	88
41. Democrația	90
42. Bistrița de mâine	92
43. Anexe	94

PAȘI SPRE RECONSTRUIREA UNUI UNIVERS PRIN CULTURĂ ȘI CIVILIZAȚIE LOCALĂ

Uneori în viață îți este dat să trăiești momente de împlinire, de satisfacție, când idei și gânduri ce te-au frământat decenii ajung la liman și se afirmă. Bucuria este cu atât mai mare cu cât punerea în practică se realizează prin eforturile unor colaboratori mai tineri, fiind dovadă că sămânța aruncată în vremuri tulburi nu s-a risipit în zadar și, iată, găsește un mediu prielnic.

Apariția manualului: “Cultură și civilizație la Bistrița - carte pentru ciclul primar”, cu sprijinul conducerii municipiului Bistrița, instituție care în 2011 susținuse și splendida idee a cărții de colorat: “Colorează Bistrița”, rezultând din munca aceluiași grup aflat în jurul lui Vasile Duda, Corneliu Gaiu, Günter Klein și Nicoleta Toma, are pentru mine semnificația unui vis împlinit.

Călătoriile mele prin majoritatea satelor județului Bistrița-Năsăud în anii '70 pentru documentarea necesară scrierii capitolului cuprins în volumul “Monumente istorice și de artă religioasă din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, apărut în anul 1982, mi-au oferit prilejul de a constata starea de conservare precară, indiferența față de un patrimoniu inestimabil, aruncat pe parcursul a două, trei generații în umbra necunoașterii, a desconsiderării și, mai trist, a manipulării formației celor tineri. În fața unor urme abia vizibile de fundații superficiale rămase de la biserici de lemn și prezente în mijlocul unor cimitire, înconjurând o stingheră piatră de altar, în interioare de bisericuțe unde atârnavu fâșii sau resturi dezlipite din unice picturi de secol XVIII sau XIX, mai apoi prin interioarele jalnice ale unei arhitecturi medievale din centrul orașului, ce aminteau de eforturile de pionierat care au făcut, pentru opt secole, din Bistrița un mesager fidel al spiritului european sau în fața zidurilor crăpate, părăsite de cei ce le-au ridicat în dorința de a înălța o lume cu admirabilă personalitate și care nu-și mai găseau beneficiari sau prețuirea rezultând din cunoașterea adevărului, în fața acestora și a atâtor altor drame trăite mai ales de ființe vii, am înțeles cât de necesară este revenirea la cunoaștere și mai apoi protejare, rezultând din convingere și adevărată conștiință a nevoii de a salva, continua și reface o scară valorică.

Îmi imaginam, degeaba atunci, ca profesorul de istorie din sat să împrumuiască, alături de tinerii elevi, locul vechii fundații și să pună o placă cu date din izvoare cunoscute, privind construcția, viața bisericuței, ca mărturie pentru fiii satului. Făcând-o, i-aș fi cerut să-și riște postul. Nici din partea preotului, adesea din noua generație, nu venea nicio speranță. În locuințele, model de civilizație medievală și modernă, în pas cu cele mai noi cuceriri occidentale de până la izbucnirea celui de-al doilea război mondial, se cultiva obscurantismul, libertinajul în adoptarea oricăror transformări. Bisericile orașelor, ca și cele ale satelor, simbol de stil și măreție, se măcinau fără căldura și suportul urmașilor celor ce le-au ridicat. La un moment dat îmi imaginam, trecând pe lângă bisericile de lemn părăsite, sau, după 1989, zăcând în umbra noilor coloși de beton, lipsiți de stil și personalitate, că aceste bijuterii naționale ar putea fi măcar săli de clasă curate și îngrijite de elevi zeloși și dornici de cunoașterea unui trecut refuzat în formația părinților lor. Nu s-a văzut și nu se vede nici această speranță, chiar acum, la douăzeci și doi de ani de la reaprirea unor licăriri.

Am sperat și mai sper că, la intrarea în Uniunea Europeană, folosirea experienței din evoluția unei familii de state ce au avut un parcurs lipsit de trauma totalitară să ne ajute să nu mai greșim și mai mult, să nu repetăm greșelile lor proprii. Dar este greu de înfăptuit și așa ceva, când apropierea de cunoașterea parcursului lor e slabă sau chiar nedorită.

În cei peste treizeci de ani, petrecuți în mijlocul patrimoniului muzeal, am simțit efectele manipulărilor în prezentarea valorilor patrimoniale. Se lovea în trecut și ni se cerea în același timp să fim un muzeu viu, dar, pe când în Occidentul de după 1968 aceeași lozincă impunea deschidere, diversificare, masificare cu mijloace moderne, nouă ni se cerea propagandă în numele luptei de clasă și deci a manipulărilor. Lipseau și lipsesc informații despre fapte, evenimente, evoluții culturale și contribuțiile unor personalități,

instituții locale și naționale, grupuri și relații externe, căi de dezvoltare și reușite, pe care poporul era obligat să nu le mai știe. Și astăzi constatăm, în realitatea care ne înconjoară, că au reușit după cei cincizeci de ani de înghețare a transmiterii informațiilor sau de măsluire a adevărului în numele unei ideologii utopice și antinaționale. Experiența de până la 1989 m-a făcut să afirm cu tărie, după fericita schimbare, că redresarea trebuie să plece de la școală, de la informare și formare, de data aceasta în numele cunoașterii adevărului și a refacerii universului distrus. Însuși faptul că minciuna s-a instaurat prin școală și manipularea informației, și azi avem cu tot regretul dovada reușitei, ne obligă ca, folosind aceleași căi, să vorbim de data aceasta în numele adevărului. Analiza realității prin prisma muzeologiei, ce ne arată utilizarea de către putere a patrimoniului, și statistica punerilor în practică prin mijloace muzeografice dovedesc insistența cu care s-a acționat pe căile eficienței în manipularea cunoașterii trecutului.

Școala și muzeul au datoria să readucă în prim plan reușita cercetărilor, cunoștințele și descoperirile din multitudinea domeniilor ce formează universul în care oamenii au trăit și trăiesc. Un muzeu, pe parcursul unei generații, e obligat să ruleze toată informația pe care o deține în depozite și expoziții, cu actualizările aduse de ultimele cercetări privind toate laturile patrimoniului, în care și prin care trăiește o comunitate. Astfel este viu muzeul și astfel este vie școala, folosind în scop didactic aceeași informație.

Muzeul era mort în anchilozele impuse de dictatură. Inutil ni se cerea lozincard să fim un muzeu viu, când de fapt instituția era condamnată la imobilism, din start, de ideologia totalitară. Au trecut douăzeci și doi de ani de la dispariția mecanismului ce sufocase cunoașterea adevărului, dar trecerea anilor fără a ne implica în cultivarea mijloacelor de recuperare nu rezolvă problema.

Din aceste motive, inițiativa și realizările acestui grup socot că merg direct spre relansarea atâtor speranțe. Protejarea patrimoniului nu se face prin mijloace centraliste, de sus, ci prin explozia acestui lobby creat la nivelul individului și al grupurilor mici. Mergem pe drumul consolidării autonomiilor locale, pe drumul refacerii inițiativelor de grup. Prin vindecarea rănilor locale se va reface și organismul patrimoniului național și, în final, și imaginea noastră, a țării, în lume.

Gheorghe
Mândrescu

CARTEA VOASTRĂ DE CULTURĂ ȘI CIVILIZAȚIE LA BISTRIȚA

Dragi copii,

Vă prezentăm prin această carte câteva momente interesante din istoria, cultura și civilizația orașului Bistrița. Ne dorim să vă ajutăm să descoperiți captivantele povești, legende sau fapte istorice care dau viață caselor, piețelor și străzilor din orașul nostru.

Citind aceste rânduri, voi puteți să înțelegeți mai ușor frumusețea și valoarea patrimoniului cultural pe care l-am moștenit de la generațiile anterioare, care au contribuit la construirea și promovarea orașului în care locuim. Respectul pentru aceste valori specifice zonei noastre ne oferă identitate în spațiul cultural al județului, al Transilvaniei, al României sau al Europei.

Bistrița a fost un oraș apropiat valorilor culturale europene încă de la începutul istoriei sale, iar acest statut ne obligă pe noi, azi, să păstrăm și să promovăm mai departe valorile moștenite de la înaintașii noștri. Înțelegerea și buna vecinătate dintre românii, maghiarii, sașii și rromii care locuiesc azi în orașul Bistrița pot să fie în continuare un exemplu pentru orice comunitate din Europa și din lume.

Cartea se structurează după regulile unui manual, care se dorește accesibil și atractiv prin modul în care cuvântul scris se îmbină cu desenele special create pe fiecare din subiectele abordate.

Fiecare temă cuprinde, pe lângă textul de prezentare, și câteva elemente care completează înțelegerea subiectului. Este vorba de „citatele oferite”, de „reperele cronologice” sau de rubricile „să descoperim” sau „știați că”. Prin „portofoliu” am încercat să oferim pretextul organizării unui experiment, a unei vizite pentru descoperirea orașului sau o modalitate de exersare a creației individuale.

Considerăm acest material util pentru învățătorii care optează să predea la clasele din ciclul primar repere din istoria, cultura și civilizația locală, în cadrul opțiunilor precizate prin legea învățământului. Din această cauză, conceptul specific unui manual a fost respectat, iar cuvintele sau termenii de specialitate care puteau să îngreuneze înțelegerea textului au fost evitați.

Temele completate cu indicativul „studiu de caz” sunt opționale pentru parcurgerea efectivă a conținutului, deoarece dascălul poate să-și adapteze acest material în funcție de nivelul clasei sau de materialele didactice de care dispune școala. Trebuie însă să precizăm că acest material nu este în mod obligatoriu un manual, deoarece am considerat utilă realizarea unei lucrări care se poate parcurge cu ușurință și printr-o lectură individuală extrașcolară, de către copii apropiați ciclului primar.

Sperăm că materialul alcătuit vine în sprijinul colegilor care lucrează în învățământul primar, că materialul corespunde așteptărilor copiilor pentru care a fost realizat, iar parcurgerea lui să ofere plăcerea descoperirii unei culturi vii și dinamice, ce oferă identitate, creativitate și încredere în valorile culturale locale.

Autorii

Cadre didactice implicate în implementarea opționalului “Bistrița -cultură și civilizație locală”:

Anca Minerva, Buta Valeria, Candale Lucia, Catalano Cristina, Chira Dalia, Cîrstea Anca Delia, Draguș Emiliană, Dumitru Dana, Feier Margareta, Feldrihan Mariana, Floare Florentina, Ganea Sanda, Pitea Adina, Suci Valer, Tămășan Camelia, Vamanu Lenuța, Vlașin Doina.

1. GEOGRAFIA BISTRITEI

Orașul Bistrița este amplasat într-un peisaj natural deosebit, dominat de pădurile și livezile de la poalele Carpaților Orientali. Trecătoarea Rodnei, și apoi pasul Tihuța au fost adevăratele porți ale orașului spre zonele estice ale Munților Carpați.

Așezarea se află la o altitudine de 370m, (adică valea frumoasă a Bistriței se află cam la această înălțime) față de nivelul mării, iar dealurile din jurul nostru ajung la înălțimi mai mari.

Orașul este racordat la rețeaua rutieră a României prin Drumul Național 17 (DN17), fiind un punct de legătură între Transilvania și Moldova. Legăturile feroviare se realizează prin nodul de cale ferată de la Sărățel, aflat la circa 7 km de municipiu.

Bistrița este din 1968 reședința județului Bistrița-Năsăud, fiind situată la 22 km de orașul Năsăud, la 38 km de orașul Beclean și 48 km de orașul stațiune Sângeorz Băi.

Peisajul geografic cu dealuri înalte face trecerea de la culmile muntoase ale Munților Rodnei, Bârgăului și Călimanilor spre zonele depresionare ale Transilvaniei. Vârful Pietrosul Mare (2309m) și Ineul (2279m) sunt cele mai semețe piscuri din zonă, în timp ce văile Bistriței și Budacului coboară la altitudini de circa 400m. În aceste diferențe de altitudine se conturează o vegetație și o faună diverse cu zone protejate în cadrul Parcului Național Munții Rodnei. Pădurile de foioase și conifere sunt populate cu urși și cerbi carpatini, cu mistreți, lupi, cocoși de munte, fazani etc. Zonele din apropierea lacului Colibița sunt recunoscute ca fiind printre cele mai ozonificate spații ale Munților Carpați.

Zona Bistriței are o climă specifică reliefului deluros, cu o medie anuală a temperaturii de 8,2°C. Luna cea mai caldă, iulie, înregistrează o medie anuală de 19,1°C, iar luna cea mai rece, ianuarie, o medie de -4,4°C.

Pe aceste meleaguri s-au dezvoltat din cele mai vechi timpuri tradiții și obiceiuri care amintesc de vechii daci, de romanii cuceritori, de românii înțeleghători, de maghiarii stepelor, de coloniștii sași și de alte neamuri, dar în definitiv peste toate domnește și ne unește o frumoasă cultură europeană.

Citat

Ardeal numesc locuitorii țara aceasta, adică țara împădurită;

*De la păduri și de la coroana munților înalți
Își poartă numele țara de dincolo de păduri,
TRANSILVANIA.*

*Bogată este țara în roade și vite și strugurele
se coace,*

*Iar în inima pământului sapă adânc
minerul fără frică*

*Scotând piatra strălucitoare din adâncul
întunecos....*

*Dar, trei feluri de seminții omenesci a așezat
Dumnezeu*

*În micul colț al pământului, diferiți la vorbă
și obiceiuri....*

George Togan

Vremuri de altădată ...

Să descoperim

Care sunt caracteristicile peisajului bistritean ?

Ce oameni au scris istoria acestor locuri frumoase?

? Știați că...

- În 1883 voluntarii iubitori ai muntelui au organizat la Bistrița, la Năsăud și la Rodna o asociație ce cuprindea în jur de 177 de membri. Ei au marcat primele trasee turistice pe potecile Munților Carpați din județul nostru.

Portofoliu

Alcătuți o compunere despre relieful și fauna de pe Valea Bistriței.

Repere cronologice

1880

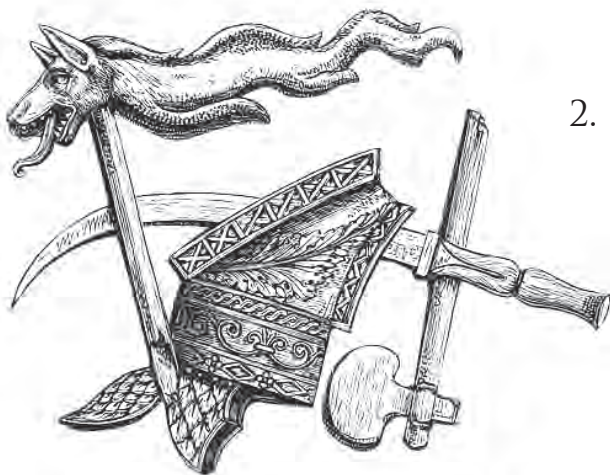
Prima asociație pentru protejarea Munților Carpați
- Sibiu

1883

Asociația pentru protejarea Munților Carpați din Bistrița-Năsăud-Rodna

1881

Asociația pentru protejarea Munților Carpați din Bistrița

2. DACII

Cu 2000 de ani în urmă, pe malurile râului Bistrița și în spațiul de azi al României locuiau dacii, proveniți din marele neam al tracilor. Ei erau oameni liberi, care au ridicat pe dealurile înalte din zonă localități și fortificații, ale căror urme arheologice au fost identificate la Viile Tecii, Dumitrița, Monor, Pintic, Bistrița etc. Una dintre cele mai importante cetăți dacice din această zonă a fost construită la Sărățel, pe un deal înalt, greu de cucerit.

Dacii erau fierari iscusiți, știau să extragă din munți metalele și prelucrau în atelierele lor podoabe prețioase și arme de fier. Bulgării cu minereu de fier erau topiți în cuptoare speciale. Prin topire, fierul era separat de impuritățile care i-ar fi micșorat rezistența. Bucățile de fier selectate din aceste cuptoare erau apoi topite de către fierari, iar fierul înroșit în foc era bătut cu ciocanul până se obțineau topoare, vârfuri de săgeți, lăncii, dar și seceri, scoabe, zăbale sau alte obiecte utile în viața de zi cu zi. Cele mai cunoscute arme ale dacilor erau săbiile curbate ușor la vârf, pe care le numeau “sica”.

Din aur și argint dacii confecționau brățări, lanțuri, cercei etc. La Bistrița au fost decoperite asemenea podoabe în zona Spitalului Județean. Cunoașterea meșteșugului de prelucrare a metalelor a permis dacilor să dezvolte o înaltă civilizație, unică pentru acele vremuri.

Alături de tehnologia prelucrării fierului, dacii se ocupau cu creșterea animalelor, practicau agricultura, viticultura, apicultura. Bărbații cei mai iscusiți participau la vânătoare și la antrenamente militare. Femeile știau să folosească plantele medicinale, cu ajutorul cărora reușeau să tămăduiască diverse afecțiuni. Spre exemplu, urzicile frecate cu sare erau utilizate pentru răni sau mușcături de animale, iar frunzele de brusture (riborasta) se utilizau pentru luxații. Copiii erau implicați în toate activitățile casei, contribuind prin munca lor la organizarea gospodăriilor, ajutându-i pe părinții lor.

Dacii liberi aveau un mod simplu de viață: locuințele din lemn și alimentația erau strâns legate de resursele specifice acestei zone. Cele mai utilizate alimente erau laptele și mierea.

Cerealele pregătite de daci erau meiul măcinat și fiert în apă sau în lapte, dar se preparau și produse din grâu și orz. Bucătăria cu carne de vită, porc sau oaie era completată cu linte, spanac, varză, mazăre. Alimentele erau condimentate cu sare și oțet de struguri, iar, pentru a prelungi perioada de păstrare, carnea era sărată, afumată și uscată. Din limba dacă s-au păstrat în limba română mai multe denumiri și tipuri de mâncare precum brânză, urdă și mămăligă (mămăliga era o fiertură din cereale).

Amintirea acelor vremuri îndepărtate, dar tihnite, s-a păstrat în memoria oamenilor până azi, deoarece locul unde se trăia cu lapte și miere este și acum simbolul acelei perioade prospere și liniștite din istoria noastră.

Citate

Geții ... sunt cei mai viteji și mai drepti dintre traci.

Herodot
Istorii

Decebal... era priceput în ale războiului și iscusit la faptă, știind când să năvălească și când să se retragă la timp, meșter a întinde curse, viteaz în luptă, știind a se folosi cu pricepere de o victorie și a scăpa cu bine dintr-o înfrângere.

Cassius Dio
Istoria romană

Să descoperim

Care erau principalele ocupații ale dacilor?

Ce știi despre modul de viață al strămoșilor noștri?

? Știați că...

- Grecii i-au numit pe strămoșii noștri geți, iar romanii le-au spus daci.
- Așezările dacilor purtau numele de dave, exemplu Argedava, Petrodava Ziridava etc.
- Stindardul dacilor era alcătuit dintr-o formă simbolică cu corp de șarpe și cap de lup.
- Laptele și mierea sunt cele mai sănătoase alimente.

Portofoliu

Încercați să realizați o rețetă de mâncare cu produse alimentare specifice bucătăriei dacilor.

Repere cronologice

102

Tropaeum Traiani

106

Provincia Dacia

105

Podul de la Drobeta

3. ROMANII

În anul 106, Dacia, condusă de regele Decebal, este învinsă de Imperiul Roman, condus de împăratul Traian. Cetatea dacilor de la Sărățel este asediată și distrusă, iar romanii încep să construiască în zona Carpaților fortificațiile de graniță ale imperiului lor.

La Ilișua, Livezile și Orheiul Bistriței, romanii au construit caste pentru unitățile militare care apărau această zonă. Un castru era o tabără militară înconjurată cu ziduri, cu șanțuri și turnuri de apărare, în care staționau soldații romani. Pe lângă cazarmile soldaților, în caste erau construite ateliere pentru repararea sau confecționarea armelor, brutării pentru pâine, mici magazine, temple, fântâni - practic castele erau mici localități cu soldați romani. Cel mai adesea aceste caste erau construite în preajma unor vechi localități dacice, astfel încât schimburile comerciale și legăturile dintre daci și romani erau inevitabile.

Pe timp de pace, soldații romani construiau ziduri și turnuri de apărare, drumuri și poduri. Drumul roman care lega castrul de la Orheiul Bistriței și Livezile trecea prin actuala zonă a orașului Bistrița și făcea legătura cu municipiul Napoca, azi Cluj-Napoca. Cetățenii liberi din Livezile și din alte localități din zonă puteau să călătorească fără opreliști până în Italia, la Roma, capitala imperiului, dar și în Hispania (azi Spania), Galia (azi Franța), Egipt, sau Grecia. După cucerirea Daciei mulți romani din imperiu au venit pe aceste drumuri și s-au așezat în Dacia.

Drumurile romane erau pavate cu piatră, iar din loc în loc erau amplasate borne care indicau distanțele. Peste râuri erau construite poduri pe piloni de lemn, sau chiar din piatră și cărămidă. Râul Samus, noi îl numim azi Someș, a fost utilizat și pentru navigație cu ambarcațiuni ușoare, care duceau mărfurile din aceste zone până spre Tisa și Dunăre.

Romanii au construit în Dacia primele instalații care aduceau apa potabilă în localități. Aceste instalații, numite apeducte, erau alcătuite din conducte ceramice care captau apa de la izvoarele din zonele de munte și o aduceau spre orașe. În fiecare localitate erau construite băi publice cu apă caldă, iar în împrejurimile Bistriței, datorită zonelor cu apă sărată, erau amenajate băi sărate. Băile publice sau casele mai mari erau încălzite cu un sistem de încălzire prin pardoseală numit hypocaust (hypo=dedesupt, caust=ardere) - acest sistem este similar încălzirilor moderne.

Veteranii din castele romane se stabileau în preajma taberelor militare, construind gospodării agricole cu toate utilitățile, numite „villa rustica”. Pe văile Someșului, Șieului și Bistriței au fost descoperite urme ale unor asemenea construcții (de exemplu la Bârla).

Dacii au preluat treptat inovațiile, modul de viață, obiceiurile și limba latină utilizată de romani, în acest fel pe parcursul câtorva generații ei s-au romanizat, adică au devenit cetățeni romani.

Datorită înțelegerilor și prosperității asigurate de administrația romană, provincia Dacia a fost numită Dacia Felix, adică Dacia Fericită.

Citate

Traian, trecând Istrul (Dunărea) pe podul acesta și făcând războiul mai mult cu pază decât cu înfocare, cu timpul și cu greu învinse pe daci ...

Cassius Dio
Istoria romană

Traian, după cucerirea Daciei, adusese acolo nesfârșite mulțimi de oameni din toată lumea romană pentru cultivarea ogoarelor și popularea orașelor.

Eutopius
Istoria Universală

Să descoperim

Care sunt castele construite de romani ?
De ce au construit romanii drumuri, poduri, apeducte și băi publice în Dacia?

Știați că...

- Granița imperiului roman se numea în limba latină „limes”, iar în limba română s-a moștenit termenul de „limită”.
- Castrul de la Ilișua, cunoscut sub numele de Arcobadara, a fost construit în anul 106, în timpul împăratului Traian, iar după anul 118 este extins (3,36ha) și completat cu ziduri de piatră. Unitatea militară de cavalerie staționată aici se numea ala I Tungrorum Frontaniana.

Portofoliu

Realizați o schiță a castrului roman de la Ilișua, cunoscut în perioada antică sub numele de Arcobadara.

Pentru documentare, trebuie să vizitați secția de istorie a muzeului din oraș.

Repere cronologice

106

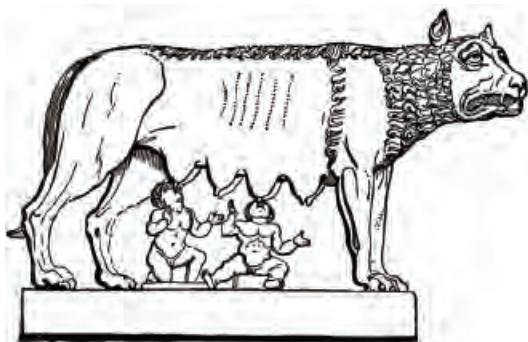
Castrul
Arcobadara

271

Începe
retragerea romană.

123

Dacia Superior

4. FORMAREA ROMÂNILOR

În timpul împăratului Aurelian, între anii 270-275, administrația romană a trebuit să retragă militarii romani din provincia Dacia, la sud de Dunăre. Populația romanizată a rămas fără protecție militară, iar localitățile înfloritoare au început să decadă, drumurile și podurile, fără lucrările de întreținere ale armatei, s-au distrus.

Popoarele migratoare (care se mutau dintr-un loc în altul) au trecut după pradă prin vechea provincie Dacia și au distrus castrele de la Ilișua, Livezile și Orheiul Bistriței. Relieful muntos, dealurile împădurite și văile înguste, cunoscute doar de cei care locuiau aceste pământuri, au permis populației romanizate să construiască sate retrase și greu de găsit de eventualii atacatori.

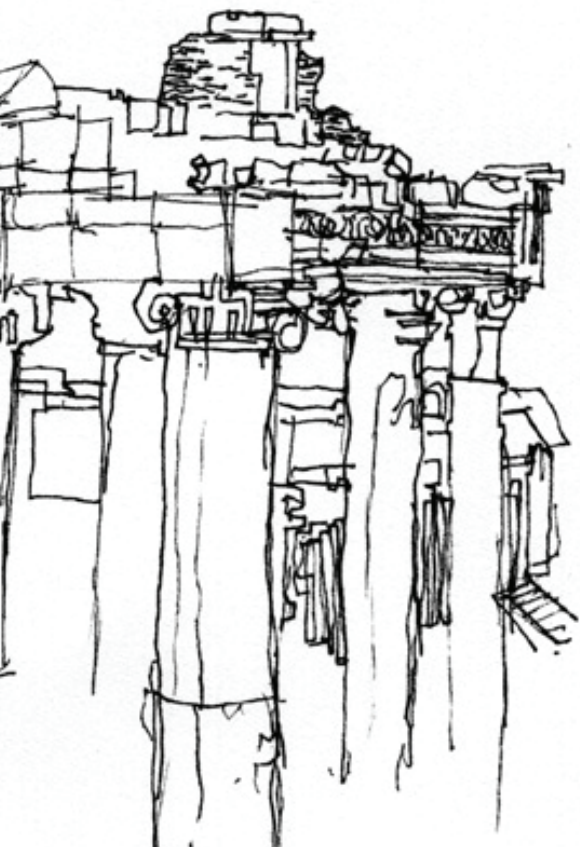
Slavii, un popor venit din părțile estice ale Europei, s-au așezat în Slovacia, Serbia și Bulgaria, dar o parte dintre aceștia au rămas alături de populația romanizată din Dacia, învățând limba și obiceiurile frumoase ale acestora. De la slavi am moștenit și noi unele denumiri de locuri, râuri și cuvinte. Spre exemplu denumirea râului Bistrița provine de la cuvântul slav „bâstro/bistro” care înseamnă repede - deci râul Bistrița înseamnă „râul repede”.

În perioada anilor 500-800, urmașii daco-romanilor, fără să mai fie în legătură cu Imperiul Roman, se conturează treptat ca un popor care și-a spus încă de la început „român”. Oamenii știau că sunt urmașii direcți ai romanilor și ai dacilor și erau mândri de originea lor.

Credința creștină a românilor de pe valea Bistriței a fost răspândită de urmașii Sfântului Apostol Andrei, care a ajuns să predice învățăturile lui Iisus Hristos și în zona gurilor Dunării. Religia creștină a fost îmbrățișată de toți locuitorii acestor locuri și transmisă mai departe spre popoarele cu care ne învecinăm.

Oamenii au practicat în continuare vechile îndeletniciri agricole și de creștere a animalelor, dar trebuiau să-și confecționeze singuri majoritatea uneltelor. Spre exemplu, vasele din ceramică făcute cu mâna au început să fie realizate în aproape fiecare gospodărie. Lutul extras din dealurile argiloase de pe malul Bistriței era cernut și apoi amestecat cu apă, până se obținea o pastă ușor de modelat. Din lutul moale, oamenii realizau cu pricepere vase, cești, castroane, boluri etc. Obiectele din lut moale erau așezate la uscat, iar apoi erau arse în cuptoare sau așezate în foc. Prin ardere, lutul devenea ceramică, iar obiectele astfel confecționate erau foarte utile în case și, în plus, puteau să fie realizate foarte simplu. În zona actualului Liceu Sportiv din Bistrița au fost identificate multe resturi ceramice specifice civilizației românești din preajma anului 800. În același timp, familiile aveau și multe obiecte de lemn, din lână cusută și împletită, sau din piele, dar acestea nu au rezistat până în timpurile noastre.

În preajma anului 900, voievodul Gelu a reușit să-i organizeze pe românii de pe Valea Someșului, inclusiv pe cei de pe văile Bistriței și Șieului, sub conducerea sa. Oamenii din aceste locuri începeau din nou să se organizeze.

“Citat

Românii locuiesc acum pe pământurile geților și dacilor, fiind urmași ai coloniștilor romani, precum o dovedește asemănarea limbii.

Antonius Bonfinius
Istoria ...

Să descoperim

În ce spațiu geografic s-a format poporul român?

Care sunt dovezile acestui fenomen istoric?

? Știați că...

- Datorită faptului că religia creștină s-a răspândit pe aceste meleaguri odată cu formarea poporului român, se spune că românii s-au născut creștini.

Portofoliu

Alcătuțiți împreună cu bunicii sau părinții o prezentare a meșteșugului legat de exploatarea și transformarea lânii în material textil și obiecte vestimentare tradiționale.

Repere cronologice

275

Românii s-au retras din Dacia.

313

Recunoașterea creștinismului

587

Torna, torna, fratre - cuvinte românești

5. MAGHIARII ȘI SAȘII

În anul 896, triburile maghiarilor ajung în Câmpia Panoniei și organizează mai multe expediții spre spații din Italia, Franța și Germania. După anul 900, ei organizează expediții și spre Transilvania, unde intră în conflict cu voievodul Gelu, conducătorul românilor și slavilor de pe valea Someșului.

“Citate

Tuhutum, tatăl lui Horca, un om șiret, a prins de veste de la locuitori despre bunătatea țării de dincolo de păduri (Terra ultra silvam) unde stăpânea un român anume Gelu ... și s-au luptat cu înverșunare și fură învinși ostașii ducelui Gelu și mulți dintre ei uciși, iar mulți fură prinși.

Anonimus

Istoria ungurilor

Venind din regiuni dezvoltate economic, sașii și-au pus cu succes experiența în slujba dezvoltării producției din Transilvania și ... direct sau nemijlocit, din Moldova și din Țara Românească... Prin activitatea lor economică, sașii din Transilvania au contribuit deci și la întreținerea și dezvoltarea legăturilor firești dintre cele trei Țări Române.

Thomas Năgler

Așezarea sașilor în Transilvania

Maghiarii încearcă, după anul 1000, să integreze în noul lor stat teritoriile de dincolo de păduri, numite Terra ultra silvam, adică Transilvania. Înaintarea are loc pe văile Mureșului și Someșului, unde urmăreau să cucerească zonele miniere de la Rodna, bogate în metale prețioase, și zăcămintele sărate din preajma văii Bistriței. Pentru exploatarea acestor zăcămintele și pentru apărarea trecătorilor Carpaților, între anii 1150-1200, regele Ungariei aduce în Transilvania coloniști de origine germană.

În documentele vremii, coloniștii sunt numiți oaspeți, saxoni etc., iar localnicii le-au spus sași. Cele mai importante centre de colonizare germană din Transilvania au fost la Sibiu, Brașov și Bistrița, dar sașii au adus în aceste zone modelul de organizare din Europa Occidentală. Datorită importanței orașelor administrate de sași, numele german al Transilvaniei din această perioadă a fost Siebenbürgen, adică șapte burguri. Burgurile erau orașe fortificate cu ziduri, care aveau conducători proprii, legi și armată proprie. Cele șapte burguri ale Transilvaniei au fost Bistrița (Bistritz), Brașov (Kronstadt), Cluj (Klausenburg), Mediaș (Mediasch), Sebeș (Mühlbach), Sibiu (Hermannstadt) și Sighișoara (Schässburg).

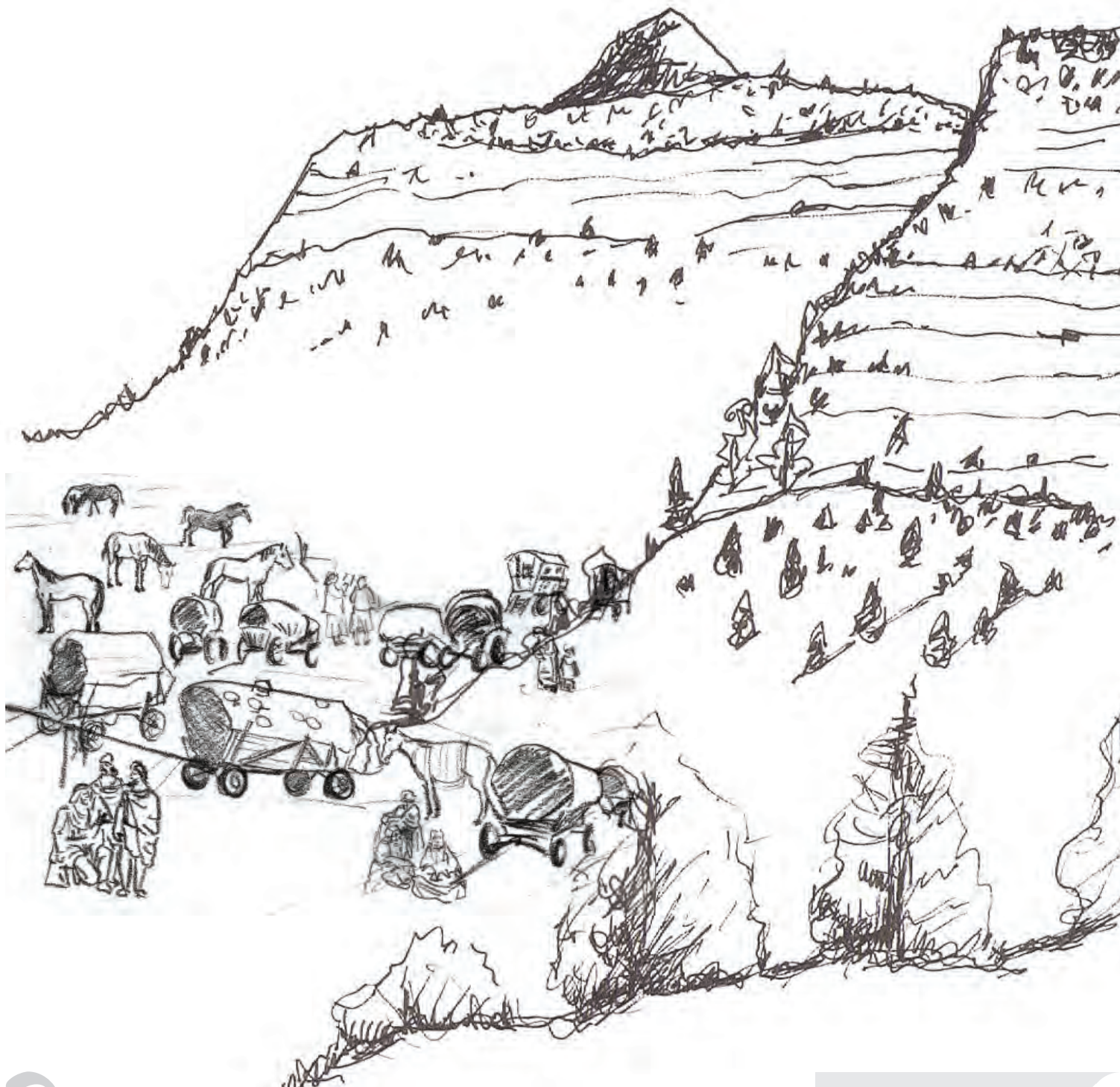
Localități precum Rodna, Ghinda, Vișoara, Sigmir, Slătinița, Unirea, Livezile, Dumitra, Târbuș, Dipșa, au fost colonizate tot cu sași și au depins în dezvoltarea lor de orașul Bistrița.

Românii care locuiau în aceste teritorii din cele mai vechi timpuri se organizau în țări (terrae), iar locuitorii acestor țări erau numiți țărani, adică locuitori ai țării. Ocupațiile agricole ale românilor fac ca termenul de „agricultor” și „locuitor al țării” să fie folosit în ambele sensuri. Văile Bârgăului și Someșului rămân în continuare adevărate țări românești, care dezvoltă legături strânse cu Bistrița, cea mai importantă așezare din nord-estul Transilvaniei.

! Să descoperim

De ce au venit coloniștii germani în Transilvania și pe Valea Bistriței?

Care sunt cele 7 orașe cetăți ale Transilvaniei?

Știați că...

- Primele documente istorice scrise îi numesc pe români „vlahi”, deoarece în limba slavă, germană și apoi maghiară acest termen însemna „romanic” (urmaș al romanilor) sau „roman”.
- Primul nume dat de coloniștii veniți din zona Luxemburg pentru localitatea noastră a fost de Nosa, dar mai apoi, după numele râului din apropiere, oamenii i-au spus Bistrița.

Portofoliu

Alcătuieți o listă cu denumirile germane ale străzilor și pasajelor din orașul Bistrița.

Pentru documentare puteți să urmăriți plăcuțele străzilor din centrul istoric.

Repere cronologice

896

Pătrund maghiarii în Câmpia Pannoniei.

1150

Sașii întemeiază localități în Transilvania.

1000

Maghiarii se creștinează.

6. ATESTAREA DOCUMENTARĂ A ORAȘULUI

Prima atestare documentară, adică prima pomenire scrisă a numelui orașului nostru într-un document istoric, datează din 1241. În primăvara aceluiași an, după topirea zăpezilor, tătarii, un popor nomad din zona Mongoliei de azi, au atacat statele din estul Europei.

La 31 martie, chiar în duminică în care se serba Paștele, tătarii au năvălit în târgul Rodna, înfloritoare așezare minieră, de unde se extrăgea argint și se băteau monede, dar locuitorii au reușit totuși să respingă atacul surprinzător al acestora. Tătarii s-au retras, iar locuitorii orașului au crezut că obținuseră o mare victorie; dar la adăpostul nopții tătarii au revenit și au atacat iarăși, de această dată Rodna fiind cucerită.

În 2 aprilie 1241, tătarii ajung și în târgul Nosa (vechea denumire a Bistriței) și, după lupte aprige, cuceresc și acest târg. După cucerirea acestor localități, tătarii înfruntă și oastea voievodului Transilvaniei, care cade în luptă.

După această campanie de pradă, tătarii s-au retras, iar locuitorii Transilvaniei au început să construiască cetăți de piatră, care puteau să reziste mai bine în fața unor atacuri viitoare. Bistrițenii au construit pe Dealul Târgului o cetate în care se puteau refugia locuitorii și, chiar dacă tătarii au atacat aceste zone și în anii următori, ei nu au mai reușit să obțină victorii importante în fața locuitorilor de pe malurile râului Bistrița.

Primul document păstrat în care se menționează numele Bistriței datează din 16 iulie 1264. Papa Urban al IV-lea vorbea ducelui Ștefan al Transilvaniei despre faptul că localitatea numită în limba locului Bistrița este un domeniu al reginei, care se ocupa îndeaproape de prosperitatea acestor locuitori.

Sub protecția reginei, orașul a reușit să prospere și mulți meșteșugari și negustori se stabilesc la Bistrița. Orașul primește dreptul de a bate monede din argintul pe care minerii îl extrăgeau din minele de la Rodna. Regina Elisabeta a conferit în anul 1330 și dreptul de a alege în fiecare an conducătorul orașului dintre cei mai respectați cetățeni („cives”).

Locuitorii orașului au căutat să își protejeze bunurile și să își apere libertățile întărind orașul cu ziduri și turnuri, Bistrița devenind astfel un oraș fortificat, cu ziduri și porți, apărat de locuitorii săi.

Citat

Niște pământuri numite în limba obișnuită Bistrița, Rodna, Jelna și Crainimăt, pe care le-au stăpânit în tihnă și pace ... regina și toate înaintașele sale, din vremuri a căror amintire s-a pierdut...

16 iulie 1264, Orvieto
Papa Urban al IV-lea

Să descoperim

Care sunt primele atestări documentare ale orașului?

Cine proteja și administra Bistrița în preajma anului 1300?

? Știați că...

- Există și o atestare a orașului nostru din anul 1559, care face trimitere spre un document care pomenește de existența localității Bistrița încă din anul 1222.
- Zilele orașului Bistrița se organizează în preajma zilei de 16 iulie, în amintirea primei atestări documentare a numelui de Bistrița.

Portofoliu

Alcătuți o compunere în care să imaginați confruntarea dramatică dintre bistrițeni și tătari.

Repere cronologice

1241

Atestarea documentară a localității cu numele Nosa

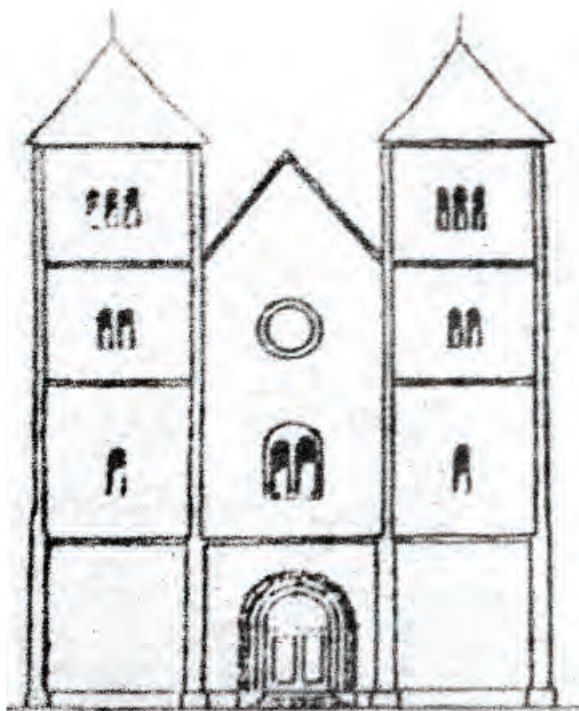
1330

Atestarea documentară a localității Bistrița cu statut de oraș

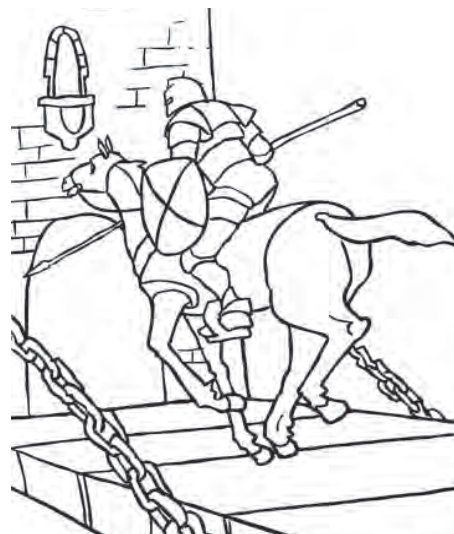
1264

Atestarea documentară a localității cu numele Bistrița

7. LEGENDA UNUI CAVALER

1478

Cavalerul este un bărbat care știe să-i respecte pe cei din jurul său, să-i ajute pe cei neajutorați, să ofere bucurios o mână de ajutor celor care sunt în nevoie, fără să aștepte ceva în schimb. Generozitatea, onestitatea, amabilitatea, bunăvoința, curajul, sinceritatea și respectarea adevărului sunt doar câteva din calitățile unui cavaler.

Aceste principii au fost elaborate de tinerii soldați care luptau călare în armatele din Europa în preajma anului 1000. Treptat principiile cavaleriești devin un adevărat cod al onoarei pe care fiecare tânăr cavaler trebuia să le respecte și să le apere chiar cu prețul vieții.

Primul cavaler despre care s-au ținut legende la Bistrița a trăit în preajma anilor 1300. Faptele sale de vitejie și dreptate au stârnit admirație în rândul bistrițenilor din acele vremuri. În cinstea acestui cavaler legendar și a faptelor sale a fost realizată în 1327 o frumoasă lespede de piatră pe care a fost reprezentat Cavalerul Bistriței.

Această lespede a fost prinsă mai târziu în peretele de sud al bisericii din Piața Centrală (o puteți vedea în zidul bisericii dacă priviți din zona unde se află acum statuia poetului Andrei Mureșanu). Piatra de mormânt reprezintă un cavaler cu păr lung, înarmat cu sabie și scut. Pe scutul cavalerului sunt reprezentate trei ciocane specifice minerilor sau pietrarilor constructori. Probabil că acest personaj al orașului a avut un rol deosebit de important în consolidarea comunității urbane. Inscripția scrisă în limba latină în jurul acestei pietre nu lămurește însă, pe deplin, lucrurile, deoarece în timp literele s-au șters și azi nu putem să înțelegem exact faptele istorice ale personajului.

Din această cauză, în jurul vechii lespezi de piatră s-au ținut mai multe legende. Datorită faptului că personajul reprezentat avea părul lung, s-a spus că acest cavaler era în realitate celebra Ursula, o femeie frumoasă care a făcut multe donații bisericilor din Bistrița și a ajutat pe cei săraci.

Azi este greu să spunem cine este cu adevărat pe piatra funerară de pe biserica din Piața Centrală, dar cavalerul și legenda sa veghează în continuare asupra orașului.

Citat

În jurul figurii reprezentate pe această piatră s-au ținut adevărate legende: o ipoteză acceptă ideea că ar fi un personaj feminin, într-o atitudine războinică, o anume Ursula O variantă presupune că este o femeie al cărei copil, grav bolnav, s-a însănătoșit miraculos, ea a făcut bisericii o importantă donație, iar orașenii i-au mulțumit, figurându-i chipul în piatră. ... fie însă este vorba despre epitaful unui cavaler.

Gabriela Rădulescu
Bistrița, o istorie urbană

Să descoperim

Unde se află cea mai veche sculptură datată din Bistrița?

Cine credeți că este cavalerul legendar al orașului?

Știați că...

- Piatra sculptată a cavalerului din Bistrița este una dintre cele mai vechi pietre sculptate și datate (1327) din Transilvania medievală.
- Inițial lespedeza cavalerului din Bistrița se afla în cimitirul bisericii, dar în perioada anilor 1400-1500 a fost poziționată în zidul bisericii.

Portofoliu

Imaginați-vă faptele cavalerului legendar al orașului pornind de la reprezentarea sa pe lespedeza funerară.

Desigur, trebuie mai întâi să vedeți această lespede de pe latura sudică a bisericii din Piața Centrală.

Repere cronologice

1268

Cetatea Rodnei
(Anieșului)

1310

Regele Carol Robert de
Anjou dobândește Bistrița.

1308

Se bat monede la
Bistrița.

SIGILIUL BISTRITȚEI

În preajma anului 1300, orașul Bistrița era unul dintre cele mai importante așezări din această parte a Transilvaniei. Negustorii și meșteșugarii sași din Bistrița l-au sprijinit pe Dragoș din Maramureș în drumul său spre Moldova. Probabil și primele care cu arme pentru soldații care apărau teritoriile de la est de Carpați au plecat din aceste locuri.

Regele Ludovic de Anjou a acordat în anul 1353 dreptul bistrițenilor de a organiza cel mai mare târg al zonei, care se ținea la jumătatea lunii august. În acele vremuri, oamenii circulau mai greu, deoarece drumurile abia începeau să fie construite, iar râurile puteau să fie trecute doar prin locurile cu vad de trecere (adică locuri în care apa era mai mica și se putea traversa ușor râul prin apă). Din această cauză, târgul se ținea timp de două săptămâni, astfel încât să poată să ajungă cam toată lumea la târg.

Acest târg al orașului se organiza în Piața Centrală, iar din turnul bisericii garda orașului supraveghea buna organizare a schimburilor, prevenind furturile sau alte nereguli. În cadrul unui târg atât de mare, la care participau oameni din toate colțurile Transilvaniei, dar și din Polonia, Ungaria sau Moldova, apăreau și procese și judecăți sau contracte între participanții la negoț. Astfel, regele Ludovic de Anjou a acordat bistrițenilor și dreptul de a judeca și a rezolva aceste procese în numele regelui, iar, pentru ca autoritatea orașului să nu poată fi contestată, regele a acordat orașului blazonul regal al familiei sale.

Blazonul sau stema regală era formată dintr-un șir de benzi argintii și roșii, specifice regatului pe care îl stapânea Ludovic de Anjou, la care se adăugau trei flori de crin aurii peste un fundal albastru, moștenite de rege din casa regală a Franței, din care făcea parte. În partea superioară, acest scut era ornamentat cu un coif de cavalier (coiful cu coroană al regelui), care avea un cap de struț cu potcoavă în cioc.

Stema donată de Ludovic de Anjou orașului Bistrița este stema veche a orașului, care azi este mai complexă; pe lângă struțul cu potcoavă în cioc au fost adăugate și simbolurile cetății orașului și statuia poetului Andrei Mureșanu, unul dintre poeții cei mai iubiți ai acestor locuri. Acum cele trei elemente din stema orașului au ca fundal culorile steagului național: roșu, galben și albastru.

Citate

Capul de struț cu potcoava în cioc simbolizează îndeletnicirile comerciale ale bistrițenilor.

Ioan Sigmirean, Vasile Nicoară
Istoria județului Bistrița-Năsăud

Se zicea că struțul este așa de puternic încât poate digera fier (potcoave). Un specialist maghiar în heraldică a fost de părere că struțul cu potcoava în cioc reprezintă victoria... dinastiei d'Anjou, asupra... nobilimii maghiare.

Deci struțul nu a fost ales de bistrițeni ca simbol al orașului fiindcă această pasăre trăia în zona Bistriței, ci a fost urmarea unui privilegiu deosebit primit de la regele Ludovic I și anume dreptul de a folosi blazonul regal (crinii casei d'Anjou și capul de struț) în stema și sigiliul orașului.

Günter Klein
Semnificația struțului
în stema istorică a Bistriței

Să descoperim

Cine a acordat prima stemă orașului Bistrița?

Ce reprezintă actuala stemă a orașului?

Știați că...

- În stema României, în partea stângă, jos, se află șapte turnuri, simbolurile celor șapte orașe fortificate din Transilvania, iar unul dintre ele este simbolul Bistriței. Astfel, putem să spunem că Bistrița este printre puținele orașe din România al căror simbol este reprezentat în stema țării.

Portofoliu

Realizați o scurtă descriere a semnelor și simbolurilor care s-au păstrat de la breslele bistrițene în muzeul orașului.

Repere cronologice

1330
Libertăți
urbane

1353
Târgul cel mare
la Bistrița

1366/67
Stemă și
pecete

9. CETATEA ORAȘULUI

Regele Matei Corvin, fiul lui Iancu de Hunedoara, a sprijinit dezvoltarea orașului Bistrița prin încurajarea și dezvoltarea mai multor meserii și a schimburilor comerciale. Pentru a reuși să facă față concurenței, locuitorii s-au organizat în mai multe asociații meșteșugărești sau comerciale, numite bresle. Practic, fiecare ocupație sau meserie mai importantă din oraș, care cuprindea 4-5 oameni cu ateliere de producție, alcătuiă o breslă. Cele mai cunoscute bresle din oraș erau cele ale măcelarilor, argintarilor, blănarilor, croitorilor, fierarilor, dogarilor etc. Membrii unei bresle se ajutau între ei, fixau împreună prețul la produsele pe care le realizau sau contribuiau la realizarea unor construcții publice din oraș.

În anul 1464, Matei Corvin acordă bistrițenilor dreptul de a se ocupa direct de fortificarea orașului lor. Astfel, în locul unor fortificații mai vechi, bistrițenii ridică o cetate de piatră întărită cu șanturi cu apă, cu 10 turnuri înalte și 3 porți la capetele străzilor principale. În capătul actualei străzi Liviu Rebreanu (numită atunci strada Lemnelor) se afla Poarta Lemnelor, în capătul străzii Nicolae Titulescu (numită strada Ungurească) se afla Poarta Ungurească, iar în capătul străzii Gheorghe Șincai (atunci strada Spitalului) se afla Poarta Spitalului. Șanțurile cu apă și canalele ori lacurile amenajate în preajma cetății țineau departe de ziduri pe eventualii atacatori.

Vechea cetate a orașului cuprindea în interiorul zidurilor perimetrul dintre actualele străzi Bistricioarei, Ecaterina Teodoroiu, Dogarilor, Mihai Eminescu și B-dul Republicii. Pe acest traseu se aflau turnurile Curelarilor, Rotarilor, Dogarilor, Funarilor, Tâmplarilor, Aurarilor, Măcelarilor, Șelarilor, Fierarilor și Croitorilor. Spre aceste turnuri au fost amenajate pasaje care permiteau soldaților să ajungă rapid dintr-o parte în alta a cetății și, în acest fel, să o poată apăra mai ușor. Cetatea orașului a fost terminată în circa 20 de ani, iar în anii următori a fost permanent adaptată și întărită cu noi elemente de fortificație.

Această cetate a fost una dintre cele mai puternice din Transilvania, iar locuitorii orașului erau practic soldații care o apărau de atacatori. După anul 1850, zidurile de piatră nu au mai fost însă utile în fața armamentului care evoluase și care determinase apariția unor tunuri puternice ce puteau să distrugă aceste fortificații. În această situație, bistrițenii și-au demolat treptat zidurile și turnurile, iar piatra și cărămida din această construcție au fost folosite la ridicarea unor case mai frumoase și mai impunătoare. Din vechea cetate au fost păstrate ca amintire zidurile din zona parcului, Turnul Dogarilor fiind unul dintre turnurile mici ale vechii cetăți.

Citat

Străzile drepte sunt tăiate, de la un capăt al orașului la celălalt, de pâraie formate din acele izvoare care curg prin tot orașul, spre marea folos al locuitorilor și totodată spre desfătarea ochilor privitorilor.

1564, Andrea Gromo

Să descoperim

Ce știți despre cetatea orașului nostru ? Care sunt breslele cele mai importante din burgul Bistrița implicate în construcția cetății?

? Știați că...

- În anul 1453 Iancu de Hunedoara primește titlul de comite al Bistriței, adică de conducător al orașului Bistrița. Acesta a construit în zona actualei străzi Barbu Ștefănescu Delavrancea și I.L. Caragiale un castel de piatră care a fost integrat în 1465 în cetatea orașului, cu permisiunea regelui Matei Corvin.
- După anul 1487 bistrițenii au început să construiască turnul de la biserica din Piața Centrală, iar din acest turn (cel mai înalt din oraș) erau coordonate toate acțiunile militare și erau supravegheate toate împrejurimile cetății.

Portofoliu

Alcătuieți un album cu imagini vechi ale cetății Bistrița.

Participați la o expoziție de la Turnul Dogarilor.

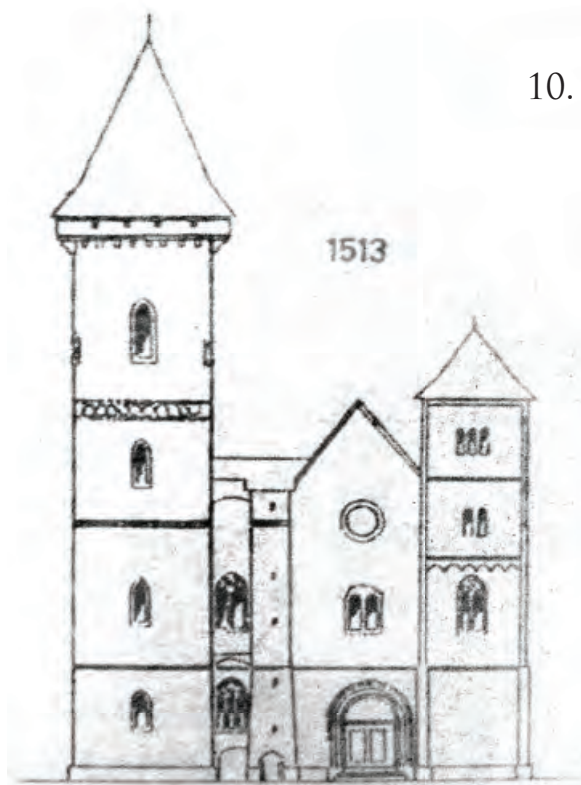
Repere cronologice

1465
Începe
construcția
cetății.

1484
Se termină
construcția zidurilor.

1855
Se începe demolarea
vchii cetăți.

10. BISERICA ȘI MUZEUL

În Piața Centrală a orașului Bistrița a fost construită de către sași cea mai mare biserică a cetății. Din oricare parte te apropii de oraș, această biserică foarte înaltă se face văzută prin silueta ei impunătoare.

Construcția bisericii a început odată cu marcarea străzilor și pieței orașului, dar pe parcursul sutelor de ani a fost refăcută și extinsă de mai multe ori.

În preajma anului 1400, biserica avea două turnuri în fațada principală. Negustorii și meșteșugarii se întâlneau în donații, iar în 1430 clopotele din cele două turnuri înalte ale bisericii răsunau peste tot orașul.

Odată cu ridicarea zidurilor de piatră ale cetății orașului s-a început și construirea unui turn mai înalt pentru biserica din Piața Centrală. În 1487 erau realizate două etaje, în 1509 se realiza etajul al treilea, în 1511 al patrulea, iar în 1513 se termina etajul al cincilea. Turnul era administrat de judele orașului, care avea în subordine și armata. Garda orașului supraveghea din acest turn înalt toate împrejurimile cetății. Pentru a permite patrularea santinelii, a fost construit în 1544 un balcon, în care putem să urcăm și noi azi, atunci când vizităm turnul orașului. Acum în turn se poate urca cu liftul, dar atunci se urca pe scara de piatră din turnulețul pătrat aflat în stânga turnului mare, iar apoi pe scări de lemn.

Turnul din Piața Centrală a fost cel mai înalt turn de biserică din Transilvania acelor vremuri. La nivelul al patrulea al turnului au fost amplasate și câteva statui de piatră. În colțul de nord-vest este reprezentat Sf. Nicolae, în colțul de nord-est Fecioara Maria cu Pruncul, în colțul de sud-vest Sf. Ana, iar în cel de sud-est Sf. Florian.

Între anii 1560-1563, meșterul Petrus Italus (Petru italianul) de Lugano (din Lugano, azi o localitate din Elveția) s-a ocupat de renovarea bisericii. Cu acea ocazie biserica a primit înfățișarea pe care o știm și noi în prezent.

În interiorul bisericii se păstrează multe piese de patrimoniu foarte valoroase pentru istoria și cultura acestor meleaguri. Sunt bănci ornamentate din lemn, realizate după modele utilizate în arta din Europa din preajma anului 1500. Cea mai veche piesă de mobilier este banca meșterului Anton, realizată în anul 1508.

Artiștii orașului au cioplit în biserică mai multe sculpturi, în care sunt reprezentați cetățenii de altădată ai Bistriței. Căpitanul cetății, Andreas, și soția sa, Catarina, sunt reprezentați pe o lespede de piatră, care a fost cioplită în anul 1624.

Orga bisericii a fost realizată în anul 1795 de un meșter brașovean, iar concertele susținute cu acest instrument se bucură de o mare popularitate și în zilele noastre.

Datorită pieselor de sculptură în piatră și lemn, a picturii descoperite cu ocazia ultimelor restaurări, a steagurilor de breslă și a altor piese istorice și de artă, această biserică este un adevărat muzeu al orașului nostru. Dimensiunile mari ale clădirii o impun între cele mai mari construcții religioase din Transilvania anilor 1500.

Citate

Orașul are o biserică frumoasă, refăcută de un meșter din Bergamo, pe cheltuiala proprie a orașului.

Giovan Andreea Gromo

Descrierea Transilvaniei, 1564, Viena

Noi N., jude al orașului Bistrița, dăm de știre tuturor celor de față cât și tuturor și fiecăruia prin puterea celor prezentate aici. În urma examinării și observării ... bisericii noastre care este prea ruinită ..., în 1559 prin acord unanim am hotărât să ridicăm și să construim o nouă biserică. Pentru care am hotărât prin sfat consfințit și am avut o hotărâre comună despre un anumit magistru corespunzător, care să poată prin sârguință, meșteșug și înțelepciune, precum și munca lui să perfecționeze această clădire ... chibzuitului magistru, pietrar Petru Italus de Lugano ...

Gheorghe Mândrescu

Arhitectura în stil Renaștere la Bistrița

Să descoperim

Câte turnuri avea inițial biserica din Piața Centrală?

Care sunt principalele etape în care s-a construit cel mai înalt turn al orașului Bistrița?

Știați că...

- Turnul bisericii din Piața Centrală are o înălțime de circa 76 de metri, iar din balconul său avem cea mai frumoasă panoramă de pe Valea Bistriței. Clopotul mare din turn are o greutate de 2,5 tone și a fost numit Suzana.
- Cea mai veche construcție de piatră din Bistrița este biserica din Piața Unirii, fiind realizată în preajma anilor 1268-1300, cu renovări și extinderi în perioadele următoare.

Portofoliu

Realizați o prezentare de promovare turistică a muzeului din Piața Centrală a orașului.

Invitați prietenii, părinții sau bunicii la o vizită în turnul orașului.

Repere cronologice

1487

Se fac primele etaje ale turnului.

1857

Turnul afectat de un incendiu

2008

Ultimul incendiu care afectează turnul

11. BISTRITA, CEL MAI FRUMOS ORAȘ

În preajma anului 1500, orașul Bistrița era pomenit în documentele vremii ca fiind unul dintre cele mai importante orașe ale Transilvaniei. Locuitorii terminaseră cetatea orașului și au construit, în interiorul zidurilor, clădiri impunătoare care există și azi.

Biserica din Piața Centrală, cu cel mai înalt turn din Transilvania, era terminată, iar în 1560-1563 bistrițenii aduceau un meșter italian ca să-i refacă înfățișarea după moda timpului. Biserica vizibilă din toate zonele cetății avea un ceas cu limbi aurite care măsura timpul vechiului oraș.

Pe latura de nord a Pieței Centrale, între anii 1480-1580, au fost construite case de piatră, unde negustorii și meșteșugarii își puteau vinde mărfurile. Aceste case cu etaj reprezintă azi cel mai lung șir de case cu arcade la parter din România, iar pe sub bolțile lor de piatră au trecut și soliile lui Matei Corvin și Ștefan cel Mare. Fațadele acestor case erau ornamentate cu picturi și sculpturi, dintre care merită să amintim statuia Sf. Nicolae, protector al orașului și al bisericii din Piața Centrală.

Pe latura de sud a Pieței Centrale a fost construită în aceeași perioadă Casa Andreas Beuchel sau Ion Zidaru, numită așa după proprietarii de altădată. Bolțile de cărămidă de la acest imobil și ciopliturile în piatră au fost realizate după modelul caselor din Cracovia, capitala de atunci a Poloniei. Tot pe această parte a pieței funcționa din 1516 prima farmacie a orașului, condusă de Martinus, cel care prepara produsele farmaceutice, iar pe actuala strada Gheorghe Șincai, numită atunci „Strada Spitalului”, funcționa al doilea spital ca vechime din Transilvania.

Pe strada Dornei era construită Casa Argintarului, o casă ornamentată cu două pahare cu picior, după modelul paharelor de aur și argint. Bijutierii sași din Bistrița lucrau în aur și argint, onorând comenzi din toată Transilvania. Ei aveau datoria de a auri limbile de la ceasul din turnul bisericii din Piața Centrală, ca să poată fi văzute de cât mai departe.

Datorită dragostei pentru frumos și artă, în 1520 bistrițenii au ales în funcția de conducător al orașului pe artistul Gabriel, care știa să execute picturi și sculpturi prin care să înfrumusețeze orașul.

În 1564, când un călător italian trece prin orașele din Transilvania, constată că orașul Bistrița era cel mai frumos oraș al Transilvaniei.

“Citate

...frumosul, bogatul, populatul și puternicul oraș Bistrița...

1564, Andrea Gromo

Unde țara se mărginește cu MOLDOVA
dacilor aspri,

Se întinde orașul BISTRITA, numit așa
după râul apropiat,

Bogat în clocitori de pești și plute pe luciul
apei,

Odată regele l-a dăruit viteazului Huniade,
Fiindcă a distrus victorios puterea turcilor
până la Belgrad.

George Togan

Vremuri de altădată ...

! Să descoperim

Care era cel mai frumos oraș al
Transilvaniei în anii 1500-1600?

Ce considerați reprezentativ pentru
frumusețea orașului nostru?

? Știați că...

- Artiștii considerau că protectorul lor spiritual este Sfântul Luca, deoarece, conform tradiției, el a fost primul creștin care a practicat această meserie.
- Casa Argintarului a fost realizată între anii 1560-1563 de un meșter italian.

Portofoliu

Pregătiți cât mai multe informații despre artiștii din Bistrița.

Invitați alături de voi părinți sau prieteni și vizitați colecția de artă a muzeului sau o expoziție temporară din oraș.

Repere cronologice

1467
Leonardus
pictor

1516
Farmacistul
Martinus

1520
Gabriel Pictor,
judele orașului

12. MEȘTERII ORĂȘULUI

Bistrița a devenit unul dintre cele mai importante localități din nord-estul Transilvaniei datorită cetățenilor săi, care au muncit și au reușit să ridice un oraș frumos și prosper.

Oamenii se ocupau cu diverse meșteșuguri: erau măcelari, brutari, bărbieri, aurari, rotari, fierari, șelari, funari, dogari etc. Produsele realizate de acești meșteri erau vândute în toate localitățile din preajma orașului și în Moldova. Ca să învețe meserie, adică să deprindă meșteșugul meseriei de rotar, fierar, aurar și celelalte, fiecare tânăr trebuia să intre în atelierul unui meșter ca ucenic. După ce deprindea meseria și știa să realizeze produse mai simple, tânărul primea statutul de calfă și trebuia să lucreze și în ateliere din alte orașe ale Transilvaniei sau chiar de mai departe, ca să învețe cât mai multe despre meseria respectivă. Pentru aceste specializări, calfele ajungeau până la Cracovia în Polonia, la Viena în Austria sau la Nürnberg în Germania. De multe ori meșterii nu arătau calfelor toate tainele realizării perfecte ale unui produs, pentru ca aceștia să nu poată să realizeze produse mai bune decât ale lor. Din această cauză se spunea că “meseria se fură, nu se învață”. În realitate, tinerii trebuiau să fie atenți la tot ce realiza meșterul în atelier, pentru că altfel nu reușeau să facă niciodată produse foarte bune.

“Citat

În fiecare breslă să se aleagă, în fiecare an, în timpul sărbătorii nașterii Domnului, doi staroști (conducători), care vor jura că vor păzi dreptatea în meșteșugul lor, că nu vor îngădui nicio nedreptate ...

Statutele breslelor, 1376

! Să descoperim

Care sunt principalele meșteșuguri din Bistrița?

Cum se transmitea un meșteșug spre tinerii din oraș?

După acea perioadă de pregătire din afara orașului, tânărul trebuia să revină în Bistrița și să realizeze un produs, prin care să dovedească ce a învățat pe tot parcursul pregătirii sale. Dacă tânărul reușea să facă un produs foarte bun sau să aducă inovații și invenții în meșteșugul său, era numit meșter și putea să-și deschidă propriul atelier. Cel mai important meșter din oraș era și conducătorul meseriei respective, pe care o organiza într-o asociație numită breslă. Toate produsele dintr-o breslă erau verificate pentru a corespunde ca și calitate și abia apoi erau vândute locuitorilor orașului.

De regulă, sediul unei bresle era în turnul care purta numele meseriei respective, spre exemplu dogarii se întâlneau la Turnul Dogarilor, fierarii la Turnul Fierarilor, măcelarii la Turnul Măcelarilor etc. În cazul unui atac militar, meșterii și calfele orașului trebuiau să apere fiecare turnul breslei, iar pe timp de pace îl reparau și realizau toate lucrările de întreținere pentru acea zonă de fortificație.

Știați că...

- Imobilul cu numărul 8 din strada Nicolae Titulescu, cunoscut sub numele de „Casa cu lei”, a aparținut unuia dintre membrii breslei măcelarilor și, din această cauză, pe fațada acestuia este reprezentat blazonul acestei bresle: un cap de bour și cuțitele specifice măcelarilor, încadrate de doi lei.

Portofoliu

Participați împreună cu părinții la un tur al secției de istorie de la muzeul din oraș și prezentați voi exponatele legate de meșterii orașului.

Repere cronologice

1402

Sunt menționați măcelarii.

1403

Sunt menționați comercianții, croitorii, blănarii și minierii specializați.

1461

Sunt atestați învățătorii și notarii.

13. CIOPLITORII ÎN PIATRĂ

Așezați în Bistrița, sașii au împărțit terenul în loturi pe care și-au ridicat gospodăriile, au trasat străzi drepte, au condus prin canale apa de-a lungul orașului, au înălțat biserici și mănăstiri, au întărit orașul cu ziduri. La început au construit din lemn, dar numeroase incendii i-au convins să treacă la construcții de zid. Bistrițenii au învățat cum se cioplește piatra și cum se poate folosi acest material de construcție. Piatra era cel mai durabil material de construcție care se putea folosi în preajma anului 1500 și, din această cauză, locuitorii orașului au deprins acest meșteșug.

Piatra era extrasă din dealurile din apropierea orașului sau de la Cepari, Dumitra, Târbuiu. Transportul se realiza cu carele trase de animale, iar în oraș, în apropierea șantierelor, piatra era cioplită și pregătită pentru zidărie.

Cele mai vechi pietre cioplite și utilizate în cadrul unei construcții se află la biserica din Piața Unirii. Această biserică a fost construită în preajma anului 1290, la marginea orașului din acele vremuri. În zona altarului bisericii, se pot vedea și azi frumoase sculpturi în formă de flori, frunze și alte elemente naturale.

Meșterii ciopleau piatra cu dălți și ciocane de fier - azi aceste meșteșuguri, care presupuneau multă muncă, se folosesc mai puțin, deoarece au fost realizate mașinării și unelte electrice care pot să taie și să prelucraze piatra. Ca să realizeze chenarul de piatră al unei ferestre, meșterul făcea un desen utilizând un compas cu care trasa forma pe care dorea să o cioplească și apoi, cu o daltă ascuțită și un ciocan, încerca să urmărească conturul desenului. Urma apoi finisarea cu o daltă mai lată, iar la final piatra cioplită după forma desenului era șlefuită. În cazul în care se cioplea prea mult sau se lovea prea tare cu ciocanul și se spargea piatra, meșterul trebuia să refacă toată lucrarea. Deprinderea meșteșugului și tainele prelucrării pietrei erau învățate pe șantier și transmise de la meșteri către ucenici în ani îndelungați de pregătire.

Pietrarii cei mai iscusiți din Bistrița au fost chemați să cioplească și să ridice cetăți și mănăstiri, dincolo de munți, în Moldova, unde orașul avea foarte bune legături comerciale.

În multe cazuri, cioplirile din piatră sau pereții caselor și ai bisericilor erau împodobite cu picturi. Pictorii erau numiți „zugravi de subțire”, adică zugravi care lucrau cu pensule subțiri, realizate de regulă pentru finisaje. Scenele pictate erau inspirate din Biblie, deoarece toți locuitorii orașului erau creștini. Cea mai veche scenă pictată, în preajma anului 1400, se păstrează în biserica din Piața Centrală, dar picturi frumoase găsim azi în mai multe locuri din oraș.

“Citat

O serie de documente atestă rolul meșterilor bistrițeni ca participanți la realizarea unor construcții ridicate în alte localități transilvănene... Sunt cereri adresate de principele Transilvaniei sau simple cereri venite din localități aflate relativ aproape de oraș. Toate sunt tot atâtea dovezi care arată că centrul de meșteri de la Bistrița a continuat să se bucure de o faimă deosebită...

Gheorghe Mândrescu
Arhitectura în stil Renaștere
la Bistrița

Să descoperim

Care este cea mai veche construcție de piatră din oraș?

Unde se află cea mai veche pictură din oraș?

? Știați că...

- Pietrarii din Bistrița își marceau sculpturile cu semnături de pietrar, adică prin diverse semne în formă de: Σ Σ Σ . Prin aceste semne pietrarii își puteau recunoaște atelierele și piesele realizate.
- Pietrarii din Bistrița erau printre cei mai pricepuți constructori ai Transilvaniei.

Portofoliu

Încercați să realizați pe o coală mare de hârtie un desen geometric în forma unei ferestre care să fie asemănătoare cu chenarele ferestrelor de piatră din oraș.

Repere cronologice

1327

Cea mai veche datare a unei sculpturi din oraș

1622

Reprezentarea sculpturală a unei familii din oraș

1522

Primul sculptor menționat la Bistrița

14. CASA UNUI ARMURIER

Între casele din Ansamblul Sugălete din Piața Centrală, la numărul 15 se află o casă veche, construită în preajma anului 1480 de către conducătorul armurierilor din Bistrița, pe nume Petermann.

Acest proprietar a fost unul dintre cei mai importanți meșteri de armuri din orașul Bistrița. Blazonul acestuia cuprinde o scăriță de cavalerie și pintenul de cavaler, care sunt sculptate în piatra bolții de la Sugălete și poate să fie văzut și azi de cei care vizitează sau cercetează istoria orașului.

Armurile confecționate în perioada respectivă, aveau în jur de 25-45 kg, în funcție de câte elemente din metal cuprindeau. Cavalerii depindeau de talentul armurierului, care trebuia să confecționeze după măsură o armură cât mai mobilă și cât mai ușoară, dar în același timp extrem de rezistentă la loviturile adversarilor.

Un cavaler cu o armură completă era foarte greoi (trebuia să țină toată greutatea armurii) și nu putea să urce pe cal fără scărița de la șaua. În timpul luptei, cavalerul își menținea echilibrul pentru a nu cădea de pe cal, sprijinindu-se în această scară care atârna de șaua calului. În același timp, pintenul în formă de steluță montat la tocul cizmelor era utilizat pentru a forța calul să alerge cât mai repede în cazul unui atac sau, eventual, al unei retrageri rapide.

Astfel, cele două elemente: scărița de cavalerie și pintenul de cavaler, confecționate foarte atent de un armurier, au devenit simbolul acestei meserii la Bistrița și le recunoaștem în casa armurierului Petermann. Tot aici este reprezentat și un element ornamental în formă de floare cu 12 petale, aluzie la cele 12 luni ale anului calendaristic.

În atelierele de la parterul acestei case au fost confecționate: scuturi, platoșe, cămăși de zale, coifuri și alte armuri specifice anilor 1400-1500.

Citat

După incendiul din 1457, casa este refăcută în întregime de către starostele breslei armurierilor, Petermann, care apare în listele de impozit din 1461.

Corneliu Gaiu, Vasile Duda
Topografia monumentelor din municipiul Bistrița - Centrul istoric

Să descoperim

Ce meserie avea proprietarul casei Petermann?

Care sunt simbolurile descoperite în Casa Petermann?

? Știați că...

- Imobilul cu numărul 15 din Piața Centrală este singura casă medievală care păstrează o scară de acces la etaj cu o coloană de piatră specifică locuințelor italiene din aceeași perioadă.

Portofoliu

Studiați formele unei armuri din muzeul orașului.

Repere cronologice

1430

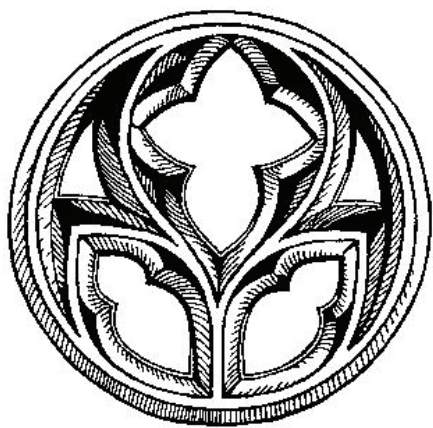
Case de lemn la Bistrița

1480

Se construiesc primele case de piatră cu etaj din Bistrița.

1457

Centrul orașului este distrus de un incendiu.

15. CASA CELOR DOUĂ POVEȘTI

Povestea I

Casa a aparținut cetățeanului Andreas Beuchel, care ajunge să fie judele (primarul) orașului în anii 1525 -1526. Andreas a fost unul dintre notarii orașului care studiasse la Universitatea din Cracovia, de unde a încercat să aducă inovații culturale în orașul natal. Casa pe care acesta o construiește în oraș este una dintre cele mai vechi case cu etaj și balcon din Bistrița.

În perioada în care Petru Rareș, domnitorul Moldovei, obținuse de la principele Transilvaniei dreptul de a stăpâni orașul Bistrița, el l-a sprijinit pe domnitor în dauna intereselor orașului său. Atunci când burgul era sub asediu, a fugit din cetate pentru a obține sprijinul lui Petru Rareș ca să redevină jude al orașului. După ce Petru Rareș a încheiat pace cu reprezentanții cetății Bistrița, domnitorul l-a predat pe Andreas Beuchel orașenilor.

Bistrițenii l-au judecat și l-au acuzat de trădare pe Andreas Beuchel. Nefericitul demnitar bistrițean a fost executat în aprilie 1531 în Piața Centrală a orașului.

Ca să fie un bun exemplu pentru cei care ar avea îndrăzneala să trădeze această cetate, chipul lui Andreas Beuchel a fost reprezentat în piatră în partea de sus a zidului bisericii din Piața Centrală, cu fața spre casa sa, spunându-se: "Cine face ca el, ca el să pățească."

După acest episod dramatic, reprezentanții orașului au confiscat casa și bunurile lui Andreas Beuchel și le-au vândut în folosul Bistriței, într-o licitație publică.

Povestea II

O altă poveste a casei este legată și de un constructor, un zidar vestit care a construit case și biserici în Transilvania și Moldova. Domnitorul Petru Rareș l-a chemat pe Ion Zidaru să construiască la Suceava biserica Sfântul Dumitru, plătind meșterului suma de 360 florini (florinul este o monedă utilizată în perioada respectivă). Ion Zidaru a ridicat o parte din construcție, dar, dintr-o eroare a constructorului, bolțile lăcașului s-au prăbușit, iar zidarul înfricoșat de judecata domnitorului a fugit din Moldova în Transilvania, la Bistrița, unde a cumpărat frumoasa casă din piața centrală a orașului, vechea casă care a aparținut lui Andreas Beuchel. Domnitorii Moldovei au cerut printr-o judecată să își primească banii pe care Ion Zidaru îi datorează. Bistrițenii au constatat că domnitorul Moldovei are dreptate în acest proces, iar Ion Zidaru, pentru a scăpa de plata datoriei, a fugit la Sibiu. Mai târziu, Ion Zidaru revine pentru ridicarea altor construcții dincolo de munți, în Moldova, dovadă că era un meșter priceput și recunoscut. Casa va deveni mai târziu locuința lui Cristian Pomarius, notar și preot al orașului, cel care a pus în ordine actele și documentele orașului Bistrița, apoi cele ale Sibiului și Brașovului și care a realizat o primă hartă a Bistriței, în preajma anului 1550. Azi această casă frumoasă este cunoscută după cele două legende istorice, unii o știu de numele Andreas Beuchel, iar alții cu numele de Ion Zidaru.

O casă din Bistrița, pe marginea căreia s-au țesut două povești istorice interesante, este cea din Piața Centrală de la numărul 30. Unii o cunosc cu numele de Andreas Beuchel, iar alții cu numele de Ion Zidaru (Johannis Murator).

Această casă a fost construită în preajma anilor 1480-1520, fiind una dintre casele foarte frumoase ale acelor vremuri, dorită de mulți dintre cetățenii orașului.

Citat

Casa a fost proprietatea unora din cele mai înstărite familii ale orașului. Sondajele arheologice, realizate cu prilejul lucrărilor de restaurare din anii '70 ai secolului trecut au evidențiat faptul că parcela a fost ocupată de ... o construcție de lemn în care a funcționat un atelier pentru prelucrarea pieilor, ulterior fiind amenajat un atelier de prelucrare a fierului.

Corneliu Gaiu, Vasile Duda
Topografia monumentelor din municipiul
Bistrița - Centrul istoric

Să descoperim

Unde se află casa celor două povești?

Care sunt proprietarii de poveste ai casei din Piața Centrală numărul 30?

? Știați că...

- Imobilul cu numărul 30 păstrează la parter un fragment de fereastră de piatră din preajma anului 1400, fiind cel mai vechi fragment de fereastră a unei case din Bistrița și printre cele mai vechi din România.

Portofoliu

Compuneți o poveste despre una din casele vechi ale orașului Bistrița.

Prezentați celor apropiați istoria casei celor două povești, în timpul unei plimbări prin centrul istoric.

Repere cronologice

1495

Andreas Beuchel este student la Cracovia.

1535

Ion Zidaru lucrează la mănăstirile din Moldova.

1533

Casa se vinde la licitație publică.

16. PETRU RAREȘ LA BISTRITĂ

Orașul Bistrița a întreținut de-a lungul vremii legături comerciale strânse cu țara de peste munți, Moldova. Mărfurile breslelor din Bistrița erau cerute și apreciate la curțile domnitorilor și boierilor moldoveni, iar meșterii din oraș erau solicitați pentru a ridica cetăți și biserici. Din Moldova veneau, de asemenea, produse și bunuri necesare atelierelor meșteșugarilor din Bistrița. Prin vămile de la Rodna și Bistrița treceau negustori, mărfuri, oameni. Pericolele turcești și tătărești erau semnalate din vreme, iar interesele comune i-au apropiat.

Ștefan cel Mare a primit din partea lui Matei Corvin cetatea și domeniul Ciceului, ca loc de adăpost și sursă de venit. Acesta a întărit cetatea, a instalat oșteni moldoveni în cetate și i-a mărit stăpânirea, ridicând la Vad o biserică, de care ascultau românii din Ardeal. Urcat pe tronul Moldovei, în anul 1527, fiul lui Ștefan, Petru Rareș, a căutat să-și întărească influența în Transilvania. În schimbul ajutorului acordat unuia dintre pretendenții la stăpânirea acestei țări, Petru Rareș a mai primit și cetatea Ungurașului și orașul Bistrița, împreună cu Rodna și satele românești din Valea Someșului Mare. Bistrițenii i-au acceptat cu greu stăpânirea și doar sub amenințarea armelor. Dar, mai târziu, când a fost trădat de boierii din Moldova și învins de către turci, în anul 1538, Petru Rareș s-a adăpostit în cetatea Ciceului. În aceste momente orașul Bistrița i-a stat alături, trimițându-i hrană, îmbrăcăminte și bani pentru el și familia sa, adăpostiți în cetate.

În această perioadă, locuitorii orașului încep să construiască balconul de la turnul bisericii din Piața Centrală, care le permitea să supravegheze mult mai bine orașul. Garda din turn trebuia să dea alarma în caz de atac militar, dar și dacă observa izbucnirea unui incendiu în oraș.

Reprimind tronul, Petru Rareș îi scria judei Bistriței, căruia îi mulțumea pentru ajutorul acordat, că „vor fi ce au fost și mai mult decât atât”. Bunele raporturi dintre orașul Bistrița și Moldova s-au menținut pe mai departe, bunuri, oameni, cărți circulând de o parte și alta a munților.

“Citat

Petru Rareș este voievodul care apelează curând după urcarea pe tron la meșteri bistrițeni... Acești meșteri ofereau domnitorului posibilitatea de a-și pune în practică năzuințele sale de ctitor pe care Nicolae Iorga le aprecia ca fiind ale unui om ... ambițios și cu un gust rafinat.

Gheorghe Mândrescu

Arhitectura în stil Renaștere la Bistrița

Să descoperim

Cum a obținut Petru Rareș orașul Bistrița?

Unde se afla frumoasa cetate transilvană a domnitorului Petru Rareș?

Știați că...

- Andreas Beuchel, proprietarul casei din Piața Centrală numărul 30 (cunoscută și sub numele de Ion Zidaru), a fost unul dintre aliații și apropiații domnitorului Petru Rareș.

Portofoliu

Alcătuți o listă cu locuri, denumiri de instituții sau de străzi din orașul Bistrița sau din apropierea lui care poartă numele domnitorului Petru Rareș.

Repere cronologice

1523

Mărfurile moldovenești se depozitau la Bistrița.

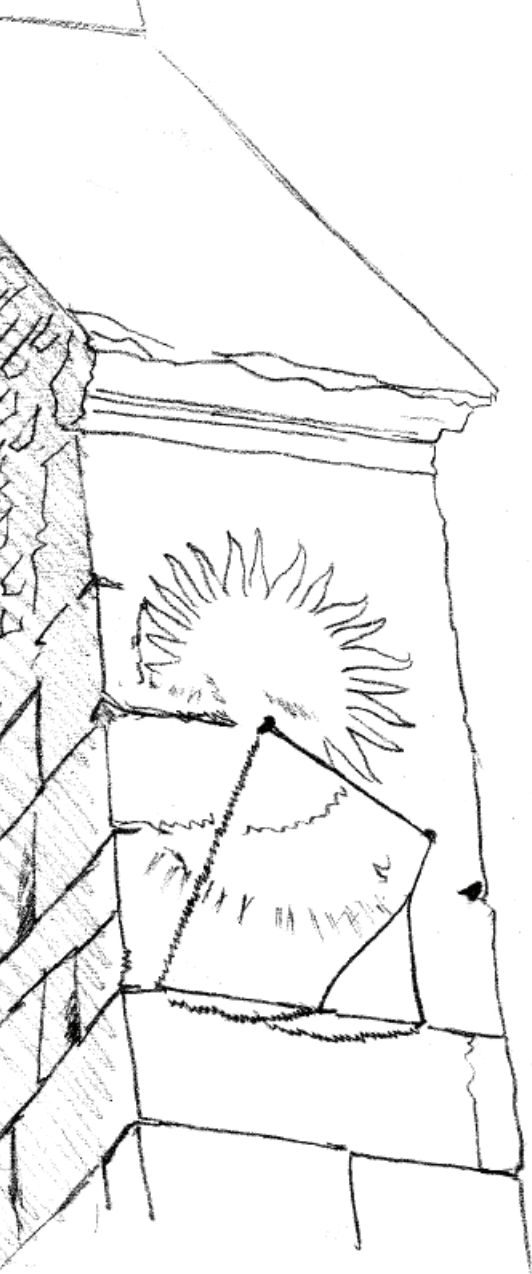
1574

Un medic din Bistrița este cerut la curtea domnului Moldovei.

1527

Petru Rareș obține orașul Bistrița.

17. TIMPUL ȘI MĂSURAREA TIMPULUI

Timpul și măsurarea lui au fost una dintre preocupările cele mai provocatoare și mai interesante ale oamenilor. Cine nu a visat să poată să oprească sau să controleze timpul?

Strămoșii noștri, dacii, au făcut primele măsurători ale timpului de pe aceste meleaguri, dar atunci doar astrologii cunoșteau cu adevărat cum se desfășoară trecerea timpului. Acum împărțim timpul în unități pe care noi le numim ani, luni, săptămâni, zile și ore. Dar oare cum au reușit fără ceasuri mecanice și fără calculatoare să măsoare trecerea timpului? Strămoșii fixau timpul după semnele astrale, după succesiunea zilelor și nopților ori după calendarul muncilor agricole.

Dacii au utilizat cea mai simplă metodă: un băț înfipt în pământ lăsa umbre pe sol în funcție de poziția soarelui, astfel puteau să aprecieze cât a trecut sau cât mai este din timpul unei zile.

În Bistrița, cel mai vechi ceas care s-a păstrat este ceasul solar aflat pe zidul de sud (unde soarele luminează mai mult) al bisericii din Piața Centrală. Pe piatra zidului este desenat un soare, deasupra acestuia este fixată o tijă metalică, iar dedesubt sunt scrise orele unei zile. Când umbra tijei metalice cade peste ora I atunci înseamnă că suntem la ora 13, când umbra ajunge pe ora II înseamnă că suntem la ora 14 și tot așa, dar ceasul solar, a cărui vechime nu o putem preciza, nu poate să indice decât orele unei zile. Ceasuri solare existau la aproape toate bisericile importante, pentru ca oamenii să se poată orienta și să-și organizeze munca.

Oamenii care munceau la câmp aveau însă o modalitate mai simplă de a măsura timpul, spre exemplu ei știau că într-o zi de vară, atunci când ajungi să pui piciorul pe umbra capului tău, este ora amiezii. Științific, putem să spunem că la ora 12 umbra este cea mai mică, deci se confirmă această practică.

Primul ceas mecanic a fost montat în turnul cel mai înalt al orașului, din Piața Centrală, în preajma anului 1521, iar timpul putea să fie măsurat cu exactitatea minutelor. Meseria construirii unor ceasuri este tot mai des practică în oraș și ceasurile mari, care aveau mecanisme cu roți dințate ce se adăposteau într-o cameră special construită în turnurile bisericilor, devin tot mai mici, până ajung la ceasurile de buzunar. Azi tehnica permite măsurarea electronică a timpului, iar ceasul din turnul orașului măsoară timpul printr-o reglare făcută prin satelit.

Oamenii au căutat permanent să măsoare cât mai corect și mai bine timpul, pentru că știau că succesul consta în valorificarea cât mai bună și mai corectă a acestuia. Oamenii de ieri și de azi din Bistrița au știut și știu să nu piardă timpul.

“Citate

*Fugit irreparabile tempus.
(Timpul fuge fără să se întoarcă)*

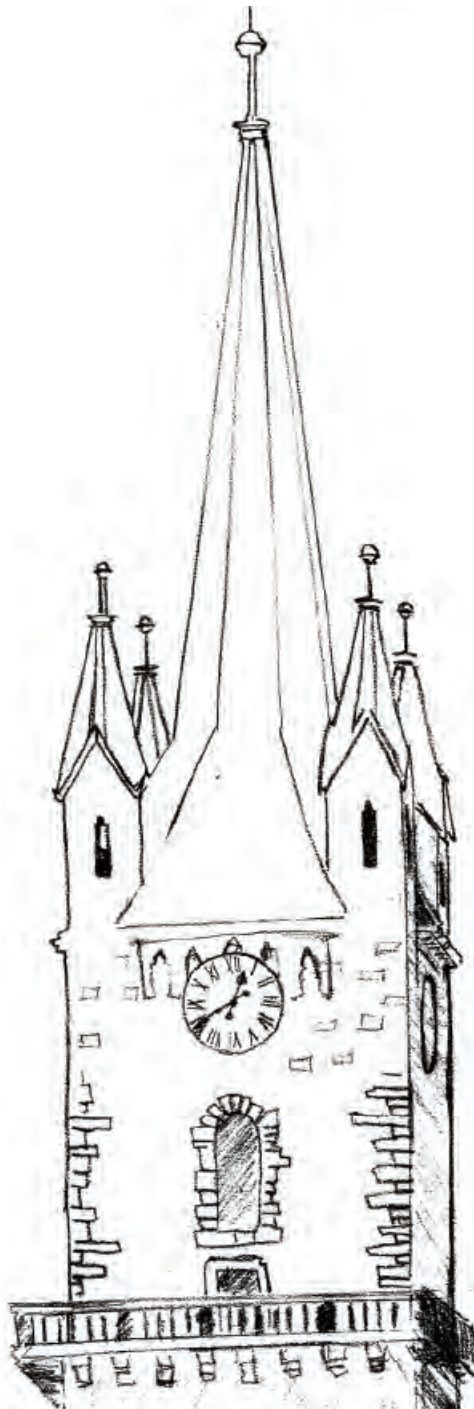
Vergilius
Georgicele

Patricienii Bistriței nu se deosebesc câtuși de puțin de semenii lor din alte orașe europene ... Se îmbrăcau în haine luxoase, din stofe aduse din Flandra, își confecționau peceți proprii și chiar steme.

K.G. Gündisch
Patriciatul orașenesc al Bistriței

! Să descoperim

Cum au măsurat bistrițenii timpul ?
Cum măsurăm și cum ne organizăm timpul?

? Știați că...

Primul ceas din turnul bisericii centrale era în reparație în anul 1521, iar în 1570 artiștii din oraș îi vopseau cadranul și îi aureau limbile pentru o mai bună vizibilitate. Acest ceas arde în incendiul din 1857, fiind înlocuit de un ceas mecanic în 1861, dar și acest ceas a fost distrus de un incendiu, cel din 2008, iar actualul ceas din turn a fost montat în anul 2010.

Portofoliu

Căutați independent informații despre măsurarea timpului și încercați să realizați o compunere de o pagină cu această temă.

Jucați timp de 4-5 zile “jocul punctualității” și încercați să fiți punctuali. Cei care întârzie trebuie să ude buretele și să șteargă tabla.

Repere cronologice

1520
Primul
ceas

1861
Al doilea
ceas

2010
Ultimul ceas al
orașului

18. FIERARUL DIN BISTRITA

În preajma anului 1600, împăratul Rudolf al Austriei a încercat în repetate rânduri să ocupe Transilvania. În cadrul acestor bătălii, generalul său, Giorgio Basta, îl asasinase pe Mihai Viteazul în tabăra militară de la Câmpia Turzii, iar apoi a încercat să elimine pe oricine se împotriva ocupării Transilvaniei de către trupele sale.

La 1 februarie 1602, paznicul orașului Bistrița avertiza populația că o mare oaste se apropie de cetate. Trupele generalului Basta se pregăteau să asedieze orașul. Bistrițenii s-au pregătit pentru apărare. Breslele au ocupat turnurile și au blocat porțile, iar artileria cetății a fost pregătită pentru a întâmpina asaltul trupelor imperiale.

La data de 10 februarie, tunurile lui Basta au început să bombardeze timp de trei zile orașul nostru de pe actualul Deal Codrișor. Zidurile de fortificație au rezistat. Văzând că bombardamentele nu au niciun efect, Basta și-a trecut artileria peste râul înghețat, apropiindu-se foarte mult. Zidurile cetății au rezistat, iar asalturile trupelor imperiale au fost respinse de bistrițeni.

Turbat de furie, Basta a ordonat să se tragă cu 5 tunuri într-o porțiune mai mică a zidului de fortificație al orașului, în apropiere de Turnul Dogarilor, unul dintre turnurile mai mici ale cetății, unde nu se putea ajunge de regulă din cauza șanțului cu apă, dar acum apa era înghețată și zona era mai vulnerabilă. Artileria a reușit să doboare o parte din ziduri, iar mercenarii austrieci s-au repezit să treacă prin spărtura creată.

Apărătorii orașului au intrat în panică și au început să se retragă spre Piața Mică, iar orașul era pe cale să cadă în mâna lui Basta. Dar, dintre orășeni s-a ridicat atunci un fierar sas, toți îi spuneau Georg Pfaffenbruder. Acesta își rupse halebarda în luptă, dar apucase la repezeală cel mai mare baros din atelierul său și a intrat cu el în luptă. Cu acest baros a lovit nemilos în soldații lui Basta, făcând ravagii între ei. A cucerit stindardul imperial, l-a rupt și l-a aruncat la pământ.

Datorită actului de bravură al fierarului, bistrițenii au prins din nou curaj și au contraatacat. Trupele lui Basta au intrat acum la rândul lor în panică și s-au retras peste gheața râului Bistrița. În acest moment de panică, sub greutatea soldaților care se înghesuiau să se retragă, gheața a cedat și numeroși soldați austrieci s-au înecat. Bistrița era salvată, iar breșa a fost închisă imediat de zidarii bistrițeni.

Văzând că nu poate cuceri orașul, Basta a renunțat la asalt și a încheiat un armistițiu, în schimbul unei sume pe care bistrițenii au trebuit să o plătească. Mai târziu, bistrițenii au numit strada care duce prin spatele zidului orașului, de la Turnul Dogarilor, strada Pfaffenbruder (astăzi strada Dogarilor), în amintirea actului de bravură a lui Georg Pfaffenbruder, fierarul care salvase Bistrița.

Citate

Era un uriaș, trupul îi consta numai din mușchi. Cu venele la gât și tâmpile umflate, cu ochii înroșiți de furie, făcea ravagii cu barosul său în rândurile asediatorilor, precum diavolul.

Oskar Kisch

Istoria Bistriței și a ținutului Bistriței

Să descoperim

Unde s-a prăbușit zidul de fortificație al orașului Bistrița după bombardamentul lui Basta?

Ce stradă din oraș a purtat numele bravului fierar?

? Știați că...

- Zidurile de fortificație ale orașului Bistrița aveau o înălțime de 9,5m și o grosime de 1,9 m.
- Generalul Giorgio Basta era de origine albaneză.

Portofoliu

Alcătuți o compunere despre produsele care erau confecționate în atelierul unui fierar din perioada anilor 1600, așa cum era și Georg Pfaffenbruder din Bistrița.

Vizitați cu colegii Turnul Dogarilor și locul unde a avut loc confruntarea bistrișenilor cu trupele generalului Basta.

Repere cronologice

1601

Trupele lui Basta îl asasinează pe Mihai Viteazul în tabăra de la Câmpia Turzii.

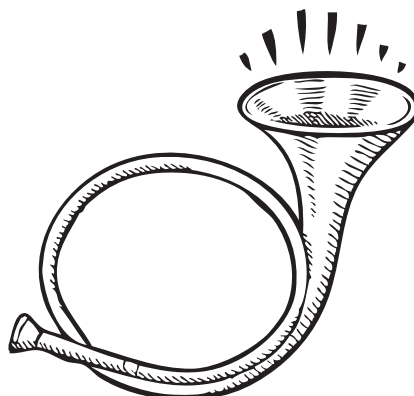
2002

Comunitatea maghiară din Bistrița înalță un monument în cimitirul central, spre aducerea aminte a celor uciși de trupele lui Basta pe Dealul Budacului

1602

Trupele lui Basta asediază orașul Bistrița.

19. POȘTALIONUL

Bistrița s-a dezvoltat ca oraș datorită drumurilor comerciale care legau Transilvania de Moldova, realizând o rută comercială între vestul și estul Europei.

În preajma anului 1700, transporturile s-au dezvoltat tot mai mult, iar pe drumurile din Europa apar poștalioanele. Poștalionul asigura transportul mărfurilor și al călătorilor între diverse locații, prin drumuri regulate realizate de trăsuri trase de 4 sau 6 cai. Stația în care trăsura oprea mai mult era și locul unde se schimbau caii (se luau cai odihniți), astfel încât drumul putea să continue rapid și fără probleme până la următoarea stație de poștă. Orașele mari, prin care trecea poștalionul, asigurau și caii de schimb ai trăsorii.

Aceste trăsuri transportau călătorii și realizau primele servicii moderne de poștă, transportând corespondența, dar și pachete și produse de mici dimensiuni, solicitând o taxă mică pentru serviciul prestat.

La Bistrița a fost înființată prima stație de poștă în 1667 și tot acum se stabilesc cursele care făceau legătura între Transilvania și țările învecinate. În oraș, poștalionul trăgea în Piața Mică, iar strada Vasile Nașcu, care asigura legătura spre actualul spațiu pietonal al orașului, se numea Strada Poștei.

În județul nostru existau stații de poștă la Teaca, Bistrița, Prundu Bârgăului, Iliuța și Tihuța. Conform calendarului de drum, un poștalion circula de la Bistrița la Cluj-Napoca în circa 7 ore și 45 minute, iar de la Bistrița la Baia Mare în aproximativ 10 ore. Aceste drumuri se realizau de două ori pe săptămână, iar drumurile mai lungi, spre Sibiu, Viena sau Varșovia, se realizau cu legături în orașele mai mari de pe aceste trasee.

Poștalionul are un rol important în transporturile din Europa, până la dezvoltarea rețelei de cale ferată, care se construiește în cea mai mare parte în perioada anilor 1850-1900. Bistrița a fost legată printr-o cale ferată, realizată în 1882 de orașul Cluj și de aici mai departe spre Europa.

Citat

România ... este un fel de santinelă europeană menită a asigura după nevoi relațiile între lumea europeană, occidentală și lumea asiatică, ce marchează maximul de densitate a populației globului.

Simion Mehedinți
Geographica

Să descoperim

Cum se realizau transporturile ?
De ce era nevoie de poștalioane în preajma anilor 1700-1800 în Europa?

? Știați că...

- Cu poștalionul distanța de la Bistrița la Teaca dura circa 2 ore, iar de la Bistrița la Prundul Bârgăului dura 1 oră și 30 minute.

Portofoliu

Verificați care sunt etapele principale pentru a trimite o scrisoare în țară și în străinătate.

Repere cronologice

1814
Prima locomotivă

1821
Se construiește prima cale ferată publică în Anglia.

1882
Se construiește calea ferată Dej - Bistrița.

20. GRĂNICERII DIN NĂSĂUD

În anul 1475, regele Matei Corvin a acordat orașului Bistrița dreptul de a se organiza pe un teritoriu vast, de pe Valea Bistriței până la Rodna, dar în preajma anului 1700 aceste teritorii întinse trebuiau să se reorganizeze pentru a se putea moderniza. Astfel, în 1762, pe Valea Someșului se formează Regimentul al II-lea transilvănean grăniceresc de infanterie, cu sediul la Năsăud, iar rolul politic și militar al orașului Bistrița scade ca importanță. Soldații acestei unități militare se recrutau dintre românii de pe Valea Someșului, Valea Șieului și Valea Bârgăului. În total erau cuprinse în această organizare 44 de comune dintre care enumerăm: Rodna, Maieru, Sângeorz, Leșu, Feldru, Rebra, Rebrîșoara, Salva, Hordou, Telciu, Bichigiu, Mărișelu, Sântioana, Gledin, Ragla, Monor, Șieut .

Această unitate militară românească a participat la importante bătălii, în care era implicat Imperiul Austriac, din care făcea parte în perioada respectivă Transilvania. Bătăliile s-au dat chiar și împotriva armatelor conduse de Napoleon Bonaparte, care încercase să ocupe cea mai mare parte a Europei. În același timp, unitatea militară beneficia de fonduri financiare importante pentru construirea de case pentru ofițerii armatei, de poduri, drumuri și școli, fapt care a permis dezvoltarea orașului Năsăud. Din fondurile acestei unități militare au fost înființate școlile de la Năsăud, Maieru, Monor, Zagra și Prundu Bârgăului. Acestea au format primele generații de intelectuali români din aceste zone.

Armata are un rol militar dominant pentru întreaga zonă, iar soldații au fost cei care au construit în timp frumoasele imobile culturale ale acestei zone. Cazarma Regimentului II românesc de graniță din Năsăud este azi Muzeul Grăniceresc Năsăud, iar cazarma militară din Bistrița a fost transformată în actualul Muzeu Județean Bistrița-Năsăud.

Citat

Cea mai mare realizare a fondului central (grăniceresc) a fost, fără îndoială, înființarea și întreținerea Liceului din Năsăud, devenit focar de cultură și lumină pentru românii din nordul Transilvaniei. Între 1863-1918 pe porțile acestei școli medii românești au intrat 12789 elevi, din care 12235 au fost calificați.

Lazăr Ureche

Fondurile grănicerești năsăudene

Să descoperim

Când se organizează Regimentul românesc de la Năsăud ?

Ce importanță a avut această unitate militară?

Știați că...

- În această perioadă, în Transilvania funcționau două Regimente românești, unul cu sediul la Orlat și altul cu sediul la Năsăud. Regimentele făceau parte din armata Imperiului Austriac și asigurau paza graniței din Munții Carpați. Aceste unități militare participă și la operațiuni militare în Italia, iar soldații români descoperă în mod direct legăturile dintre limba italiană și limba română.

Portofoliu

Alcătuți o compunere despre legăturile culturale dintre orașele Bistrița și Năsăud.

Repere cronologice

1762
Înființarea
regimentului
din Năsăud

1851
Desființarea regimentului
și integrarea în armata
imperiului

1815
Reorganizarea
regimentului

21. ARHITECTURA DE LEMN

Constructorii din județul Bistrița-Năsăud erau în vechime adevărați artiști ai prelucrării lemnului. Meșterii se întreceau în realizarea construcțiilor ornamentate cu adevărate dantelării în lemn.

În interiorul cetății, din cauza deselor incendii, constructorii sași au înlocuit treptat lemnul cu piatra și cărămida. Constructorii români au construit însă în exteriorul zidurilor cetății case răsfricate, depărtate unele de altele, mai puțin expuse incendiilor și au păstrat acest material de construcție mult mai mult timp, perfecționând la maxim această tehnică constructivă.

În preajma anului 1700, o mare parte din casele orașului încă erau construite din lemn, iar acoperișurile erau realizate din șindrilă (șindrila sau șita sunt scândurele din lemn de brad așezate pe acoperișul caselor ca și țiglele). Casele tradiționale mai păstrează și acum aceste învelitori frumoase, pentru realizarea cărora este nevoie de multă iscusință.

Cea mai frumoasă construcție de lemn din Bistrița este Biserica de lemn din cartierul Sărata. Această construcție a fost ridicată pe un mic deal, conform tradiției românești de a construi biserica într-o zonă mai înaltă și vizibilă.

Pe o bază din piatră au fost așezate orizontal grinzile de lemn, îmbinate prin cuie confecționate tot din lemn. Ferestrele bisericii sunt de mici dimensiuni (acestea puteau să fie tăiate doar la intersecția dintre două grinzi), iar în fața intrării este amenajat un pridvor cu stâlpi de lemn ciopliți cu motive populare.

Biserica a fost pictată în anul 1754, în spiritul tradițional al acestor locuri. Pentru realizarea picturii, peretele de lemn a trebuit să fie tratat într-o tehnică specială: pânza pe care s-a pictat a fost lipită de grinzile de lemn printr-un amestec de var cu brânză de vacă, obținându-se astfel un clei tradițional foarte durabil.

Printr-o inscripție din interior, aflăm că unul dintre românii care au contribuit la realizarea bisericii a fost "Popa Vasile de la Șieuț", dar cu siguranță că toți localnicii s-au implicat în ridicarea acestei biserici. Balconul turnului bisericii ajunge la o înălțime de aproximativ 10 metri, fiind cea mai înaltă construcție de lemn din această zonă.

Construcțiile de lemn au fost înlocuite treptat de clădirile din cărămidă, iar tehnica prelucrării acestui material specific zonei noastre se pierde treptat. În anul 1857, în Bistrița a izbucnit un mare incendiu care a determinat distrugerea multor case de lemn, iar bistrițenii au construit după această perioadă numai clădiri din cărămidă sau piatră, deoarece aceste materiale erau mult mai rezistente la incendii. Acoperișul de țiglă roșie, cu colțurile rotunjite în forma unor solzi, făcea ca din depărtare orașul să pară de culoare roșie, din această cauză unii îi spuneau orașului și Târgul Roșu.

Citat

Această Sfântă Biserică ...17(54) ... și a Presfințitului Episcop chir (Petru) Pavel Aron, Vl(ă)dica Ardealului...

Marius Porumb

Dicționar de pictură veche românească din Transilvania

Să descoperim

Ce clădiri de lemn din Bistrița cunoașteți?

Cum se realizează o construcție de lemn ?

Știați că...

- În caz de cutremur cele mai rezistente construcții sunt cele realizate din grinzi orizontale de lemn, deoarece lemnul asigură o anumită elasticitate care oferă rezistență imobilului.
- Turnul bisericii de lemn din Sărata ajunge la înălțimea de aproximativ 19m.

Portofoliu

Alcătuți o prezentare, de circa o pagină, despre construcțiile de lemn pe care le cunoașteți.

Înscrieți-vă la un cerc de pictură pe sticlă, în școală sau la o școală de artă, și deprindeți acest vechi meșteșug artistic.

Repere cronologice

1733
Consemnarea
comunității

1754
Realizarea bisericii
de lemn din Sărata

1968
Restaurarea
bisericii din
Sărata

22. ȘCOALA LA BISTRITĂ

Învățământul, adică învățarea tinerilor de către cei cu mai multă experiență, este un proces firesc, care se întâmplă tot timpul. Oamenii și-au dat seama, însă, că este mult mai bine să facă educația tinerilor într-o formă mai organizată, adică în ceea ce numim azi școli. Niciun bastion și nicio fortăreață nu pot face un oraș atât de puternic așa cum o fac educația și cultura cetățenilor ei, spunea un învățat acum mai bine de cinci sute de ani. De aceea școala s-a bucurat în ținutul Bistriței de o atenție constantă din partea societății. Pe lângă mănăstiri și biserici funcționau școli unde se predă scrisul și cititul. Tinerii sași din școlile orașului și din satele din jur ajung să studieze la universități prestigioase din Europa: Padova, Cracovia, Tübingen, Basel sau Paris.

Primele școli din zona Bistriței au fost întemeiate de sași și asigurau tinerilor învățarea scrisului și cititului, memorarea rugăciunilor și a cântecelor religioase.

Prima școală menționată documentar în anul 1388 exista la Bistrița, în vecinătatea bisericii din Piața Centrală; cea din Teaca a fost atestată documentar la 1403, iar cea din Lechința în 1452. O clădire nouă pentru școala din piața orașului, devenită gimnaziu, a fost construită în anul 1565. Altă școală prestigioasă a fost întemeiată la Bistrița în anul 1717, pe actuala stradă Gheorghe Șincai. Era o școală la care aveau acces gratuit tineri de orice confesiune: germani, români, unguri și orice stare socială. Românii din oraș au edificat o școală românească pe lângă biserica ridicată la marginea orașului, dincolo de ziduri, pe actuala strada Crinilor. Aici existase din 1786 o veche biserică românească de lemn și o casă tradițională românească, folosită ca școală de românii din perioada aceea. În anul 1895, românii construiesc o a doua școală în aceeași zonă, azi clădirea respectivă este de fapt Gradinița nr. 9. Cele două clădiri au adăpostit cele mai mai vechi școli românești ale orașului.

Aceste construcții, ce par azi modeste, în perioada respectivă au reprezentat un bun început pentru tinerii acelor vremuri. Clădirile școlare mari ale orașului au fost ridicate în preajma anului 1900 și demonstrează interesul pe care l-au avut locuitorii orașului pentru învățătură.

Citate

Nu se pot documenta exact începuturile medievale ale acestor școli și mai ales acelea care educă, pe lângă personalul preotesc, și tineri de rând. În anul 1388 este atestat documentar un "Rector scholaris" care implică existența unei școli specializate, dar forma și caracteristicile acesteia rămân neprecizate.

Michael Kroner

Învățământul sașilor din Ardealul de Nord

Artele și literatura trebuie să fie oglinzi de aur ale realității în care se mișcă poporul, o soartă nouă, originală, proprie pe scena cea mare a lumii.

Mihai Eminescu

Opera politică

Să descoperim

Unde este cea mai veche clădire din oraș, care a fost școală?

Ce școli mai vechi din Bistrița puteți să prezentați?

Știați că...

- Primele școli i-au avut ca dascăli pe preoții din localitate, deoarece atunci foarte puțini oameni știau să scrie și să citească.

Portofoliu

Alcătuiești un mic istoric al școlii în care învețați. Participați cu școala sau cu clasa la o piesă de teatru sau la un film interesant.

Repere cronologice

1860

Înființarea
Universității din Iași

1871

Înființarea
Universității din
Cluj

1867

Academia Română se
înființează la București.

23. CASA ANDREI MUREȘANU

Un Răsunset

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!
Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!
Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Poetul Andrei Mureșanu s-a născut la Bistrița în 16 noiembrie 1816 și a locuit aici până la terminarea studiilor gimnaziale.

Pe bulevardul Andrei Mureșanu, la numărul 19, se află casa în care și-a petrecut copilăria poetul.

Andrei Mureșanu a fost al treilea copil din familia lui Teodor și Eftimia Mureșan. În anul 1822, casa părintească a fost mistuită de un incendiu, iar familia s-a mutat în casa bunicilor (actuala Casă Andrei Mureșanu), unde tânărul Andrei își petrece anii copilăriei și unde face primele buchisiri.

Acesta a început a învăța la școala germană, dar apoi s-a transferat la școala confesională (religioasă) care funcționa în clădirea din strada Gheorghe Șincai nr.26. În această școală, elevul Andrei Mureșanu învață cu plăcere și descoperă tainele limbii latine, ale poeziei și literaturii. Termină școala din Bistrița în anul 1832, primind calificativul „eminetie” (excepțional), cel mai înalt calificativ care se putea acorda unui elev.

Continuă studiile la școlile românești din Blaj, funcționând ca profesor la Brașov, unde se stabilește și realizează cele mai importante lucrări ale sale. În anul 1848 a compus poezia „Un răsunset”, care a fost așezată pe o melodie cunoscută din acea perioadă, devenind cântecul preferat al românilor din toată Transilvania. În anul 1990 acest cântec a devenit imnul României.

Casa tradițională construită în preajma anului 1800, în care a copilărit Andrei Mureșanu, a devenit casă memorială, adică o casă care păstrează vie memoria acestui român deosebit de pe aceste meleaguri.

Bistrița este orașul copilăriei poetului, iar Brașovul este orașul în care acesta a realizat cele mai importante creații ale sale.

Citat

Cei dintâi care au cântat răscolitorul „Răsunset”, „Deșteaptă-te, române”, au fost elevii Gimnaziului din Brașov, unde autorul era încadrat ca profesor de limba latină. Apoi, la Râmnicu Vâlcea, Râureni, Cernăuți, Craiova, Blaj și în Munții Apuseni.

Ioan I. Bureacă
Originile imnului național

Să descoperim

Unde și-a început studiile Andrei Mureșanu?

Ce poezie scrisă de Andrei Mureșanu cunoașteți?

? Știați că...

- Andrei Mureșanu a copilărit într-o casă ce este formată din tindă, camera dinainte și bucătărie cu cuptor, iar spre curte are un târnaț cu stâlpi de lemn ciopliți cu modele populare românești.
- Bistrița a fost numit „oraș al imnului național”, datorită creației poetului Andrei Mureșanu.

Portofoliu

Alcătuți un portofoliu cu principalele orașe în care a învățat sau a muncit Andrei Mureșanu.

Verificați câți dintre membrii familiei cunosc imnul și încercați să le amintiți primele versuri.

Repere cronologice

1816

Se naște Andrei Mureșanu.

1848

Un Răsunset

1992

Bistrița, Oraș al imnului național

24. CONSTANTIN ROMANU VIVU

Constantin Romanu Vivu este unul dintre eroii românilor de pe Valea Bistriței, Șieului și Mureșului. El a încercat să-i facă pe români să înțeleagă că forța unui popor stă în unirea tuturor.

Constantin Romanu Vivu s-a născut la Pinticu Tecii în anul 1821, dar, rămas orfan de mic copil, a fost crescut cu sprijinul unchilor săi Ștefan Moldovan, preot în localitate și Grigore Moldovan, profesor la seminarul din Blaj. Tânărul Constantin este silitor la învățătură și ajunge în anul 1842 student la prestigioasele școli ale Blajului, unde se remarcă printre cei mai aprigi susținători ai națiunii române.

În anul 1847 trece munții și obține un post de profesor la București, unde se împrietenește cu Nicolae Bălcescu și alți tineri patrioți care promovau ideea unirii tuturor românilor într-un stat care să amintească de Marea Dacie. La începutul anului 1848 revine în Transilvania și prezintă la Sibiu ideea de unire a tuturor românilor într-un stat, al lor. Atunci românii trăiau divizați în mai multe state mici sau erau incluși în marile imperii din zonă. Tocmai din această cauză ideile promovate de Constantin Romanu Vivu păreau deosebit de îndrăznețe, pentru acele vremuri.

Pentru însuflețirea oamenilor se elaborează două manifeste, în limba română și în limba germană, prin care se cerea unitate și egalitate pentru toți locuitorii Transilvaniei. În această atmosferă revoluționară, Constantin Romanu Vivu preia comanda gărzilor naționale românești, organizate în Legiunea a XII-a și în calitate de prefect supraveghează zona Teaca - Reghin - Mureș. În cursul lunii noiembrie își stabilește cartierul general la Teaca, unde recrutează 6000 de soldați și alcătuiește o armată care trebuia să elibereze această parte a Transilvaniei. Drapelul armatei sale, păstrat la Muzeul Județean Bistrița-Năsăud, este un tricolor, compus din culorile roșu, galben și albastru, peste care este inscripționată deviza ACUM ORI NICIODATĂ! Trupele coordonate de Constantin Romanu Vivu au fost sprijinite și de trupele Regimentului II de graniță de la Năsăud, care erau mult mai bine dotate și aveau mai multă experiență militară.

În 24 decembrie 1848 Constantin Romanu Vivu intră victorios în Târgu Mureș, dar, chiar dacă este învingător, se arată înțelegător față de prizonierii maghiari. Un colonel militar din perioada respectivă nota într-o scrisoare: „Constantin Romanu Vivu s-a purtat frățeste cu prizonierii unguri, pe care i-a îngrijit, ocrotit și vindecat”.

La începutul anului 1849 raportul de forțe se schimbă, iar Constantin Romanu Vivu se retrage spre Toplița, unde este surprins și arestat de trupele maghiare. La începutul lui martie 1849 a fost escortat spre Cluj, dar la ieșirea din oraș, la Sângeorzu de Mureș, a fost ucis.

Forța morală și spiritul dreptății, care l-au caracterizat pe Constantin Romanu Vivu, îl impun în inimile noastre ca pe unul dintre marii înaintași ai ardelenilor. Marele revoluționar din județul nostru a crezut în făurirea unui stat al tuturor românilor într-un timp în care puțini sperau o asemenea împlinire.

Citate

Existența unui popor nu se discută, se afirmă ...

Ion Rațiu
Cluj, 1894

Un popor nu poate să aibă alt patrimoniu mai de preț decât cel păstrat și perpetuat din generație în generație, prin istoria sa națională, prin acest izvor nesecat al energiei spirituale. În ea își caută și găsesc adăpost valorile neamului care au fost în stare să le dea ființă.

Ioan Lupaș
Studii istorice

Toată mântuirea românilor de dincoace de Carpați atârână de unire că de nu va lucra tot românul în interesul comun suntem pierduți.

Constantin Romanu Vivu
1848

Să descoperim

Cine a fost Constantin Romanu Vivu?
Care erau idealurile revoluționarilor din 1848?

Știați că...

- În Bistrița există o stradă care poartă numele primului prefect al acestor meleaguri, Constantin Romanu Vivu.

Portofoliu

Alcătuți un album cu revoluționarii activi în 1848.

Încercați să aplicați prin comportamentul vostru principiul Libertate, Egalitate, Fraternitate la nivelul clasei, timp de o săptămână, apoi discutați despre rezultatele acestei acțiuni.

Repere cronologice

1848

Încep revoluțiile în Europa.

1848

Revoluție în Transilvania

1849

Revoluțiile sunt învinse.

25. MEDICINĂ ȘI FARMACIE

Bistrița se numără printre orașele cu cel mai vechi spital din România. Pe actuala stradă Gheorghe Șincai, pe locul unde se află în prezent o biserică, se afla în anul 1295 un spital medieval cu capelă, de care se îngrijeau călugării din oraș. De la acest spital strada se numea în vechime Strada Spitalului. Din păcate, acest spital a fost distrus de incendiul din aprilie 1758, iar în locul său a fost ridicată actuala biserică.

Chirurgii și medicii din oraș erau solicitați de domnitorii Moldovei ca să-i tămăduiască de diverse afecțiuni. Rețetele medicale erau preluate de medicii sași de la colegii lor din Europa Occidentală.

Orașul se poate lăuda și cu existența unor farmacii foarte vechi. Prima farmacie din oraș se afla în Piața Centrală, în imobilul cu nr. 37.

Aici a funcționat cea mai veche farmacie a orașului, atestată documentar din anul 1516. Aceasta aparținea localității, primul farmacist, Martinus, fiind recompensat cu un salariu anual de 10 florini. Farmacia cuprindea, pe lângă spațiul de vânzare, laboratorul și depozitul.

În preajma anului 1800, farmacia s-a numit Vulturul Negru, iar farmacistul de aici a realizat prima prezentare a plantelor și a florei ținutului, cuprinzând peste 300 de specii.

Referitor la farmacia „Vulturul Negru”, trebuie menționat faptul că ea fost a treia ca vechime din Transilvania și prima din Bistrița.

Clădirea, care a fost și și-a păstrat vechea destinație de farmacie, este cea care funcționează și în prezent în Piața Centrală la numărul 7. Această farmacie se numea Farmacia Coroana sau a Coroanei. Vechile obloane metalice ale acesteia se pot vedea și azi din Pasajul II (denumirea veche este de Pasajul Aurarilor).

În 1891 a fost construit spitalul districtual, cu 100 de paturi, iar după 1918 preocupările pentru creșterea numărului cadrelor medicale impun noi dotări. Criza războiului mondial a impus suplimentarea spațiilor medicale, în acest sens actuala Casă de Cultură a Sindicatelor a fost amenajată ca spital de campanie.

Actualul Spital Județean, construit în 1973, veghează prin cadrele sale medicale asupra sănătății noastre, a tuturor.

Tratamentele din spitalele și farmaciile orașului au fost completate în trecut și de utilizarea plantelor medicinale după rețete transmise din generație în generație, de fiecare comunitate.

“Citate

Sănătatea este o comoară pe care puțini știu să o prețuiască, deși aproape toți se nasc cu ea.

Hipocrate

Devreme la culcare, devreme la trezit fac ca un om să fie sănătos și înțelept.

Benjamin Franklin

Primul bărbier din orașul Bistrița, cu numele Barth, purtând pretențiosul titlu de chirurg, datează din anul 1413.... Ucenicia cerea o anumită inițiere, timp în care învățacelul era acceptat de către meșter pentru conviețuire în propria sa familie. Se respecta astfel o tradiție mai veche, stipulată de însuși jurământul lui Hippocrates.

Mircea Gelu Buta

Bistrița medievală sub influența Reformei

! Să descoperim

Care sunt principalele spitale din Bistrița?

Ce farmacii cu vechime cunoașteți?

Știați că...

- Șarpele încolăcit în jurul unui baston este cel mai vechi simbol al medicinei preluat din vechile simboluri ale mitologiei grecești și romane.
- Primele tratate de medicină au fost scrise în mănăstiri, iar primele spitale funcționau în cadrul mănăstirilor.

Portofoliu

Prezentați în maxim o pagină istoria unei meserii medicale. Amintiți-vă care sunt regulile elementare de igienă corporală.

Repere cronologice

1295

Mănăstire cu
spital la Bistrița

1516

Farmacie

1973

Spitalul
Județean

26. GEORGE COȘBUC

Iarna pe uliță

A-nceput de ieri să cadă
Câte-un fulg, acum a stat,
Norii s-au mai răzbunat
Spre apus, dar stau grămadă
Peste sat.

Nu e soare, dar e bine,
Și pe râu e numai fum.
Vântu-i liniștit acum,
Dar năvalnic vuiet vine
De pe drum.

“Citate

Întăile încurajări mi le-au dat profesorii mei de liceu, care în vederea talentului meu literar mă scuteau de studiile științifice ...

Cea dintâi poezie am publicat-o la vârsta de 15 ani într-o foaie pedagogică din Ardeal. N-o mai am și nici nu știu ce era, însă îmi amintesc că a fost o poezie de dragoste. Am publicat apoi fel de fel de încercări prin toate foile ardelenesti.

George Coșbuc
Revista practică

*Soarele răsare roșu și tot roșu el apune
Omul bun în zile rele, e tot bun ca-n zile bune...*

George Coșbuc
Maxime celebre

Să descoperim

Cine a fost primul învățător a lui George Coșbuc?

Cum se numește astăzi satul în care s-a născut marele poet?

George Coșbuc s-a născut în satul Hordou (azi localitatea poartă numele poetului), lângă Năsăud, într-o familie de preoți români. Poetul a cunoscut și a înțeles pe deplin lumea satului românesc și l-a prezentat în majoritatea poeziilor sale.

Tânărul George a început să învețe carte cu tatăl său, care era preot în Hordou. La școala din Telciu a terminat clasele a II-a și a III-a, iar clasa a IV-a a terminat-o la Năsăud, unde urmează și Gimnaziul românesc. Aici devine unul din cei mai talentați membri ai societății Virtus Romana Rediviva, publicând în revista școlii „Musa Someșană” poezii, povestiri, traduceri. În 1884 se înscrie la Facultatea de Filozofie, secția Studii clasice. În 1887 pleacă la Sibiu ca redactor al revistei „Tribuna”, iar în 1889 trece în regatul României, la București, unde publică volumele de poezii “Fire de tort”, “Balade și idile”. Traduce din mari capodopere ale literaturii universale.

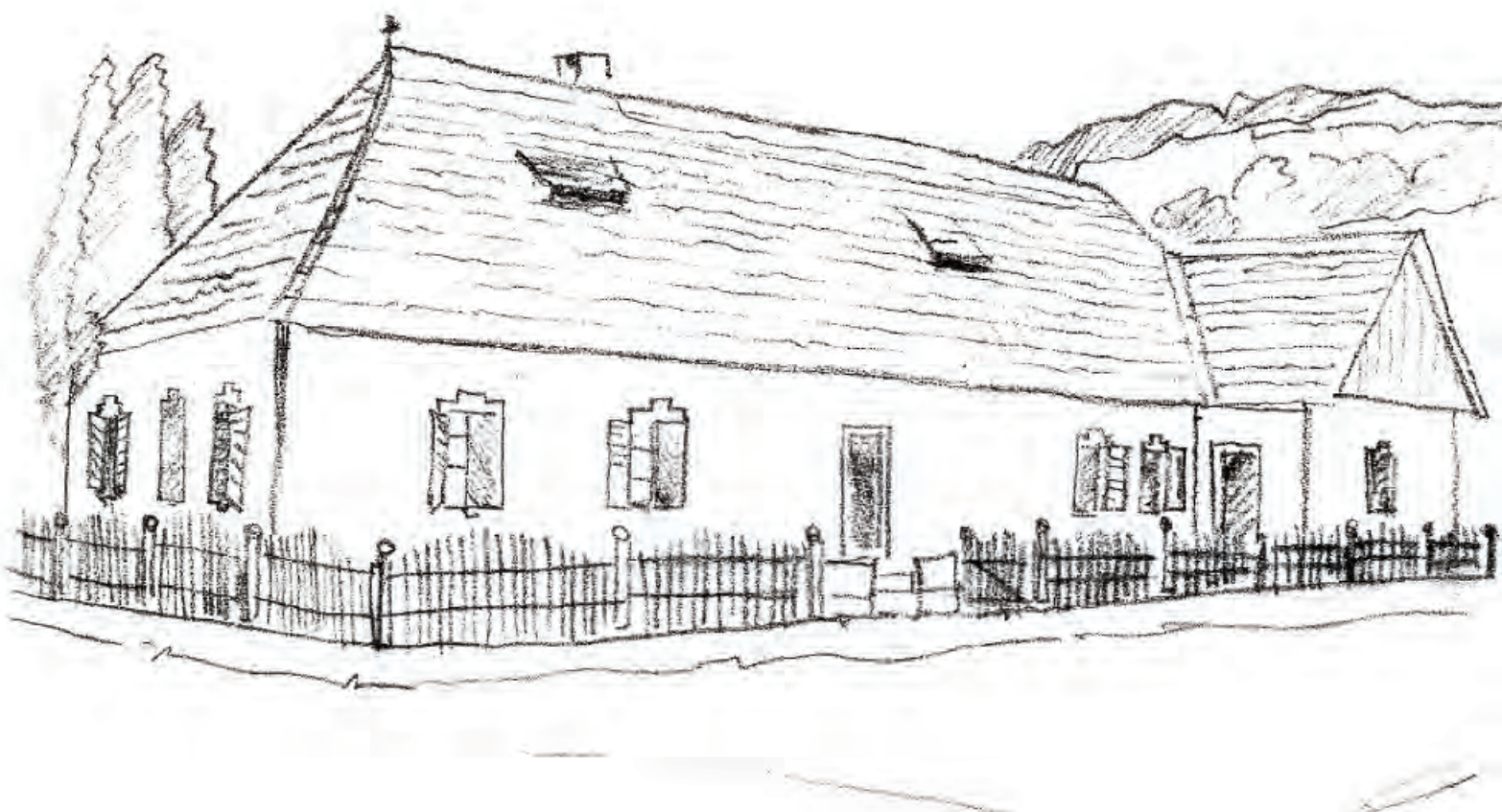
Contribuie la “luminarea” poporului prin realizarea unor manuale școlare.

În 1916 este ales membru activ al Academiei Române.

Poetul George Coșbuc se stinge din viața în 9 mai 1918 la București. Mormântul său se află în cimitirul Bellu, lângă cel al poetului Mihai Eminescu.

“Pe Bistrița, cântând,
O tânără fecioară,
În vânt având veșmântul
Și-n păr vuindu-i vântul,
Cu pluta ei ușoară
Trecea-n amurgul zilei-
Pe Bistrița, cântând.”

George Coșbuc - *Balade și idile*, XLII

? Știați că...

- Poetul este primul scriitor român preocupat de traducerea unor opere literare italiene în limba română.
- Citește de la vârsta de patru ani și jumătate.

Portofoliu

Încercați să scrieți câteva versuri despre orașul Bistrița sau județul Bistrița-Năsăud.

Realizați o scenetă cu colegii de clasă pornind de la opera poetului George Coșbuc.

Repere cronologice

1866

20 septembrie se naște George Coșbuc.

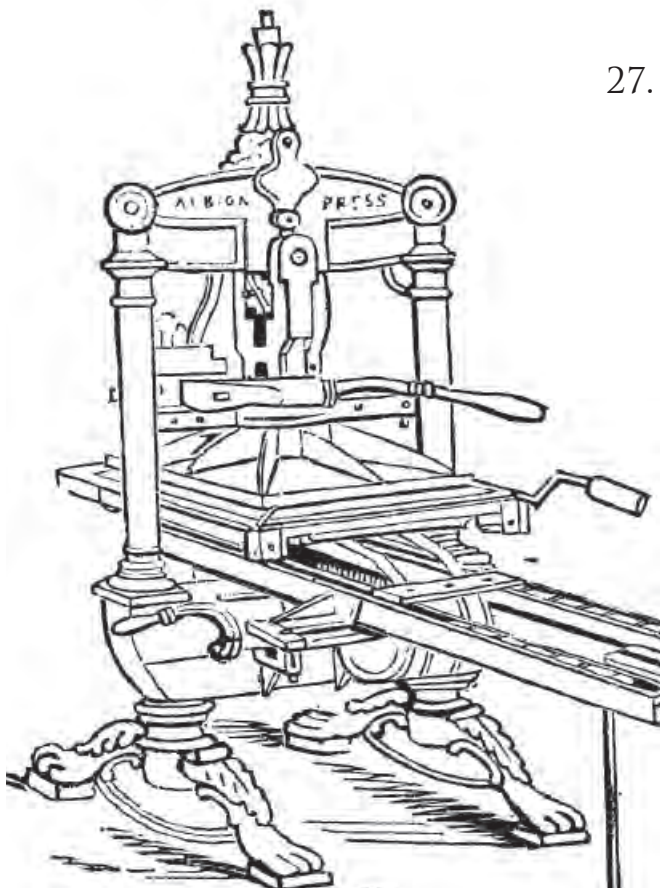
1883

Coșbuc este ales președinte al societății Virtus Romana Rediviva.

1871

Poetul și-a început studiile la școala primară din Hordou.

27. ASTRA

“Citate

Se țin dese adunări pentru luminarea poporului în despărțământul Asociației, conduse de avocatul Tripon, acesta organizând o expoziție țărănească la Șoimuș, care a ieșit minunat.

Nicolae Iorga
1906.

Cultura poporului, fraților, și literatura română - acestea două sunt cheazăia existenței noastre naționale. Pe acestea a le cultiva, a le aplica și a le nutri, le-a luat de scop Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român...

Ioan Sigmirean, Adrian Onofreiu,
*Istoria județului Bistrița Năsăud
în documente și texte*

Să descoperim

Ce este ASTRA ?

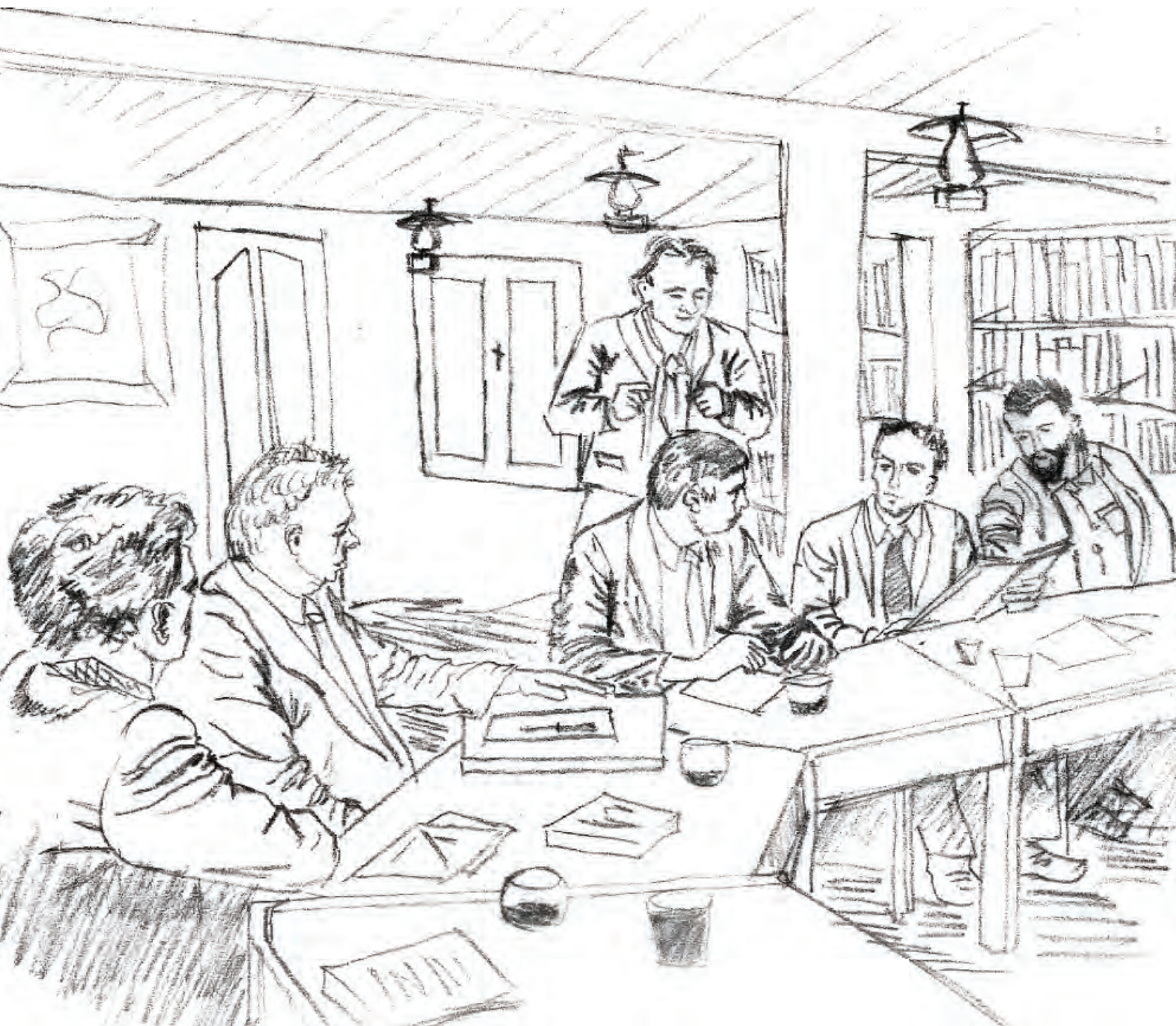
Care sunt personalitățile culturale ale acestei perioade?

În anul 1861 a luat ființă la Sibiu Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român, numită prescurtat ASTRA, având ca principal obiectiv propășirea materială și spirituală a poporului român. Încă de la înființare, între membrii săi se regăsesc o serie de personalități precum Grigore Moisil, Florian Porcius, Octav Barițiu, Simion Tanco, iar Năsăudul devine singura localitate membră pe viață a asociației. În 1870, la adunarea ASTREI ținută la Năsăud, se sublinia faptul că niciun ținut din Transilvania nu a făcut mai multe sacrificii pentru înaintarea culturii poporului și nu a dat mai multe dovezi de virtute ca acesta.

Gavril Man, Gavril Tripon, Dumitru Ciuta, Al.Silași, Eliseu Dan și George Curteanu reușesc în 1888 să facă un nucleu ASTRA și la Bistrița. Acest centru cultural a urmărit să organizeze activități culturale românești, expoziții, conferințe, biblioteci, săli de lectură, respectiv de citire, societăți muzicale, muzee, etc. Intelectualii care activează în acest centru au un rol important în dezvoltarea vieții culturale românești din orașul nostru.

În acest climat cultural sunt editate și vechile reviste culturale ale orașului, care ne prezintă în paginile lor viața orașului de altădată. Revistele „Minerva” și „Revista Ilustrată” sunt printre cele mai vechi publicații ale localității. Azi Centrul Județean pentru Cultură publică încă „Revista Ilustrată”, păstrând această tradiție publicistică a Bistriței.

În anul 1907 orașul Bistrița a găzduit o adunare generală a Asociației Transilvane pentru Literatura Română și Istoria Poporului Român. În Bistrița funcționează și în prezent această veche asociație culturală, direct legată de asociația ASTRA din Năsăud.

? Știați că...

- Românii din Transilvania au înființat în 1881 Partidul Național Român care avea ca scop susținerea revendicărilor românilor din Transilvania prin activitate politică.

Portofoliu

Căutați informații despre activitatea ASTRA din Bistrița zilelor noastre.

Repere cronologice

1861
ASTRA

1892
Memorandum, de ținut minte

1905
PNR devine mai activ politic.

28. LĂMPILE

În vechime, orașele nu aveau sisteme de iluminat public, străzile erau întunecate, iar noaptea oamenii evitau să circule. Cetatea Bistriței avea o gardă permanentă care veghea la zidurile și porțile orașului, iar după lăsarea serii patrula prin cetate pentru a supraveghea bunul mers al lucrurilor.

În cazul în care se organizau baluri și petreceri, care durau până târziu în noapte, doamnele și domnișoarele cu rochii largi și frumoase se deplasau cu litiere, în fața cărora trebuia să pășească un purtător de felinar care să lumineze drumul.

Casele mai înstărite aveau montate în fața felinare cu sticlă concavă, în care erau amplasate seara una sau două lumânări ce luminau puțin împrejurul caselor respective, până se terminau. În acest fel, oamenii s-au obișnuit să nu mai circule după o anumită oră a serii, când majoritatea lumânărilor din stradă se stingeau.

În 1855 s-a pus problema introducerii iluminatului public cu ulei la Bistrița. Au fost montate 7 felinare care luminau Piața Centrală și străzile principale din jur, iar în anii următori rețeaua a fost extinsă în zona centrului istoric. Grație legăturilor cu Europa Centrală, inovațiile urbanistice au fost introduse destul de devreme la Bistrița.

În anul 1862 a fost introdus iluminatul cu lămpi de petrol, care erau aprinse și întreținute de un bistrițean. Acesta aprindea lămpile în fiecare seară întunecată, dar în serile cu lună plină, din motive de economie, lămpile nu trebuiau aprinse.

Iluminatul cu lămpi de petrol s-a răspândit, până în preajma anului 1900, în toate zonele importante ale orașului, dar, între timp, au fost inventate și alte modalități de iluminat mai performante. Introducerea ultimelor inovații a fost întârziată de preocupările bistrițenilor și pentru alte lucrări publice. Tot în această perioadă au început să fie pavate cu piatră străzile orașului, să se facă lucrări de canalizare, să fie adusă apa potabilă de la Cușma, să fie modernizate școlile.

În anul 1909 a fost descoperit gazul metan la Sărmaș, locuitorii orașului Bistrița s-au gândit să-l utilizeze pentru înlocuirea lămpilor de petrol cu altele pe gaz, dar analizele au arătat că această investiție era prea costisitoare.

Orașul Bistrița a fost în preajma anului 1900 unul dintre orașele în care se inovase destul de mult și reușise să redevină printre cele mai dezvoltate localități din Transilvania.

Citat

Suntem cu toții săteni, chiar aceia, foarte mulți, care nu purtăm haina de sătean, atât de frumoasă, și care își are locul atâta vreme cât omul face rostul săteanului. Evident că, pe cât de urât i-ar stătea unui sătean, care s-ar îmbrăca în momentul când ară cu redingota și cu oribila pălărie tare,... pe atât este de ciudat un om care nici nu ară, nici nu sapă, nici nu culege, să poarte costumul țărănesc, bun în locul de unde a pornit, dar mai puțin bun în locul în care a ajuns.

Nicolae Iorga
Sat și oraș

Să descoperim

Care sunt formele de iluminat public utilizate în perioada 1800-1900 ?

Ce importanță prezintă extinderea iluminatului în oraș ?

? Știați că...

- Rafinarea petrolului a permis adaptarea acestuia la iluminatul cu lămpi, numite „cu petrol lampant”. Rețeta a fost descoperită în 1852 de un farmacist polonez, iar în 1853, la spitalul din Liov, pentru prima dată în lume, s-a făcut o operație pe timpul nopții, era o operație de apendicită.

Portofoliu

Consemnați într-o jumătate de pagină povestiri ale bunicilor sau ale părinților despre lămpile cu petrol utilizate în casele din Bistrița până prin 1950 și chiar mai târziu.

Repere cronologice

1819

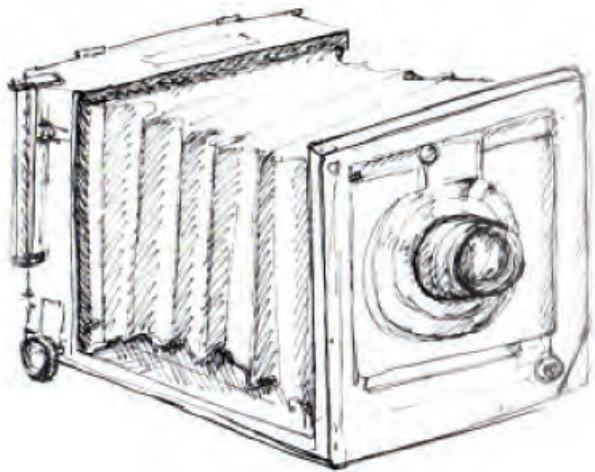
Se realizează stetoscopul.

1876

Se inventează telefonul.

1874

Se realizează telegraful.

29. FOTOGRAF LA BISTRIȚA

Arta fotografiei a fost inventată în preajma anului 1830 și a fost utilizată în Paris după 1839, dar aparatele de fotografiat erau greu de transportat și nu reușeau să surprindă mișcarea, datorită procedurii greoi de fixare a imaginii.

Denumirea de fotografie provine din combinarea a două cuvinte grecești, fotos=lumină și grafie=scriere sau desen. Într-o traducere aproximativă, fotografie înseamnă desenare cu lumină, pentru că lumina era direct implicată în procedeele fotografice.

Fotografia s-a dezvoltat la Bistrița în preajma anilor 1860-1870, când în oraș lucrează fotografii Carl Koller. Fotografii bistrițeni au obținut mai multe premii în Europa, iar în 1873 a devenit fotografii Curții Imperiale din Viena.

Unul dintre fotografii cei mai activi ai orașului a fost Alexandru Roșu, ucenicul lui Carl Koller, născut în 1854 la Bistrița. Acesta a reușit să realizeze foarte multe portrete ale familiilor din oraș și să ne lase imagini ale orașului din preajma anului 1900.

În anul 1881, Alexandru Roșu a deschis un atelier de fotografie în zona de la Sugălete, în Piața Centrală, numărul 22. În această perioadă fotografia era încă apropiată de arta picturii, deoarece fotografia colorată nu se putea realiza decât prin completarea manuală a culorilor.

Artistul expune la expoziția de artă organizată de Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român (ASTRA) cele mai reușite fotografii din epocă. Cele mai importante personalități culturale din zonă și din Transilvania căutau acest atelier de fotografie pentru calitatea și atenția cu care era realizată fotografierea.

Alexandru Roșu a realizat în anul 1906 un album de prezentare a Bistriței la expoziția organizată la Sibiu. Prin fotografiile realizate, artistul a reușit să ofere peste timp imagini deosebit de frumoase ale Bistriței de altădată.

Arta fotografiei a permis fiecărui cetățean să-și facă portrete la un preț cuviincios, iar după 1948, când se pot surprinde și instantanee, adică mișcarea, fotografia devine una dintre cele mai populare și practicate arte.

După 1990 apar pentru public aparatele digitale, utilizate și adaptate inclusiv pe telefoanele mobile, iar, pentru noi, a fotografia nu mai este de mult o curiozitate.

Citat

Alexandru Roșu este cel mai mare și mai talentat fotograf român al epocii.

Nicolae Iorga

Să descoperim

La ce folosește o fotografie?
Care sunt cei mai vechi fotografi pe care îi cunoașteți?

? Știați că...

- Prima imagine aeriană a Parisului a fost făcută din balon în 1848, iar prima imagine aeriană a Bistriței a fost făcută dintr-un avion în 1916.

Portofoliu

Realizați fotografii cât mai reușite cu evenimente culturale din Bistrița, inspirați de ideea unui album așa cum a realizat Alexandru Roșu în 1906.

Organizați un concurs pentru cea mai frumoasă fotografie a orașului Bistrița.

Repere cronologice

1830

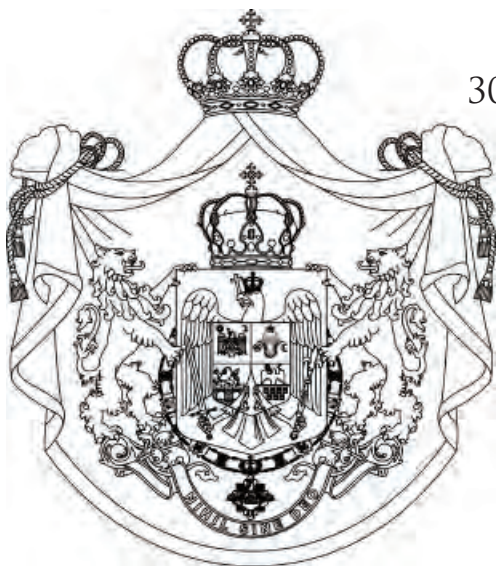
Primul aparat de fotografiat

1990

Fotografia digitală

1962

Fotografia color

30. PIAȚA UNIRII

Citate

Considerăm că generația Marii Uniri merită mai mult atenția noastră, întrucât faptele ei constituie, și astăzi, motive de admirație pentru iscusința și statornicia dovedite în lupta pentru realizarea visului multiseclar de strângere laolaltă a tuturor românilor.

Lazăr Ureche

Delegații oficiali ai județului Bistrița-Năsăud la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918.

Într-o zi anunțată a fost mare adunare în Prundu-Bârgăului,... unde a fost multă lume adunată - din toate Bârgaiele, cântând cântece patriotice și naționale, ceea ce nu îndrăznea nimeni până atunci. Nu peste mult, în 1 Decembrie 1918, s-au adunat din toate părțile la Alba Iulia, la marele act: Unirea tuturor românilor.

Adrian Onofrei

1918-O lume în schimbare, Cronica parohiei Mureșenii Bârgăului.

Să descoperim

De ce există în Bistrița o piață a unirii?
Care au fost reprezentanții noștri la Adunarea Națională din Alba Iulia?

De ce Ziua Națională a României este serbată pe 1 decembrie 1918?

Piața Unirii din Bistrița are o lungă istorie care începe din perioada anilor 1250-1300. Biserica din această piață este cea mai veche clădire din Bistrița, iar în jurul ei funcționa o veche mănăstire construită la marginea orașului din acele vremuri.

Prima denumire a locului a fost de Rossmarkt, care însemna o piață a cailor. Biserica a fost preluată de românii din oraș în anul 1895 și renovată în forma în care este azi.

În 1918, la finalul primului război mondial, românii din Transilvania au organizat o mare consultare populară pentru a vedea care este dorința populației față de organizarea țării. În majoritatea localităților din Transilvania s-au organizat alegeri pentru desemnarea unor reprezentanți care să participe la Adunarea Națională a românilor de la Alba Iulia.

La Bistrița alegerile au fost organizate în 26 noiembrie 1918, iar delegații aleși au fost Cotoc Ioan, Doroftei Mihai, Login Dionisie, Poruțiu Petru și Tripon Gavril. Reprezentanții au plecat spre Adunarea Națională de la Alba Iulia din fața bisericii românești. Pe data de 1 decembrie 1918, reprezentanții românilor de la Alba Iulia au votat unirea Transilvaniei cu România, iar acum noi serbăm acest eveniment prin Ziua Națională a României. Câțiva ani mai târziu, în amintirea acestui moment deosebit de important pentru istoria noastră, Piața Rossmarkt a primit denumirea de Piața Unirii.

În 1938, în această piață a fost amplasată statuia poetului Andrei Mureșanu, dar aceasta a fost mutată după al doilea război mondial în Piața Centrală.

Piața Unirii din Bistrița este într-adevăr un simbol al unirii, un simbol al unirii românilor din Bistrița și din Transilvania cu România, iar aici tinerii și bătrânii încing în fiecare an, pe 24 ianuarie și 1 decembrie frumoasele hore ale unirii românilor.

Ziua de 1 decembrie, ziua națională a României, trebuie să ne amintească mereu de această piață unde s-a desfășurat și la noi în oraș istoria unirii tuturor românilor.

Știați că...

- În 29 octombrie 1918, femeile și fetele din Bistrița au confecționat cocarde tricolore, devenite simbolul unirii, și un steag tricolor care a fost așezat pe imobilul în care locuia Victor Moldovan, secretarul Consiliului Național Român.

Portofoliu

Alcătuți un interviu cu bunicii sau părinții despre Unirea din 1918. Participați la un eveniment public care marchează unirea românilor.

Repere cronologice

1918

Basarabia se unește cu România.

1918

Transilvania se unește cu România.

1918

Bucovina se unește cu România.

31. LIVIU REBREANU

Liviu Rebreanu este unul dintre scriitorii acestor meleaguri. S-a născut în 27 noiembrie 1885 la Târlîșua, fiind primul copil al Ludovicăi și al lui Vasile Rebreanu. A urmat școala primară în Maieru, apoi Școala Gimnazială din Năsăud și Școala Civilă de Băieți din Bistrița.

Tatăl său, Vasile Rebreanu, a fost învățător în satul Prislop (azi cartierul Liviu Rebreanu din orașul Năsăud), iar scriitorul a fost influențat de frumusețea naturală a acestor locuri. Tânărul Rebreanu a urmat o carieră militară, unde a obținut gradul de locotenent și, pentru o scurtă vreme, chiar lucrează în cadrul armatei.

Renunță la cariera militară, iar din 1911 devine membru al Societății Scriitorilor Români. A scris mai multe lucrări despre românii, maghiarii și germanii care trăiau în zona orașelor Bistrița și Năsăud. În romanul „Ion” a scris despre viața țăranului roman din Transilvania, surprinzând foarte bine caracteristicile și problemele cu care se confruntau oamenii acestor locuri. Prin lucrările sale, oamenii din județul Bistrița-Năsăud rămân în inimile tuturor celor care citesc romanele scriitorului Liviu Rebreanu.

În mai 1939, după o carieră strălucită de scriitor, a fost ales la propunerea lui Mihail Sadoveanu ca membru titular al Academiei Române.

Scriitorul Liviu Rebreanu s-a stins din viață în 1 septembrie 1944 la Valea Mare, dar ulterior rămășițele sale pământești au fost mutate la cimitirul Bellu din București, alături de marii scriitori ai României.

Un alt scriitor bistrițean, contemporan cu Liviu Rebreanu, a fost Franz Karl Franchy, laureat al premiilor literaturii germane în 1963. Casa Franz Karl Franchy se află pe strada Gheorghe Șincai nr.35, Bistrița.

„În centrul orașului se înalță turnul, ridicat prin stăruința strămoșilor la aproape o sută de metri înălțime. Creștea din pătratul pieții închise cu un gest clar, univoc, și vârful aurit al turlei radia cu bucurie strălucitoare peste apropierea norilor și peste cerul întins. Nu permitea ca cineva să treacă pe lângă el nepăsător.”

Franz Karl Franchy
Maurus și turnul său/ Maurus und sein Turm
(traducere Hans Franchy)

Citate

Cartea se împlinea din ce în ce. Pe măsură ce citeam fragmentele găsite în fiecare dimineață pe biroul său, mă simțeam impresionată până la lacrimi. Câteodată, aceste lacrimi mă împiedicau să mai descifrez literele.

Comunicându-i aceste impresii, Liviu îmi răspundea:

- Mă bucur, am dorit mult ca ... să nu fie numai o carte de război, ci, mai ales, una de suflet.

Fanny Liviu Rebreanu
Cu soțul meu.

Țăranul nu pleacă nici de voie, nici de nevoie. El n-are unde să-și mute sărăcia, pentru că, smuls de pe ogorul lui, ar fi osândit să piară ca un arbore smuls din rădăcini. De aceea țăranul e pretutindeni păstrătorul efectiv al teritoriului național.

Liviu Rebreanu
Lauda țăranului român

Să descoperim

Care au fost locurile prin care a trecut Liviu Rebreanu?

Cum își răsplătește un scriitor sau un artist comunitatea din care face parte?

? Știați că...

- Liviu Rebreanu a scris la începutul carierei sale și în limba maghiară și germană, deoarece cunoștea aceste limbi utilizate în acea perioadă în Transilvania.

Portofoliu

Scrieți realist despre oamenii din orașul Bistrița, așa cum a făcut și scriitorul Liviu Rebreanu (circa o pagina).

Repere cronologice

1895
Gimnaziul
din Năsăud

1897
Școala de băieți
din Bistrița

1903
Academia militară
"Lodoviceum" din
Budapesta

32. REGII ROMÂNIEI

Nimic fără Dumnezeu.

La 1 decembrie 1918, românii participanți la Adunarea Națională de la Alba Iulia au votat unirea Transilvaniei cu România; visul românilor din aceste locuri se împlinea după o lungă așteptare. Regele Ferdinand al României reușise să strângă la un loc pe toți românii, iar românii îl iubeau pentru aceste fapte.

Regele Ferdinand era de origine germană, iar sașii din Bistrița erau mândri că un rege care avea naționalitatea lor era suveranul României și au recunoscut foarte repede hotărârea românilor din Transilvania de a se uni cu restul României. Ferdinand a vizitat în 1919 orașul Bistrița, iar moștenitorul tronului, viitorul rege Carol al II-lea, a locuit o vreme în oraș, pe strada Alexandru Odobescu.

Românii, majoritari în oraș, au organizat după 1919 primele alegeri libere care permiteau participarea tuturor cetățenilor la vot, indiferent de naționalitate, religie, avere. Românii, sașii, maghiarii și evreii se înțelegeau la Bistrița ca frații și învățau unii de la alții.

Pe strada Alexandru Odobescu a fost construită în această perioadă o frumoasă biserică românească, iar Grigore Pletosu, profesorul poetului George Coșbuc, s-a îngrijit în mod special de acest locaș religios. Pentru strângerea de fonduri George Enescu a susținut un concert, iar românii din toate părțile au făcut donații pentru finalizarea lucrărilor. În această perioadă, pentru poetul Andrei Mureșanu s-a realizat cunoscuta statuie din Piața Centrală; atunci însă, lucrarea era amplasată în Piața Unirii.

Pe bulevardele orașului trăsurile au fost înlocuite cu automobile, iar avioanele construite în fabricile de la Brașov zburau tot mai des peste cerul orașului. Străzile pavate cu piatră te chemau la plimbări prin centrul orașului, iar vânzătorii de înghețată, ciocolată, turtă dulce și bomboane pe băț făceau aceste plimbări și mai delicioase.

În anul 1939, în Europa a izbucnit un nou război mondial, cunoscut sub numele de Al Doilea Război Mondial. În vara anului 1940 maghiarii ocupă nordul Transilvaniei, inclusiv Bistrița. În 1944 în aceste locuri pătrunde armata sovietică, iar populația germană, de frica unor deportări spre Siberia, se refugiază spre Austria și Germania. România reușește să alipească din nou aceste teritorii României, dar sovieticii impun românilor acceptarea în conducerea statului a partidului comunist, constituit după model sovietic.

Regele Mihai I, ultimul rege al României, a fost înlăturat de la conducerea statului de comuniști, iar perioada frumoasă a regilor de România s-a încheiat.

Citate

Regele Ferdinand i-a urmat la tron, la 10 octombrie 1914, unchiului său Carol I. Avea pe atunci patruzeci și nouă de ani. S-a adaptat perfect la situația din noua sa patrie. S-a purtat întotdeauna ca un adevărat român, ... plin de bun-simț, apărător exigent al normelor constituționale.

Henri Prost

Destinul României 1918-1954

Regele Ferdinand (1914-1927)

La 28 septembrie 1914 a depus jurământul în calitate de rege al României. El a fost încoronat alături de soția sa, Maria de Edinburgh, nepoata reginei Victoria a Marii Britanii și Irlandei.

Liviu Lazăr, Viorel Lupu

Istoria românilor

Să descoperim

Care au fost principalii regi ai României?
Ce rege a vizitat Bistrița?

? Știați că...

- Bulevardul Republicii s-a numit în perioada interbelică Bulevardul Regina Maria.
- Regina Maria, soția regelui Ferdinand, era nepoata reginei Marii Britanii și nepoată a țarului Rusiei.

Portofoliu

Alcătuți o scurtă prezentare a regilor României.

Faceți o audiție a piesei „Rapsodia română” de George Enescu.

Repere cronologice

1866

Carol I, conducătorul României

1927

Mihai I, rege al României

1914

Ferdinand I, rege al României

33. AURUL ALB

În preajma Bistriței se găsesc multe locuri bogate în sare, iar exploatarea acestei resurse s-a făcut din cele mai vechi timpuri. La Figa, în vecinătatea Becleanului, urmele exploatării sării din subteran sunt dovedite de jgheaburi, scări, coveți și împletituri din lemn pentru scoaterea sării la suprafață, iar la Domnești romanii arendau minele de sare, după cum o arată un altar aflat în lapidariul muzeului din Bistrița. De fapt chiar numele unor localități de lângă oraș, azi cartiere ale acestuia, derivă de la locurile cu sare sau cu saramură (saramura este o apă sărată). Natural, saramura se formează atunci când un fir de apă traversează o zonă cu sare, iar apa ajunge la suprafață ca un pâraiaș sau un izvor de apă sărată, adică de saramură. Astfel, avem lângă Bistrița localități precum Slătinița, Sărata, Sărățel (cu ape sărate și zăcăminte de sare).

Oamenii din aceste locuri au construit fântâni de saramură, iar apa sărată era folosită pentru pregătirea bucatelor și chiar pentru hrana animalelor. Cu toții cunoaștem cât de importantă este sarea în bucate, iar la Bistrița se găsește din plin această bogăție a pământului.

Fântânile de saramură sau locurile în care sarea era scoasă din pământ foarte aproape de suprafață, au determinat fixarea unui orar, în care fiecare cetățean se putea programa să meargă să-și aducă sare pentru el și familia lui. După Primul Război Mondial, odată cu dezvoltarea industriei, oamenii au renunțat la aceste exploatări de sare, deoarece era mult mai comod să cumpere sarea vândută în magazinele din oraș.

În timpul celui de Al Doilea Război Mondial, populația a avut mult de suferit din cauza închiderii minelor, a fabricilor și a imposibilității de a duce spre orașe produse esențiale precum ulei, zahăr, sare. Atunci locuitorii din zonă au săpat și au utilizat iarăși sarea din pământul Bistriței și au trecut mai ușor peste greutățile perioadei respective.

Lacurile formate peste zonele bogate în sare sunt utilizate din perioada 1900 ca zone de agrement, dar și balneoclimaterice pentru cei care au afecțiuni reumatologice. În perioada interbelică au funcționat la Slătinița, Pintic și Sărata importante băi de sare, care erau căutate de cetățeni din România, dar și din Ungaria, Austria și Germania.

Aurul alb al Bistriței este o resursă importantă de pe aceste meleaguri, pe care oamenii trebuie să o valorifice, iar sarea în bucate nu o să ne lipsească niciodată în orașul de la porțile de est ale Transilvaniei.

Citat

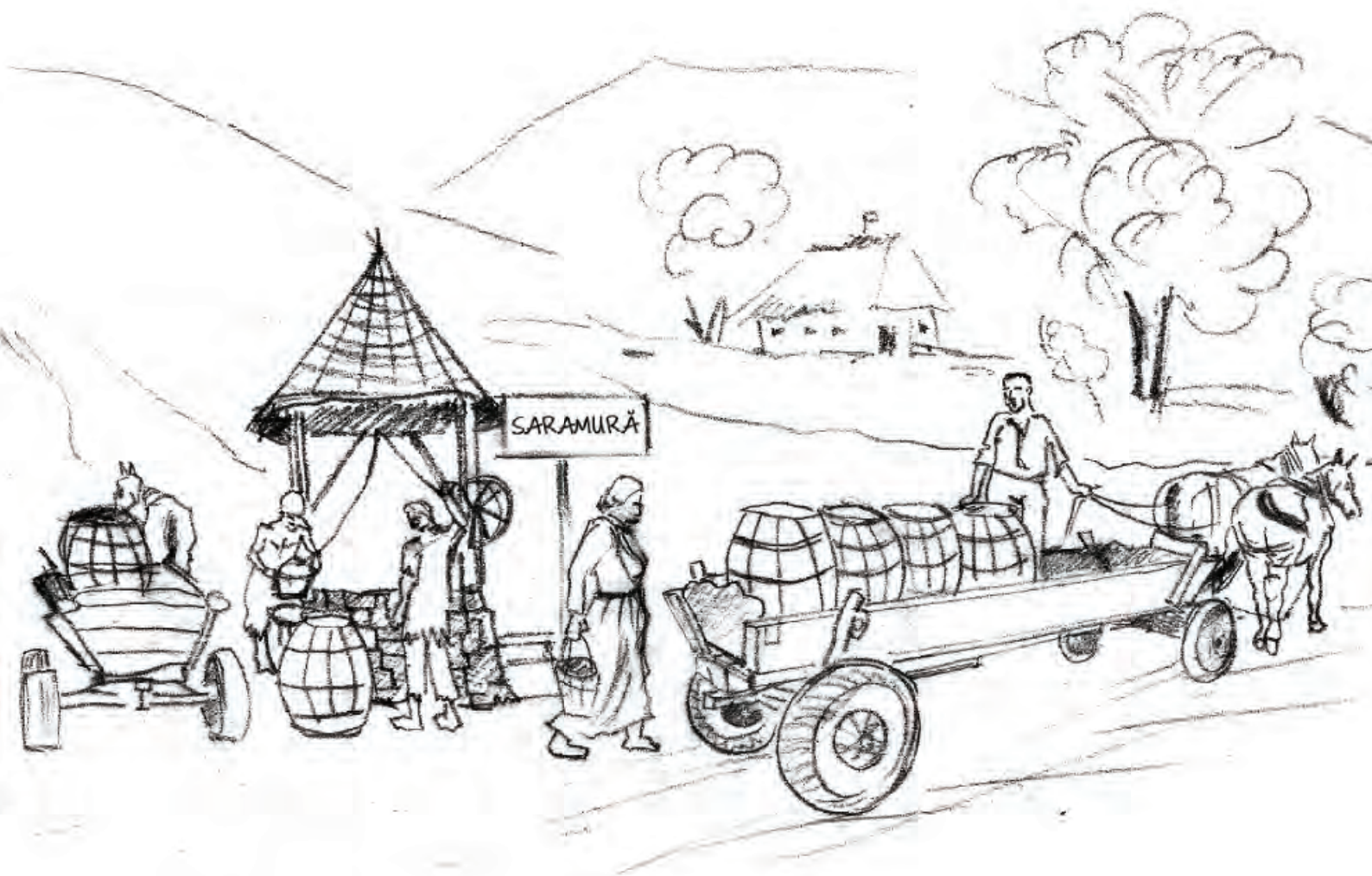
O serie de descoperiri arheologice făcute pe teritoriul României au demonstrat că exploatarea sării a cunoscut o mare amploare încă din cele mai vechi timpuri... în nord-estul Transilvaniei, la Băile Figa și Săsar, lângă Beclean.

Volker Wollmann

Patrimoniul preindustrial din România

Să descoperim

Cum se exploata sarea în zona noastră?
Care sunt zăcămintele de sare pe care le cunoașteți?

? Știați că...

- Primul document emis în Transilvania este din 1075 și a fost scris în legătură cu livrarea unei cantități de sare din salina de la Turda spre o mănăstire.

Portofoliu

Alcătuți o compunere cu tema „Sarea în bucate”.

Experimentați în bucătărie, alături de alți membri ai familiei, importanța “sării în bucate”.

Repere cronologice

1075

Este atestată salina Turda.

2006

Expoziție *Omul, Timpul și Sarea* - Complexul Muzeal Județean Bistrița-Năsăud

1920

Institutul de Speologie din Cluj

34. AURUL VERDE

Județul Bistrița-Năsăud deține una dintre cele mai întinse suprafețe forestiere ale României. Această avere deosebită, importantă pentru valorificarea lemnului, dar și pentru ozonificarea aerului țării, este numită simbolic „aurul verde”.

În mod tradițional, prin părțile noastre s-a practicat exploatarea și prelucrarea lemnului, dar după anul 1900 se dezvoltă o adevărată industrie. La Bistrița se înființează în 1925 Societatea REGNA (avea sediul în Bulevardul Independenței, nr. 34, azi funcționează o parte din spitalul orașului în acel spațiu), care a fost una dintre cele mai importante firme de exploatare a lemnului din România acelor vremuri.

Pentru aceste exploatare au fost construite căi ferate pentru trenuri forestiere, cu rampe specializate în încărcarea buștenilor la Bistrița Bârgăului, Ilva Mică și Fiad. Încărcarea lemnului presupunea un mare efort din partea țăpinarilor. Această denumire era dată muncitorilor care mânuiau o unealtă (inventată de muncitorii forestieri italieni) prevăzută la vârf cu un ciocan ascuțit, utilizată la manipularea lemnului.

Unele dintre vechile ferăstraie care exploatau lemnul funcționează și în prezent, oferind o resursă importantă pentru oamenii din județul nostru.

Exploatarea lemnului trebuie însă să se realizeze în paralel cu acțiuni de împădurire, pentru a asigura echilibrul mediului natural. Fiecare exploatator al pădurilor trebuie să se gândească și să investească și în activități de ecologizare, de curățare și de întreținere a pădurilor pe care le exploatează.

Datorită pădurilor, orașul Bistrița este unul din orașele cu cel mai curat aer din România și a câștigat premiul de oraș verde. Zona din preajma lacului de acumulare de la Colibița este considerată printre cele mai ozonificate zone din Europa. Ozonul este aer încărcat cu oxigen care se degajă în zona cascadei, pe malurile mării și în zonele cu păduri de brazi. Concentrația mai mare de ozon din atmosfera înaltă filtrează razele solare, care pot să determine efecte negative asupra plantelor și a oamenilor. În stațiunea de la Colibița se tratau în perioada anilor 1920-1940 oamenii de diverse afecțiuni pulmonare, considerându-se că aerul are efecte benefice.

În această situație, aurul verde al județului Bistrița-Năsăud se dovedește mult mai important și mai prețios pentru oameni decât aurul, metal pe care îl știm cu toții, dar care nu ne oferă sănătate.

“Citate

Țăranii din regiunile muntoase din nordul României folosesc cursul Bistriței pentru a transporta lemnele până în porturile dunărene, de unde apoi vor fi îndrumate înspre cele mai îndepărtate colțuri ale pământului ...

Milton Lehner
Ardealul, pământ românesc

Lemnul face parte din acea categorie a produselor de care societatea a avut nevoie din cele mai vechi timpuri, în toate împrejurările vieții, iar materialul lemnos din România, datorită nu numai cantității, ci mai ales calității sale excepționale, a câștigat deosebită faimă în țările europene, cât și în Orientul Apropiat.

Volker Wollmann
Patrimoniu preindustrial și industrial în România

Să descoperim

Cât de importantă este pădurea pentru a menține un mediu curat?

Se poate exploata lemnul din păduri?

? Știați că...

- Acum 2000 de ani cea mai mare parte din teritoriul țării noastre era acoperit de păduri.

Portofoliu

Selectați din poeziile studiate versuri care să prezinte frumusețea unei păduri.

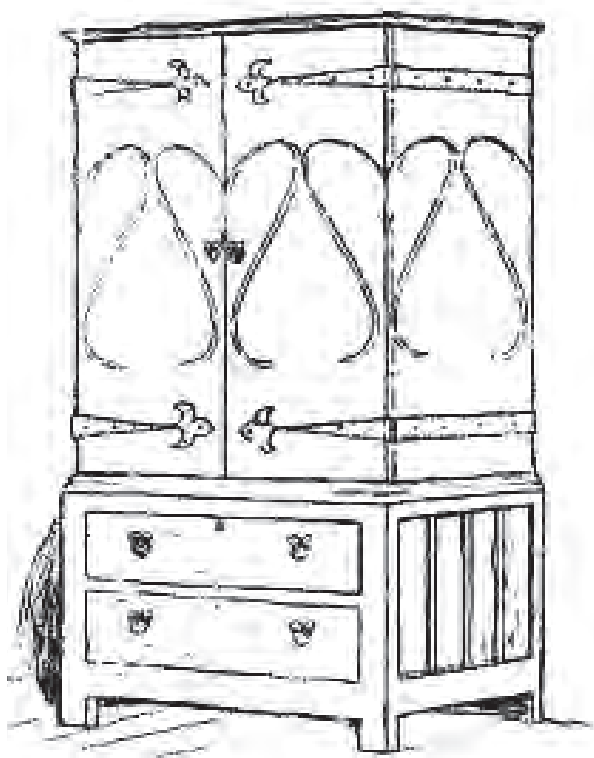
Participați sau inițiați o acțiune de întreținere a spațiului verde din oraș sau din școala în care învățați.

Repere cronologice

1781
Prima lege
silvică

1858
Legea
pădurilor

1925
Societatea
REGNA

35. MESTERII LEMNULUI

În Bistrița și în jurul acesteia funcționau, între cele două războaie mondiale, adică în perioada 1914-1944, mai multe fabrici care prelucrau lemnul din zonă. Simpla exploatare a lemnului nu asigura venituri suficiente și din această cauză bistrițenii și locuitorii din împrejurimi au încercat să facă cât mai multe produse finite, adică terminate, finisate, pentru a putea să fie vândute la un preț cât mai bun.

Astfel, funcționau fabrici de cherestea la Dornișoara, Susenii Bârgăului, Josenii Bârgăului, Prundu Bârgăului, Bistrița Bârgăului, Ilva Mică, iar produsele lor deveneau materii prime pentru diverse fabrici din oraș.

Tâmplarii bistrițeni alcătuiau în 1910 o însoțire, adică o cooperativă, și colaborau pentru organizarea producției și mai ales a vânzărilor. Cele trei ateliere de mobilier de lemn din oraș s-au asociat pentru a utiliza un depozit de prezentare a mărfurilor cu costuri mai mici decât dacă ar fi încercat să deschidă fiecare pe cheltuială proprie un asemenea spațiu.

Orașul avea una dintre cele mai cunoscute firme de trăsuri de lux (calești) din țară. În jurul anului 1900, această firmă își tipărea un pliant, pentru publicitate, care cuprindea 29 de tipuri de trăsuri în modele închise sau decapotabile, cu patru sau cu două roți, de plimbare sau de vânătoare. Trăsurile cu două roți, numite șarete, erau cele mai ușor de manevrat și cele mai căutate de clienți.

Ateliere de mici dimensiuni, dar apreciate în zonă, erau și cele ale lutierilor care confecționau instrumente muzicale. Meșterii viorilor din Bistrița erau cei mai căutați din zonă, iar iubitorii de muzică participau activ la seratele muzicale organizate în sala mare de spectacole de lângă parcul orașului.

În apropierea Bistriței, la Prundu Bârgăului, se punea în funcțiune o fabrică de hârtie, enumerată în 1936 printre primele fabrici de acest gen din România.

O parte din vechile ocupații au dispărut, dar prelucrarea lemnului în zonă trebuie să dezvolte meserii cât mai diverse care să prelucreze cât mai bine această resursă a zonei. Oamenii trebuie să învețe să realizeze produse cât mai complete din lemn, iar lemnul brut să fie tot mai puțin trimis spre alte zone de prelucrare. Un mare combinat de prelucrare a lemnului a fost construit la Bistrița, acesta producea mobilă vândută în multe țări, dovedind, prin diversitatea de modele realizate, tradiția prelucrării lemnului și puterea creatoare a lemnarilor de aici. Pentru a face față noilor cerințe industriale, fiecare investitor din zonă trebuia să fie capabil să inoveze mereu și să țină pasul cu noile tehnologii ale timpului.

Dacă învățăm acest secret, pe care l-au învățat bistrițenii de atunci, înseamnă că vom reuși să păstrăm prosperitatea de altădată.

“Citat

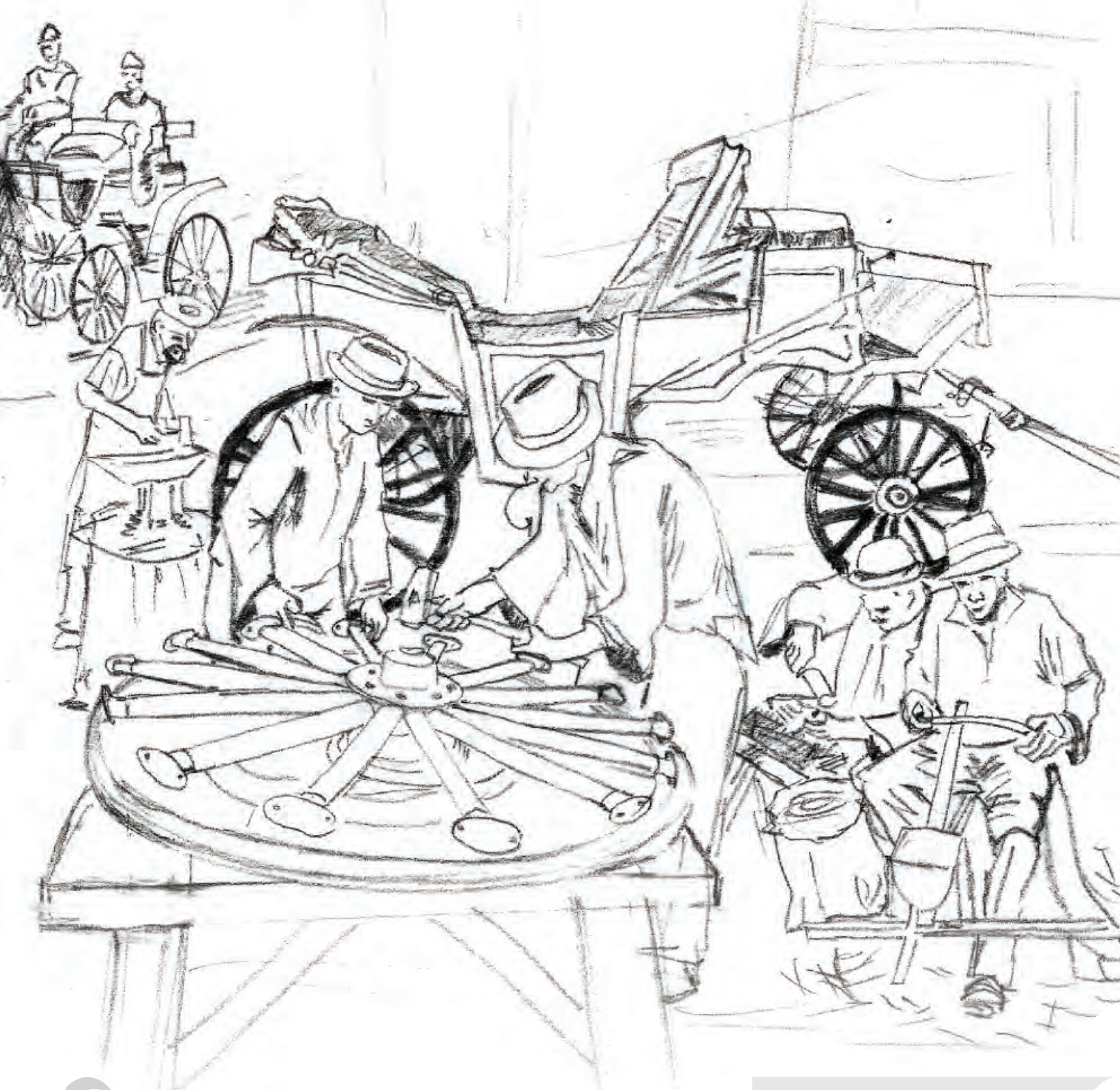
În anul 1938 România deținea priorități în anumite ramuri economice: locul al VI-lea în lume și locul I în Europa la producția de petrol, locul al II-lea în Europa la producția de gaze naturale și aur, locul al IV-lea pe continent la producția de grâu.

Liviu Lazăr, Viorel Lupu
Istoria românilor

! Să descoperim

Ce produse se realizau din lemn?

Care este importanța lemnului pentru zona noastră?

Știați că...

La Prundu Bârgăului funcționa o fabrică ce producea anual 100 de vagoane de hârtie fină. Această fabrică se plasa atunci între primele două din țară care puteau să producă hârtie fină.

Portofoliu

Încercați să realizați o scurtă prezentare a procesului de producție sau o istorie a hârtiei.

Experimentați la clasă diverse moduri de împachetare în hârtie a unui obiect, de exemplu un colet sau un cadou.

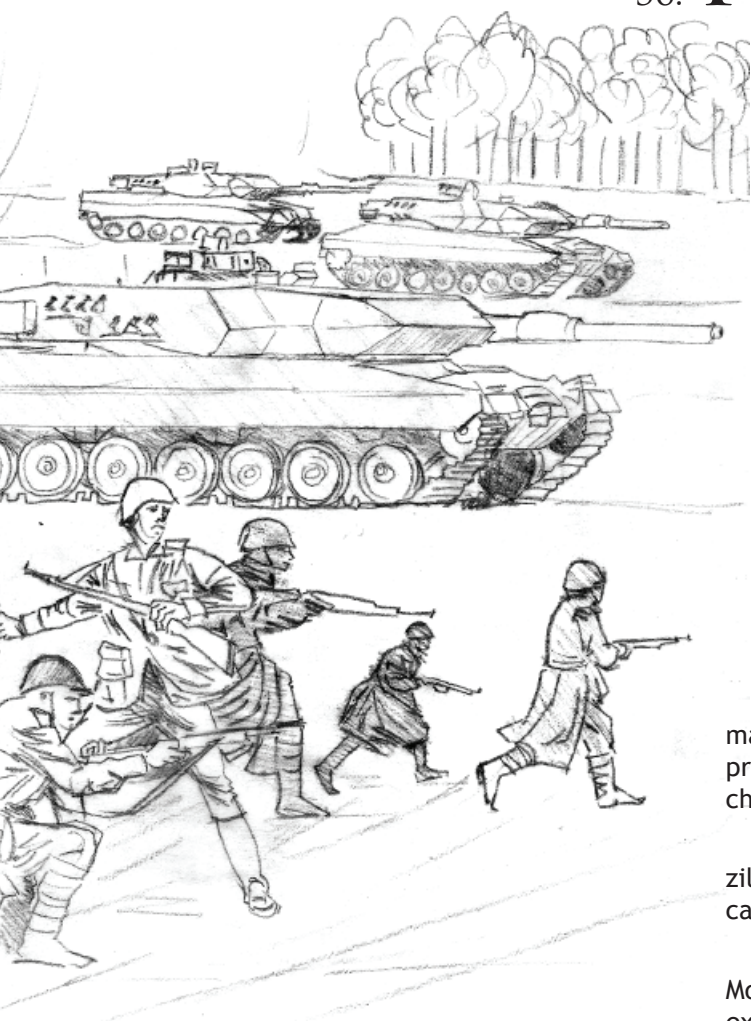
Repere cronologice

1884
Película
fotografică

1892
Motorul
Diesel

1906
Traian Vuia, primul
zbor cu un aparat cu
motor propriu

36. RĂZBOAIELE

În Europa au avut loc peste 150 de războaie majore și mult mai multe conflicte locale. Fiecare dintre aceste confruntări a provocat foarte multe victime, familii distruse și uneori a dus chiar la dispariția unor comunități locale.

Cele mai cumplite războaie au fost cele mai apropiate de zilele noastre, deoarece au fost folosite arme mai performante care au determinat distrugerii numeroase în ambele tabere.

Primul Război Mondial (1914-1918) și Al Doilea Război Mondial (1939-1945) au făcut mai multe victime decât au existat în toate războaiele de până atunci la un loc.

În urma acestor conflicte, evreii și germanii care locuiau în Bistrița aproape au dispărut, iar o parte din clădirile orașului au trebuit să fie refăcute. Surprinzător, dar cele mai multe victime ale războaielor nu au fost soldații, ci populația civilă fără apărare, adică bătrânii, femeile și copiii. Atunci oamenii au înțeles că războiul nu este o bună modalitate de rezolvare a problemelor care apar între comunități, popoare sau state.

Războiul înseamnă să-ți impui dorința ta în fața celui alt prin forță, fără să încerci să găsești o înțelegere rezonabilă. După aceste conflicte, cetățenii din Europa au încercat să renunțe la rezolvarea conflictelor dintre ei prin război și, în acest fel, s-a născut ideea de a realiza o Europă unită a tuturor popoarelor care locuiesc pe acest continent.

Azi, francezii și germanii, chiar dacă în trecut erau dușmani de moarte, au reușit să depășească această situație, iar parteneriatul franco-german este un exemplu pentru întreaga Europă. Acest model al bunei înțelegeri este urmat și în România și în special în Transilvania, unde există mai multe naționalități care trăiesc alături de români.

La Bistrița, românii sunt locuitorii cei mai numeroși ai orașului, dar alături de ei trăiesc în bună înțelegere maghiari, sași și romei. Această diversitate face orașul nostru mai frumos și mai special decât altele, pentru că aici putem să învățăm multe lucruri utile unii de la alții, așa cum s-a întâmplat pe tot parcursul istoriei noastre.

Citate

Nu a fost niciodată un război bun și o pace rea.

Benjamin Franklin

Pacea e rodul fiecărei bătălii adevărate.

G.M. Ebers

Să descoperim

Care sunt ultimele războaie majore din Europa ?

Ce efecte au războaiele asupra populației?

? Știați că...

- După Primul Război Mondial se construiește în Europa, ca simbol al soldaților care au pierit în război, un mormânt al soldatului necunoscut. Mormântul soldatului necunoscut din România se află în București, fiind simbolul tuturor soldaților care au murit pentru patrie.
- Mormintele soldaților căzuți la Bistrița sunt așezate împreună în cimitirul mare, iar onorurile se aduc tuturor. În Parcul Eroilor din oraș, a fost realizat un monument în cinstea tuturor celor care au luptat pe aceste meleaguri, fiecare cu speranța de mai bine.

Portofoliu

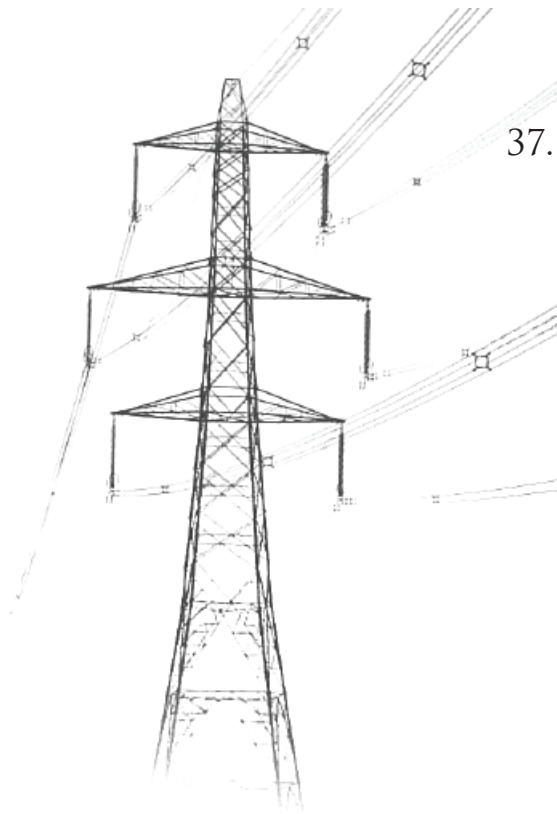
Alcătuți împreună cu un coleg sau o colegă o prezentare a impactului pe care îl are un război asupra copiilor. Pentru informare puteți să consultați și filmulețe documentare selectate cu un cadru didactic de pe internet.

Repere cronologice

1920
Ziua eroilor

1936
Cimitirul Eroilor din Bistrița

2008
Monumentul Eroilor din Bistrița

37. CURENTUL ELECTRIC ÎN ORAȘ

Descoperirea electricității și, ulterior, utilizarea ei pe scară largă, au reprezentat un mare salt înainte în ceea ce privește calitatea traiului și a nivelului de civilizație a oamenilor. Prin descoperirea curentului electric și construirea după 1882 a centralelor electrice viața oamenilor s-a îmbunătățit foarte mult.

În preajma anului 1900, au putut fi inventate și construite dispozitive, mașini și aparate pentru utilizarea practică a fenomenelor electrice. Primele mașini electrice au fost utilizate pentru alimentarea cu energie a instalațiilor de iluminat și a celor din industrie. Această inovație a fost aplicată foarte repede în iluminatul public. Primul oraș în care energia electrică a fost utilizată la iluminatul public a fost Timișoara, în anul 1884.

În 1897, pe Valea Râului Sadu, lângă Sibiu, a fost construită prima centrală hidroelectrică din România, printre primele din lume și a cincea din Europa. Exemplul de la Sibiu a fost urmat în 1904 de Sighișoara, iar în 1913 de Bistrița. Canalul Morii, care trecea mai demult prin actuala zonă a străzii Bistricioarei spre moara care funcționa în Piața Morii, a fost utilizat pentru punerea în mișcare a hidrocentralei construite pe râul Bistrița, în spatele actualului stadion.

La 14 decembrie 1913 s-au aprins primele lămpi electrice în oraș, a fost primul Crăciun cu lumină electrică. Prima construcție care a beneficiat de curent electric a fost cea din Bulevardul Independenței nr.34, unde funcționa sediul unei societăți de exploatare a lemnului, numită Societatea Regna (azi în spațiul respectiv funcționează un spital). Dezvoltarea industriei, a atelierelor și a micilor întreprinderi care utilizau curent electric a făcut ca hidrocentrала să fie modernizată rapid pentru a putea oferi cât mai mult curent electric. Modernizările din 1923 și 1940 au mărit capacitatea de producere a curentului electric în Bistrița. Transformatoarele electrice construite în oraș sunt vizibile în imaginile de epocă.

Atunci când apa care pune în mișcare turbinele nu avea debit suficient sau îngheța, curentul era insuficient, pâlpâiau becurile și se stingeau, iar lămpile cu petrol lampant erau aprinse iarăși în casele oamenilor.

În perioada anilor 1950, în Bistrița a fost introdus actualul sistem de iluminat cu stâlpi de beton, iar rețeaua electrică s-a extins peste tot în oraș. Uneori, în anii 1980, din motive de economie curentul electric era întrerupt, iar oamenii trebuiau să folosească în majoritatea serilor vechile lămpi cu petrol lampant.

După 1990, electricitatea nu s-a întrerupt niciodată în oraș, dar accidente care au oprit pe o stradă sau într-o zonă mai restrânsă curentul electric s-au mai întâmplat, însă pentru perioade foarte scurte.

Acum se încearcă refacerea rețelei electrice prin rețele subterane (care nu se văd) și ajută orașul să arate mult mai frumos. Prima stradă cu rețea electrică îngropată și stâlpi ornamentali pentru iluminat public s-a realizat în spațiul pietonalului în anul 2006.

Citat

Productivitatea industrială este atât de covârșitor mai mare decât productivitatea agriculturii, încât renunțarea la industrializare este pentru orice țară renunțarea la un viitor economic.

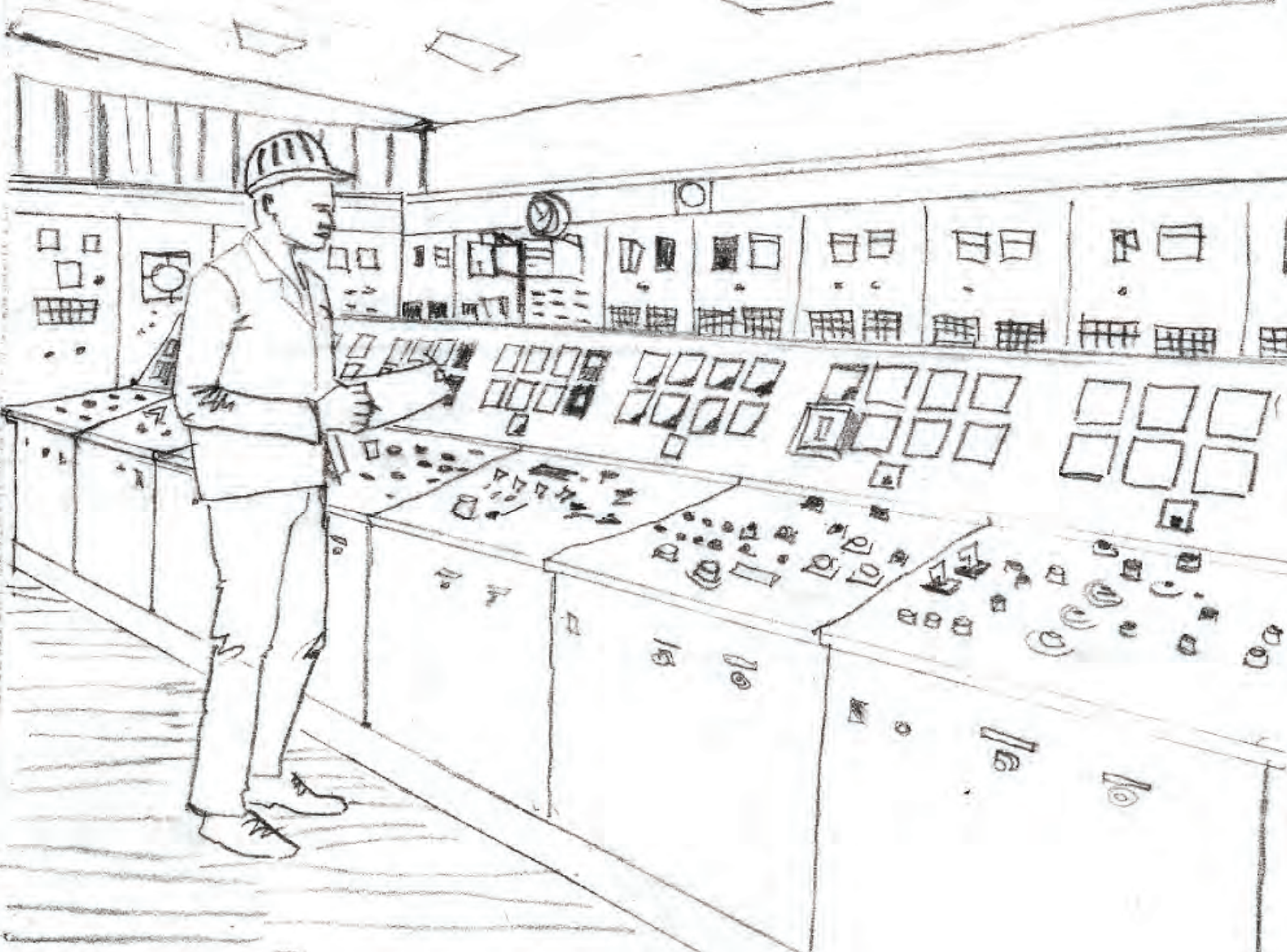
Mihail Manoilescu

Despre rolul industriei în cadrul economiei românești

Să descoperim

Cam ce ar presupune realizarea unei instalații care să poată oferi curent electric?

Când se introduce curentul electric la Bistrița?

? Știați că...

- Th. Alva Edison a inventat prima lampă electrică în 1879, iar prima centrală electrică a intrat în funcțiune în 1882 la Londra.
- În 1938 a fost realizat primul elicopter.

Portofoliu

Descrieți o instalație electrică, imaginând o rețea electrică de la sursa de producție până la becul din camera voastră.

Repere cronologice

1882
Centrală electrică
publică, la New York

1908
Sudura
electrică

1910
Lampa
cu neon

38. ȘOIMII PATRIEI ȘI PIONIERII

După Al Doilea Război Mondial, armata sovietică, din Rusia, a ocupat România și a impus la conducerea statului Partidul Comunist. Acest partid nu a mai organizat alegeri libere, a arestat pe toți cei care se opuneau sau, pur și simplu, refuzau să sprijine acest partid.

România a fost declarată Republică, iar regele a fost alungat din țară. Ca să poată să controleze țara, acest partid a înființat servicii de miliție și securitate care trebuiau să-i elimine pe cei care se opuneau regimului comunist. În această perioadă, mulți oameni nevinovați au fost arestați, torturați, condamnați la muncă forțată, închiși în închisorile statului sau chiar executați pentru simplul motiv că nu au acceptat să se supună acestui regim.

În Bistrița comuniștii au amenajat în mai multe locuri săli pentru interogatorii și tortură. Astfel de amenajări existau în case de pe bulevardul Republicii, pe strada Dornei sau chiar în Piața Centrală, în actualul imobil al primăriei, care se afla în posesia Securității, adică a serviciului care îi urmărea pe cei care nu erau comuniști, sub pretextul că asigură securitatea României.

Copiii din România trebuiau să învețe despre realizările mărețe ale acestui partid, dar în realitate o mare parte din informațiile transmise de regim erau minciuni, pe care oamenii nu aveau voie să le contrazică. Pentru a controla întreaga societate (pe toți oamenii) din România a fost alcătuit un sistem de învățământ subordonat și controlat de regimul comunist. Copiii din grădinițe erau numiți, la vârsta de 4-6 ani, *șoimi ai patriei* și primeau o uniformă pe care trebuiau să o poarte în mod obligatoriu. De asemenea, învățau poezii despre partid și conducătorii acestuia. În învățământul primar elevii deveneau *pionieri*, iar uniforma cu cravată roșie la gât era simbol al comunismului din România. Istoria locului, spre exemplu istoria Bistriței, sau a împrejurimilor nu trebuia știută, era importantă doar istoria partidului comunist. La liceu elevii deveneau obligatoriu membri în Uniunea Tineretului Comunist (UTC-iști), iar după 18 ani erau înscriși în Partidul Comunist Român.

În decembrie 1989, într-un moment favorabil pe plan european, în România are loc o revoluție împotriva regimului comunist condus de Nicolae Ceaușescu. La Timișoara și București, o parte dintre cei care au participat la demonstrații și-au pierdut viața pentru a recuceri libertatea. La Bistrița au avut loc demonstrații în fața prefecturii, dar autoritățile nu au tras în oameni, iar instaurarea democrației s-a realizat în mod pașnic.

În cinstea cetățenilor care au suferit condamnări nedrepte în perioada comunistă sau au fost uciși de acest regim a fost construit un monument în piațeta din fața blocului numit "Iamă", de pe bulevardul Andrei Mureșanu.

Citate

Nu se poate impune comunismul decât cu bâta, cu parul!

Petre Țuțea

În a treia zi, după ce fuseserăm înfometați, a început ancheta, insistându-se să spunem cine făcea parte din organizație, ce simpatizanți am avut, ce profesori din liceu știau de activitatea noastră și ne-au sprijinit. Nereușind să afle nimic pe cale pașnică, au trecut la amenințări, palme, pumni, bastoane, bătăi la talpă, peste picioare, peste mâini, în burtă. Tot corpul îmi era vânătăi și sânge închegat. Iar când leșinam ... îmi aruncau o găleată de apă în cap și spate. Mă schingiuiau până oboseau.

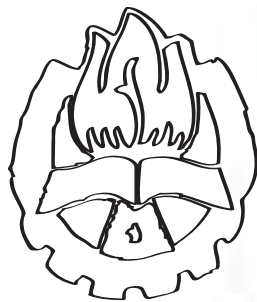
Viorel Rus

*Rezistența anticomunistă
în județul Bistrița-Năsăud*

Să descoperim

Cum au reușit comuniștii să devină conducătorii țării?

Ce știți despre școlile din perioada respectivă?

? Știați că...

- În perioada comunistă televiziunea avea un program de câteva ore în fiecare seară, iar desenele animate se difuzau doar duminica pentru circa 15 minute.

Portofoliu

Realizați un interviu cu persoane apropiate care pot să vă relateze despre perioada comunistă.

Repere cronologice

1937

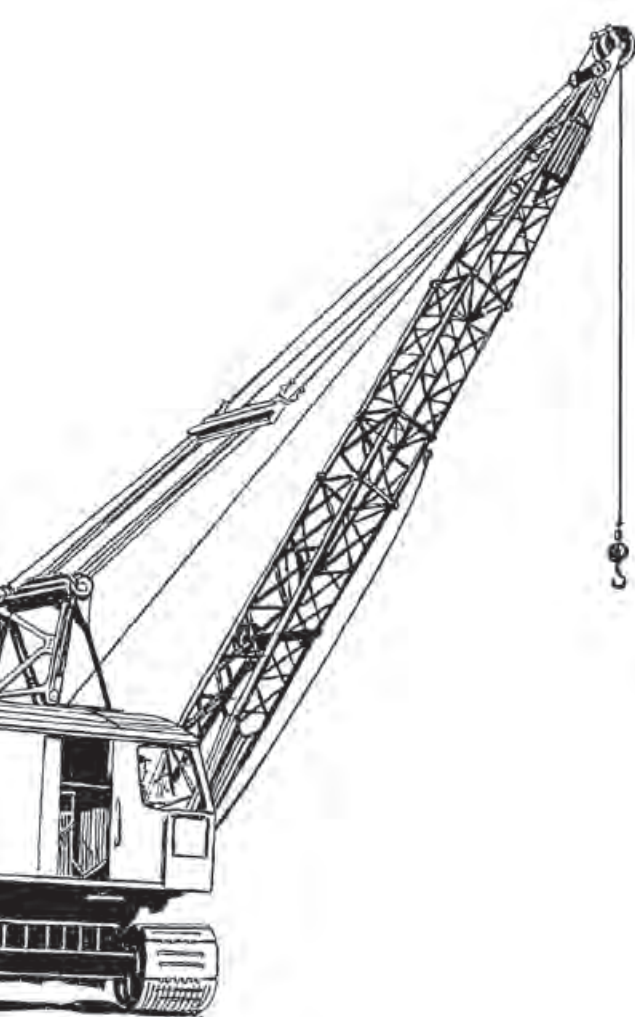
Prima transmisie
tv din România

1957

Prima transmisie
în direct

1990

Transmite
TVR Cluj

39. BISTRITA DE BETON

În 1968, odată cu organizarea județului Bistrița-Năsăud, orașul Bistrița a devenit municipiu reședință de județ. Instituțiile care organizează județul nostru își au sediul în Bistrița.

După această perioadă, în jurul centrului istoric al orașului au fost construite prin investiții masive ale statului marile cartiere de blocuri și întreaga zonă industrială a orașului. Cetățenii din satele din preajma Bistriței și din întreg județul, muncitorii agricoli, adică țăranii care cunoșteau foarte bine secretele naturii, au trebuit să se specializeze pentru a putea munci în noile fabrici care erau construite în zona actualei șosele de centură.

Mulți și-au părăsit cu greu casele de la țară, dar pentru cei tineri era o oportunitate frumoasă viața la oraș. Fabricile cu muncitori, maiștri, ingineri au început să producă echipamente industriale, baterii pentru automobile, mobilă, conserve, sucuri, oțet și multe alte bunuri necesare pentru întreaga țară. Unele dintre fabricile construite atunci sunt încă azi locurile de muncă ale părinților sau bunicilor noștri.

În această perioadă, populația orașului s-a triplat, iar pentru acești oameni statul a construit din beton cartierele de blocuri pe care le cunoaștem și azi. Apartamentele aveau dotări strict funcționale, camere cu dimensiuni minime, dar completate cu dotările necesare bucătăriei și băii. Pentru mulți dintre cei care veneau din mediul rural aceste dotări însemnau o evoluție, dar, din păcate, spațiile verzi lipseau și făceau noile cartiere din beton să fie prăfuite, iar viața la țară sau într-un mediu natural să fie visată mereu de noii orașeni.

Cartierele sunt completate cu creșe, grădinițe și școli generale, care au început să fie numerotate: Școala Generală Nr. 1, Școala Generală Nr. 2, Școala Generală Nr. 3, Școala Generală Nr. 4, Școala Generală Nr. 5, Școala Generală Nr. 6. Azi, unele dintre acestea poartă numele unor personalități locale precum Ștefan cel Mare, Lucian Blaga, Petru Rareș, etc.

Din păcate, în această perioadă oamenilor le-a lipsit libertatea, libertatea de a spune ce gândești, de a te informa, libertatea de a călători și a descoperi lumea, dar și de a avea acces la noile produse care apăreau în lume.

România era condusă atunci de un regim politic care eliminase alegerile libere, iar cetățenii erau supravegheați atent de o poliție politizată care interzicea exprimarea liberă. Românii și-au obținut libertatea democratică de care beneficiem azi în urma unei revoluții, în anul 1989.

Citate

Scriem aceste rânduri cu un sentiment de adâncă îngrijorare, deoarece consecințele acestei măsuri, insuficient aprofundate, vor avea repercusiuni grave asupra întregului neam, asupra destinului nostru în perspectiva istoriei...

Opriți dărâmarea și distrugerea satelor țării! Evaluați consecințele grave ce vor decurge din aceste dispoziții... Nu distrugeți legile firii care stau la temelia oricărei existențe omenești, nu zdrobiți viețile oamenilor! Cu ce drept o faceți? Și în numele a ce?

**Fragmente din scrisoarea Doinei
Cornea adresată lui Nicolae
Ceașescu pentru a protesta
împotriva demolării satelor**

Acolo, președintele Ceașescu a procedat la distrugerea totală a moștenirii culturale și umane a țării sale.

**Discursul Prințului de Wales
27 aprilie 1989**

Să descoperim

Ce s-a construit în perioada comunistă în Bistrița ?

Ce a lipsit oamenilor în perioada comunistă?

? Știați că...

- Înainte de 1989, duminica era singura zi liberă din săptămână, iar sărbătorile religioase nu erau respectate.
- Circulația cu automobilele personale se putea realiza în zilele libere doar în două duminici din lună, în funcție de numărul cu soț sau fără soț al automobilului.

Portofoliu

Încercați să realizați cu ajutorul familiei o compunere care să prezinte o zi din perioada comunistă.

Repere cronologice

1968

Primul automobil
cu marca Dacia

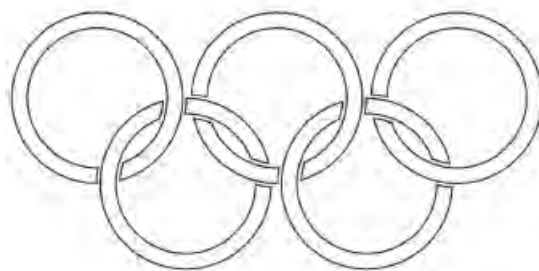
1980

Baterii Rombat
din Bistrița

1999

Marca Dacia este
integrată în grupul
francez Renault.

40. SPORTUL

Sportul este una dintre preocupările care asigură oamenilor, indiferent de vârstă, o dezvoltare armonioasă. Atenția pentru acest domeniu se împletește cu atenția acordată educației și instruirii tinerilor.

Cele mai vechi sporturi practicate la Bistrița au fost: atletismul, fotbalul, gimnastica, handbalul, scrima și patinajul, iar sportivii noștri au participat la competiții locale și naționale. Antrenamentele se realizau în sălile de sport care funcționează și azi în Parcul Municipal și la Școala Generală Nr.2, fiind printre primele săli de sport din Transilvania.

După modelul întrecerilor din Grecia antică, în anul 1896 se organizează la Atena primele Jocuri Olimpice. Bistrițenii au participat pentru prima dată la această competiție internațională în 1928, la Amsterdam, unde s-au calificat trei atleți. Au urmat performanțe de excepție care amintesc în zilele noastre de haltere, tenis de masă și, desigur, de atletism.

Unul dintre sporturile iubite de băieții din oraș a fost și este fotbalul. Clubul de fotbal ACF Gloria 1922 Bistrița, cunoscut sub numele de Gloria Bistrița, a fost înființat în 6 iulie 1922 și de atunci încântă generațiile de suporteri. Echipa cu echipamentul său alb-albastru a reușit să câștige Cupa României în 1996 și a participat pe parcursul anilor la mai multe competiții sportive, fiind recunoscută pentru rezultatele sale.

Activitatea sportivă a orașului a înflorit în perioada primului primar român, Corneliu Mureșanu, de profesie avocat, care s-a implicat în modernizarea bazelor sportive, a activat în conducerea Ligii de nord la fotbal și handbal și se numără printre pionierii arbitrajului bistrițean. Datorită acestei susțineri, în anul 1935, s-a ajuns la performanța de a electrifica arena sportivă și a organiza primul joc de fotbal în nocturnă.

Trecutul își are frumusețea sa, dar azi trebuie să nu uităm că sportul, indiferent de ramurile sale, trebuie să fie între preocupările noastre firești. La Bistrița s-au practicat și avem posibilitatea să practicăm: atletismul, baschetul, boxul, fotbalul, gimnastica, dansul modern și sportiv, halterele, handbalul, judo și artele marțiale, oina, patinajul, popicele, sania, schiul, șahul, tenisul de câmp, tenisul de masă, tirul, voleiul, motociclismul, ciclismul, înotul, culturismul și altele.

Este important să nu uităm să facem sport pentru sănătatea corpului nostru, să nu uităm să fim susținători ai mișcării în aer liber la orice vârstă și să fim alături de sportivii noștri.

Citate

Putem spune că gimnastica începe la Bistrița cu anul 1847, odată cu înființarea Asociației Reuniunea de gimnastică, care, prin coletă publică, ridică o sală de gimnastică (...1881 amplasată în parcul orașului) aceasta existând și azi.

Vasile Jimboreanu
Și ei au făcut sport, vol.I.

Mai întâi, într-unul din bastioanele rupte de bătrânețe ale zidului cetății, elevii făceau gimnastică.... Se roteau la bară fixă, se balansau la trapez, se întindeau la inele, se urcau pe scară, făceau exerciții la cal, făceau sărituri în lungime și înălțime. Toate acestea nu au fost simple jocuri, ci o treabă serioasă pentru oțelirea corpului.

Constantin Sănduță, Dumitru Popițan
Cavalerii sportului în Bistrița-Năsăud

Să descoperim

De ce este important să practicăm un sport?

Care sunt cele mai practicate sporturi din oraș?

? Știați că...

- Reuniunea de gimnastică Bistrița, înființată în 1847, este atestată printre cele mai vechi organizații sportive din România

Portofoliu

Prezentați unul dintre sporturile care se pot practica la Bistrița. Motivați alegerea făcută.

Repere cronologice

1847
Reuniunea de
gimnastică
Bistrița

1885
Asociația Sportivă
Bistrița

1914
Constituirea
Comitetului Olimpic
Român

41. DEMOCRATIA

Bistrița devine din 22 decembrie 1989 un oraș liber, în care cetățenii, la fel ca în întreaga Românie, pot să-și aleagă conducătorii. Cetățenii, indiferent de naționalitate, religie, venituri sau convingeri politice, pot să candideze la conducerea orașului, a județului sau în alte funcții de conducere ale statului.

Orașul Bistrița este condus de un primar, ales din 4 în 4 ani, și de Consiliul Local alcătuit din 21 de consilieri, care sunt membri în partidele politice participante la alegerile locale. Conducerea orașului depinde însă cu adevărat de cetățenii săi, care se pot implica în organizarea orașului și trebuie să fie prezenți alături de reprezentanții lor în momentele în care se iau decizii importante pentru Bistrița.

Fiecare cetățean al Bistriței are obligația morală să facă ceva pozitiv pentru orașul său cu o istorie atât de veche. De exemplu, poate sădi un copac, poate încerca să extindă spațiul verde al orașului sau cel puțin să întrețină aceste spații care asigură aerul curat pentru toți bistrițenii. Fiecare poate să se implice sau să participe la acțiunile de conservare și de păstrare a monumentelor istorice, care fac faima și frumusețea orașului nostru.

Tinerii din Bistrița trebuie să fie conștienți că frumusețea unui oraș se moștenește, dar în mod obligatoriu se întreține și se extinde prin efortul comun al tuturor cetățenilor săi. Pe cei care nu cunosc Bistrița, trebuie să-i ajutăm să cunoască frumusețile orașului. Noi, cei care locuim în Bistrița, trebuie să fim uniți, deoarece împreună suntem puternici și toți suntem ceea ce putem să numim simplu bistrițeni și cetățeni responsabili ai României.

Din 2007, România este parte a Uniunii Europene alături de: Belgia (BE), Bulgaria (BG), Republica Cehă (CZ), Danemarca (DK), Germania (DE), Estonia (EE), Irlanda (IE), Grecia (EL), Spania (ES), Franța (FR), Italia (IT), Cipru (CY), Letonia (LV), Lituania (LT), Luxemburg (LU), Ungaria (HU), Malta (MT), Olanda (NL), Austria (AT), Polonia (PL), Portugalia (PT), Slovenia (SI), Slovacia (SK), Finlanda (FI), Suedia (SE) și Regatul Unit (UK). În acest context, orașul Bistrița dezvoltă parteneriate cu orașe precum Herzogenrath din Germania, Besançon din Franța, Aquila din Italia, Zielona Gora din Polonia și Columbus din SUA și aplică împreună cu acestea proiecte comune în cadrul marii familii europene și mondiale, din care facem parte.

Citat

*Vreți să fiți liberi? Fiți uniți pe vecie...
uniți, uniți, uniți!*

Friedrich von Schiller

Ce om trebuie să fie istoricul sau scriitorul de istorie? ... să cuteze a spune adevărul în fața lumii ... Această iubire de adevăr curată și fierbinte este cea mai de frunte datorință a istoricului; pentru că istoria fără adevăr își pierde toată însemnătatea, ea nu mai este istorie.

Gheorghe Barițiu
Istoria

Să descoperim

De ce a fost nevoie de o revoluție în 1989?

Cum s-a schimbat România după 1989?

Știați că...

- România este în cadrul Uniunii Europene pe locul șapte ca număr de locuitori.

Portofoliu

Alcătuți o compunere despre libertatea oamenilor.

Organizați o vizită la una dintre instituțiile din oraș și aflați modul de funcționare și atribuțiile acesteia.

Repere cronologice

2004

România membru în NATO

2007

România în Uniunea Europeană

2012

Bistrița, capitala Earth hour

42. BISTRITA DE MÂINE

În anul 1564, un călător italian prin țara noastră a considerat că Bistrița este cel mai frumos oraș al Transilvaniei. Acum noi, ca locuitori ai Bistriței, suntem cei care putem să menținem această frumoasă caracterizare și pentru timpurile care urmează.

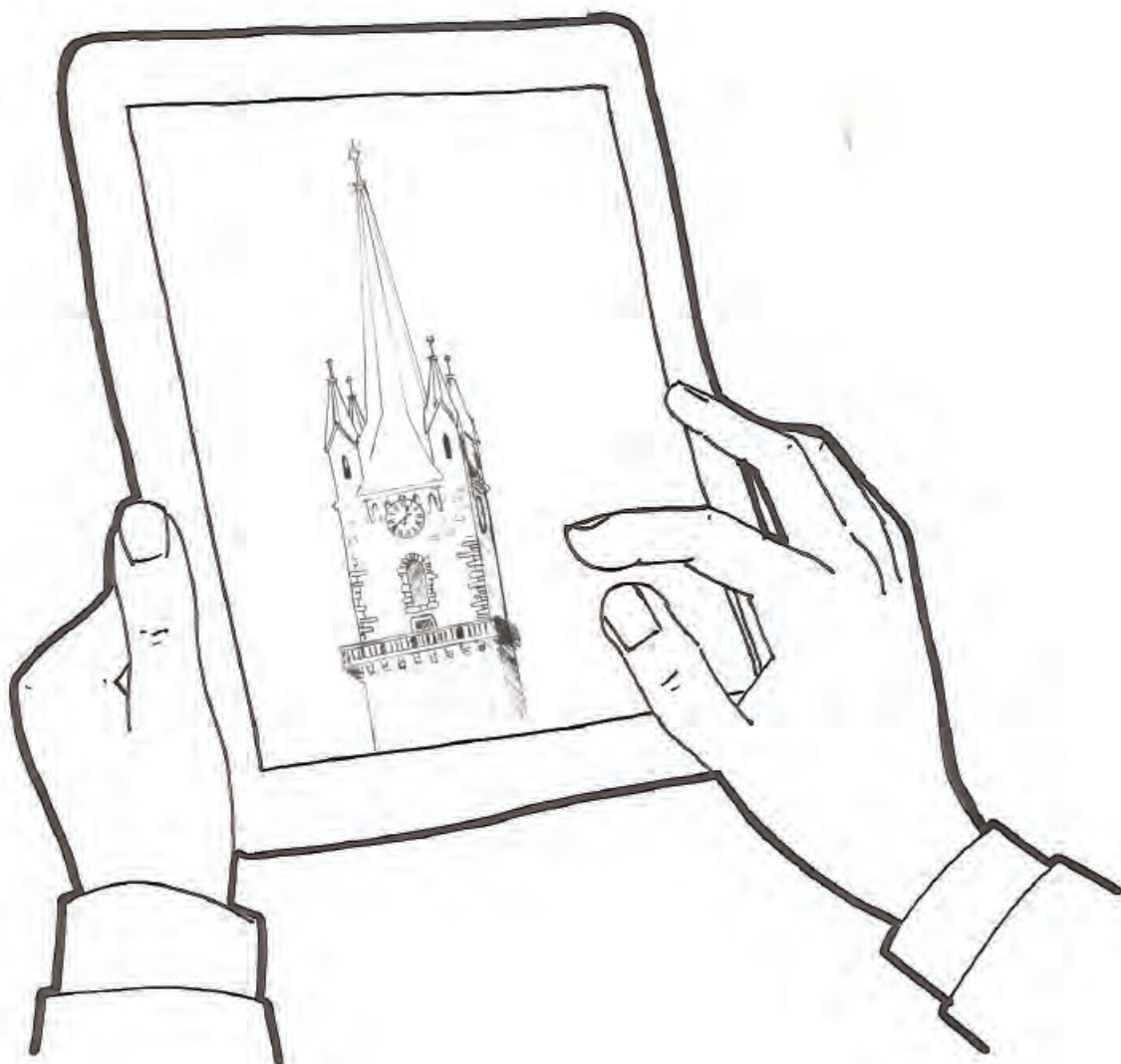
La această lecție ar trebui să discutăm despre viitorul orașului nostru din punct de vedere social, economic, cultural, dar și despre viitorul mediului. Nimeni nu poate spune cu certitudine ce ne va oferi viitorul, dar voi, tinerii de azi, o să fiți cei care o să trăiți și o să munciți în Bistrița de mâine. Astfel, cei care trebuie să spună cum o să arate orașul nostru în viitor sunteți voi, elevii de azi.

Lecția de astăzi este, astfel, lecția voastră. Alegeți în mod democratic un reprezentant al clasei care să se consulte cu voi, iar apoi să prezinte în circa 5-10 minute în fața clasei o posibilă imagine a orașului nostru din viitor.

Încercați, pe caietele de lucru, să completați rubricile care au existat la toate lecțiile anterioare, unde se oferea un "Citat", "Să descoperim", "Știați că ...", "Portofoliu", "Repere cronologice".

“Citat

! Să descoperim

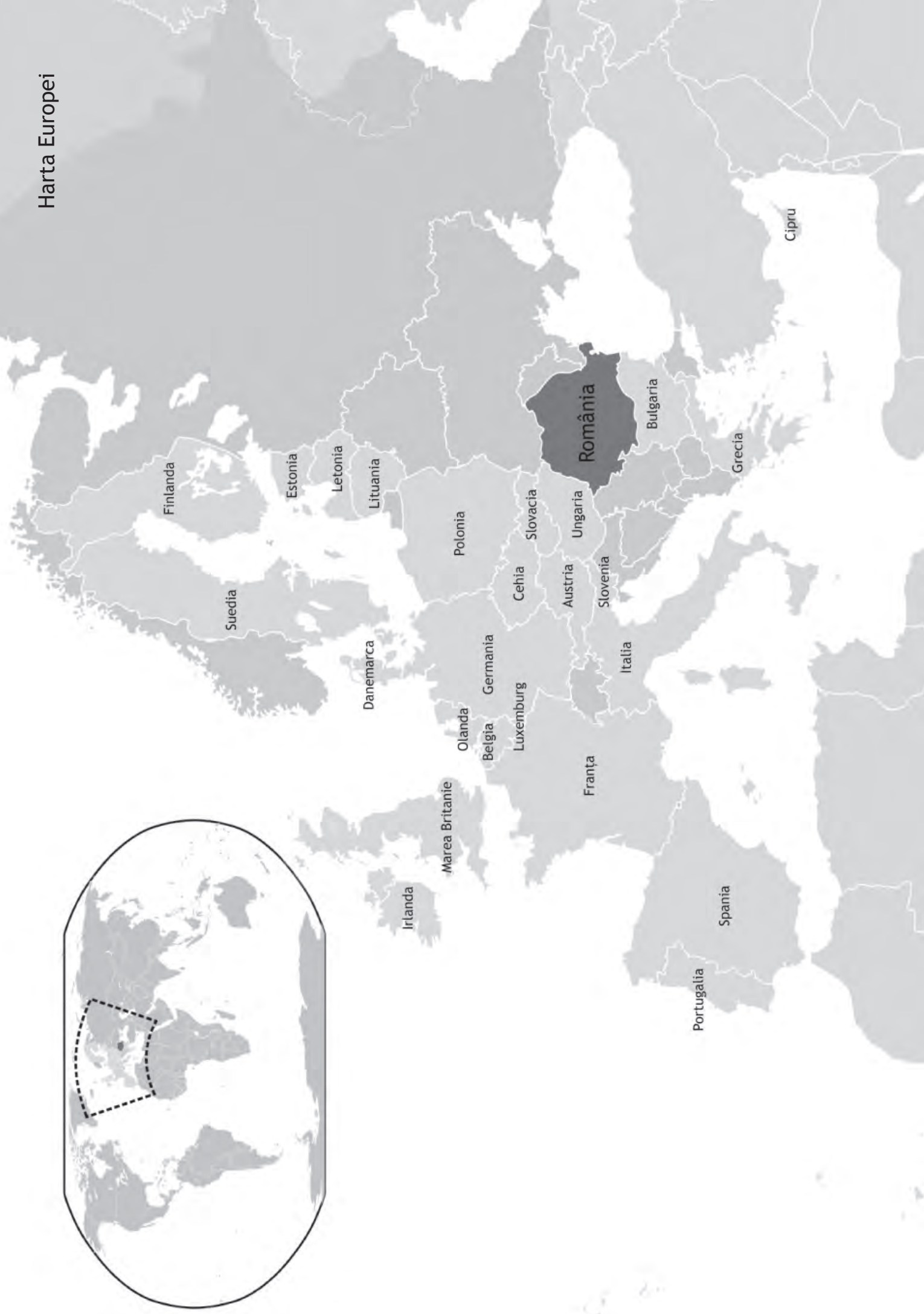

? Știați că...

Portofoliu

Repere cronologice

Harta Județului Bistrița-Năsăud

Planul Cetății Bistrița, 1699

Titlul proiectului: Cultură și civilizație locală la Bistrița - carte pentru ciclul primar

Proiect cofinanțat din bugetul local al municipiului Bistrița pe anul 2012

Beneficiar: Toma Nicoleta

Data publicării: 12 noiembrie 2012

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Municipiului Bistrița